

هالوو مه ديموود ديوانا

شهوارتن و بهرهه فکرن
د. فاخر حسهن گولي

دیوانا

مهحموود هالۆ

مهحموود ئوسمان هالۆ بۆسهئی - سندی

۱۹۵۶-۲۰۰۴

قهوژارتن و بهرهههقكرن

د. فاخر ههسهن گولی

سەنتەری زاکو بو فەهکۆلینین کوردی

دیوانا
مەحمود هانۆ

پەرتووک

د. فاخر حەسەن گوئی

فەهۆارتەن و بەرهەفکەرن

ئیکە / ۲۰۲۲

چاپ

دیار عبدالله
جەگەرخیوین جەمیل
وارهیل عبدالباقی

دیزاین
بەرگ

978-9922-9168-1-1

ISBN

D- / ۲۶۶۶ / ۲۱

ژمارا سپاردنە

ماضی چاپی یی پاراستیه بو

سەنتەری زاکو بو فەهکۆلینین کوردی

Zakho Centre
for Kurdish Studies

سەنتەری زاکو بو فەهکۆلینین کوردی

✉ zcks@uoz.edu.krd ☎ +964 750 471 0863

📍 Iraq- Kurdistan region, Zakho- Univesity of zakho

ديوانا

مهحموود هالۆ

١٨ ههتا ١٩٧٧/٣/٢٠) ئى ل باژىرئى ههوليرئى، رۆژا (١٩٧٧/٣/٢١) ئى ل باژىرئى دهۆكى، رۆژا (٢٠ ل سهر ١٩٧٧/٣/٢١) ئى ل زاخۆ هاته نازادكرن. (مهحمود هالۆ) ههلبهستهكى د ئهقى بياقيدا بنافونيشانى (١٠٠ رۆژ د زيندانيدا) قههانديه و وهها دبئزيت:

چاخئ شۆرهشا گولانى
ل زاخۆ كهفتم زيندانئ
هاتن سيخۆرپن وهك گورا
كهفتم بهر دارا و لئيدانئ

بهردهواميئ ددهته ههلبهستا و ب دريژئى باس كريه و ل داويا دبئزيت:

هاقئتم ژوورهكا پرتهننگ
ب قيـرين و هـهوار و دهننگ
ژبهـر هيـقى و ئارمانجـين خوه
دوژمن ههر دئ كم شهـر و جهـنگ

ئاوارهبوونا ههلبهستقانى بۆ ئيرانئ:

د گهرمه گهرما شۆرهشا گولانيئا، (مهحمود هالۆي) پهيوهئدى ب شۆرهشا ناقبرى كريوو، ل سالا (١٩٨١) ئى ئاوارهيئ ئيرانئ بوو، ههر د ئهويئ ساليئا، ژبهـر زيـركاتى و ژيـهاتيا ئهوى بۆ كوميتا پهنابهـران ل ئورميئ هاته هلبزارتن، ژبهـر شيانين ئهوى د بياقئ ئابووـريدا كو دهرچوى كۆليژا كارگيرى و ئابووـرى بوو، ل سالا (١٩٨٤) ئى ب بريارا مهـكتهـبا سىياسى يا پارتى ديمۆكراتى كوردستان، وهك ئەندامئ پشكا دارايى ل مهـكتهـبا ناقبرى هاته وهرگرتن و دهست ب كار بوو، لئ كيماسى د كاروبارين سىياسى و لهشكهريدا نهـكـريوو و پشكدارى چهـندين شهـران ببوو ژ ئهوان: شهـرئى ناقدار

(خواکۆرک) ل ساڵا (١٩٨٨)ی، ههژی گۆتنبیه کو ههلبهستقانی ب دههان ههلبهست د ماوی مانا ئهوی ل ئاوارهیی قههاندینه، ب کورتی (مهحموود هالۆ) ژبو دۆزا رهویا گهلی کورد، کیماسی نهکریته و ژيانا ئهوی پره ژ ئهفان جوهره نموونهیان.

پۆلیسی سیاسی ههلبهستقانی د ناچههار ساڵین (١٩٩١-٢٠٠٤)یدا:

ههلبهستقان وهک ههمی خهباتکاران، پشکداری د سههرهلدانا بههار ساڵا (١٩٩١)ی دا کر و پشتی کوردستان نازاد بووی، ژيانا ئهوی کهفته د قۆناغهکا دیترا، پشتی کو کوردستان سهربهست بووی و پهپلهمان و حکوومهت هاتی دامهزراندن، (مهحموود هالۆ) ل ساڵا (١٩٩٣)ی وهک ریشهبهری گشتیخ بازرگانی و ههروهسا ریشهبهری گشتیخ داها ت ل کابینهیا ئیک و دوویخ هاته دهستنیشانکر، ژبهه زیرهکاتی و شیانین ئهوی د بیاچی داریدا، ل ساڵا (٢٠٠٠)ی وهک بریکاری وهزارهتا دارایی و ئابووری هاتبوو دهستنیشانکر، ههه ل گهه ئهقی کاری ژی، ئهندامی مهکتهبا ناوهندی یا دارایی یا پارتي دیمۆکراتی کوردستان بوو، ههتا شههیدبوونی ب سههرکهفتیانه سههه کاری خوه بهردهوام بوو.

شههیدبوونا ههلبهستقانی:

ههلبهستقان ل ریککهفتی (٢٠٠٤/٢/١)ی د پۆیدانهکا نه چاقهپیکری و نه مرۆفانهدا، ل پۆژا جهژنا قورپانا پیرۆز، ل بارهگایخ لقا دوو یا (پارتي دیمۆکراتی کوردستان) ل باژیري ههولیري، د کریارهکا خوهکوژیدا، ل گهه هژمارهکا مهزن ژ کادرین پارتي شههید بوو، ناچهههه ل گۆرستانا باژیري زاخۆ هاتیه قهشارتن.

چەند تیبینین گرنگ ل سەر ئەفی دیوانی:

ل قیری دئ هەوئدەین ئامازە ب گرنگترین خالین گریدای ب ئەفی دیوانی بکەین، داکو خواندەفان پتر پیزانیان ل سەر دیوانی بدەستخوئەفە بینیت و ببیتە جەئ مفا وەرگرتنئ، ژ ئەوان:

- ئەف دیوانە ژ (۱۵۴) هەلبەستین ب هەر دوو شیوازین کلاسیک و سەرەست پیکهاتیە.

- ئیکەمین هەلبەستا هۆزانفانی ل ژیر نافونیشانی (روی سۆرگول)ە، کو ل ریکهفتی (۱۹۷۴/۲/۱۰) ئ ل گوندئ خوە (بۆسەئ - دەفەرا سندیان) فەهانیدیە، هەلبەستفان سەبارەت ئیکەمین هەلبەستا خوە دبیزیت: "ئەفە پارچا ئیکئیە من فەهینای؛ چونکی بۆ جارا ئیکئ من خو هویکر فەهینانا هەلبەستا، لەوما ژئ دلداریه". ل قیری دشین بیژین کو ئەفە وەک دەستپیکەک بۆ هەلبەست گۆتئا ئەوی دەیتە هژمارتن، د بەراهیکا هۆزانیدا هاتیە:

روی سۆرگول چەندا شرینە
وەک کەوا ل ناف شاخا دخوینە
ئەو گولا ل باغئ رەنگینە
وەک گول هورچک و گول نەخوینە

دبەرا من خوین شرینە
رۆندکیت چاقا د بارینە
هەر دکت خەم و گرینە
بیئەکئ تولا دەف من روینە

- ههلبهستفانی د ناف ههلبهستین خودا چه‌ندین ناسناف بۆ خوه بکارهینایینه، ئی وهك دهستیك ناسناف (دلۆفان) بوویه، ئی وهسا دیاره به‌ردهوامی نه‌دایه ئه‌فی ناسنافی و د ههلبهسته‌کیدا وه‌ها دیبژیت:

دلۆفان هه‌ر دکت گازی

ملله‌ت دژیت ب شه‌هنازی

ناف جیه‌ئان سهر‌فرازی

کوردۆ نابت د خه‌ودا پازی

دی ئی هه‌ر بیژم بۆ زانین

ل جه‌ه‌ک دیتر (دلۆفان سندی) بکارهینایه و دیبژیت:

باش بزانی گه‌لی برا دوژمن دی بن که‌رین بۆز

دلۆفان سندی دی هه‌ر بیژیت ژ په‌یمان و دلسۆژ

هه‌روه‌سا ب تنی جار‌ه‌ک ناسنافی (سندی) ژی بۆ خوه بکارهینایه و

وه‌ها دیبژیت

کۆفی کیل من دیت و ل گوندی

چاف په‌شا من توپش و توندی

بیشه‌نگا تازه و بلندی

توی یارا لاوی سندی

ئێ ته‌ جه‌رگی من کر برین

- ب هیچ په‌نگه‌کی مه‌ ده‌ستکاریا رینقیسا هۆزانی نه‌کریه، ب تنی د

ئه‌وان په‌یقاندان کو ب شاشیا رینقیسی ده‌ینه هژمارتن و کارتیکرنی ل

پیتم و واتایا هۆزانی و چارچووقی گشتیی ئه‌وی ناکه‌ت، راسته‌کرن

هاتینه ئه‌نجامدان، بۆ نمونه: (جو- جوو)، (بو- بوو)، (بو- بۆ) و... هتد.

- ههلبهستفانی ل گهلهك جهان ههلبهستین خوه قههاندینه، ژ ئەوان (بۆسهئێ، زاخۆ، مويسل، ئۆرمیی و زیوه) ئێ پیرانیا ئەوان ل دهمع ئاوارهی ل (زیوه) كو هژمارا ئەوان ژ چل ههلبهستان پترن قههاندینه و پشتی ئەوی باژیرێ زاخۆ دهیت.

- ههلبهستان ب نغیسینا رۆژ و ههیف و سال و جهع قههاندنا ههلبهست، تاییهتهدیهكا دیتر دایه دیوان، زیدهباری ئەقێ چهندی ژ، ههلبهستان هۆزانین خوه ب شیوهیهکی گهلهگ جوان و بالکیش ب ههر سێ جورین باشنغیسیا (رۆقهه، نهسخ و ثلث) نغیسینه و جوانیهكا دیتر دایه ههلبهستان.

- هندهك ههلبهستین ئەقێ دیوانی بێ میژوو و جهع نغیسینییه و مه ههولدایه جهع ئەوان ل دویمایا دیوانی بکهین، داکو تیکهلی ههلبهستین دیتر نهبن و ل پهراویزا ههر ئیک ژ ئەوان، ههقۆکا (میژوویا قههاندنا ئەقێ ههلبهستێ نههاتیه نغیسین) بکارهینایه.

- ههول هاتیهدان ههر پهیهقهكا نه رۆهن یان پهیهقین بیدقی ب پیناسهکرنج د دیوانیدا، ب شیوهیهکی ریکوپییک ل پهراویزان هاتینه نغیسین.

- دیوان ل دویف رۆژ و ههیف و سال و جهع قههاندنا ههلبهستێ هاتیه ریکخستن.

- سههرای ئەوی چهندی كو پیرانیا ههلبهستین ئەقێ دیوانی ب شیوهیێ کلاسیک هاتینه قههاندن، ئێ نه هیته ژبیرکرن، هۆزانفانی شیايه ب شیوهیهکی ریکوپییک چهندین ههلبهستین (سهربهست) قههینیت بۆ نمونه: ههلبهستا "شیرین"، "من نههیله ههقال"، "شانۆ"، "خویندکار و ژین"، "پوور سور" و... هتد. ل دویف ههلبهستین بهردهست ئیکهمین ههلبهست ب شیوازی

(سه‌به‌ست) بناقی (شیرین) ل ریڤکه‌فتی (۱۹۷۹/۱۰/۷) ل دهمق قوتابی بوو
ل زانکویا مويسل فه‌هاندیه، ل ده‌ستپیککی وه‌ها دبێژیت:

هو شیرین

ما نزان...

لێقه نابم ل قی ژین

ژیبرناکم،

ده‌لالا من..

- هه‌لبه‌ستفان زیده‌باری نفیسینا هه‌لبه‌ستان ب زاراقی کرمانجیا ژووری، شیایه
ب شیوه‌یه‌کی گه‌له‌ک جوان پتری بیست هه‌لبه‌ستان ب شیوازی زاراقا
کرمانجیا ژیری ژی فه‌هنیت ژئه‌وان: "کوتایی شوهرشا کوردان"، "سویند به
نیشتمان"، "منم پێشمه‌رگه"، "رۆژی ره‌ش"، "دلم مه‌شکینه"، "ئه‌ت په‌ریسم"،
"نایاب" و... هتد، هه‌ر چه‌نده پتریا قان هه‌لبه‌ستان دناقه‌هرا سائین (۱۹۸۸-
۱۹۹۱) ئی هاتینه نفیسین، ئی ئیکه‌مپن هه‌لبه‌ست ل دووه‌مین سالا
ده‌ستپیکرنا نفیسینا هه‌لبه‌ستان، ل ریڤکه‌فتی (۱۹۷۵/۵/۱۵) ئی ل گوندی
(بۆسه‌ئێ) فه‌هاندنه، ئه‌فه ژی ره‌هوانی و شاره‌زایا ئه‌وی نیشان دده‌ت.

- هه‌لبه‌ستفانی پینچ هه‌لبه‌ست ب پیتین (لاتینی) فه‌هاندینه و ته‌فایا ئه‌وان ب
پیتین (عه‌ره‌بی) هاتنه فه‌گوه‌استن، کو پیکه‌هاتینه ژ: "پووړ شوړی"، "۱۰ رۆژ
د زیندانیدا"، "چرایێ ژینێ"، "ره‌نگی ل مه‌ ناهێلێ و دیرین".

- هه‌ستا ئه‌وی یا بلندا نه‌ته‌وه‌یی، ئه‌و پالدایه هه‌لبه‌سته‌کا پپری پامان ل سه‌ر
دابه‌شکر و چار پارچه‌ییا کوردستانێ فه‌هنیت، و د چه‌ند مالکاندا وه‌ها
دبێژیت:

کوردستان پارچه‌کری

دوژمنان ل خوه لیکه‌کری

بهسه ئیدی شین و گری
مللهت ساخه قهت نامری

کوردستان بوویه چار
لهوړا ب قیـرین و ههوار
کورد و خه و ببن شیـار
قان دوژمنان مافیـ ته خووار

- ل دهف ههلبهستفانی (کوردستان) واته دایک، ئاخ، وهلات و... هتد، ب جوانی
ههستخ خوه دهرپیه و ب دههان جارن ناقح شیرینی کوردستانع هینایه و
ههلبهست یخ قههاندینه و ناقونیشانی چهندين ههلبهستان ب (کوردستان)
ناقکریه، و ل قان چهند مالکان وهها دبئزیت:

کوردستان وهلاتـ کوردان
کوردستان بههشتا جیهان
کوردستان بنگهها شیران
کوردستان کانیا زیـران

جهـ میـرچاک و پلنگان
جهـ گهرناس و چهلهنگان
مهیدانا تهف شهر و جهنگان
هیلینا باز و قولنگان

- کهسایهتییـن نهتهوهییـن ئهفق دیوانع (مهلا مستهفا بارزانی و ئیدریس
بارزانیه)، کو ههلبهستفانی گرنگیهکا باش و چهندين مالک و ههلبهست
ب ئهوان ناقکریه، د هوزانهکا خودا یا بناقح (ئیکع ئاداری) کو ل
رپککهفتی (۱۹۸۸/۳/۱۰) ئی، سهبارت وهغهرکرنا (مهلا مستهفا بارزانی)
قههاندیه و ل دهستیپکا ههلبهستخ وهها دبئزیت:

- پيشمه‌رگه د هه‌لبه‌ستين (مه‌حموود هالۆ)يدا ئانكو خه‌باتكه‌ر، پارێزقان،
جانفیدا، فند و چرا، دوژمن به‌زین، شیر و پلنگ و... هتد، سێ هه‌لبه‌ست ژ
هه‌لبه‌ستين خوه، بنافونيشانێ پيشمه‌رگه‌يه نافكرينه: "ئه‌ميين پيشمه‌رگه"،
"پيشمه‌رگه"، "منم پيشمه‌رگه". بۆ نمونه د چه‌ند مالکاندا وه‌ها دبێژیت:

هه‌ر ئه‌ميين پيشمه‌رگيێ كوردستانێ
ئه‌م جان فيداينه بۆ نيشتيمانێ
خه‌باتكه‌رين بۆ ماف و ژيانێ

بۆ حوكمێ خوه ب خوه‌یی و جه‌ئيانێ
دا سه‌ربه‌ست بژين ل ناف جيهانێ
دا ئازاد بين ژ زولما بيانێ

- هه‌ر كه‌سێ هه‌لبه‌ستين (جه‌گه‌رخوين)ی خواندبن و ب هويیری ئه‌فه‌ق ديوانێ
بخوينیت دئ كارتیكرنا شیوازئ هه‌لبه‌ست فه‌هاندنا (جه‌گه‌رخوين) ل
سه‌ر هه‌لبه‌ستقان (مه‌حموود هالۆ) رۆهن و ئاشكرا بن، ب تايبه‌تی د
بكاره‌ينانا په‌يقاندا.

- ل دویف ئه‌وان هه‌لبه‌ستين میژوو و جه‌ئ فه‌هاندنا هه‌لبه‌ستان ل سه‌ر هه‌ين،
دويمه‌هيك هه‌لبه‌ست بنافونيشانێ "دلێ من" ل ريكه‌فتی (١٩٩٢/٣/٢٤) ئ ل
ژیوه هاتیه ئه‌يسين، ل ده‌ستپيكا هه‌لبه‌ستی وه‌ها دبێژیت:

ئه‌ز بئ زه‌وقم یی بئ سه‌ما
یئ بئ ره‌نگم گاف و ده‌ما
كه‌سێ بۆ كه‌س وه‌فا نه‌ما
دلێ دئ كه‌م جانتئ خه‌م

ل داویئ سوپاسیا خودایئ مه‌زن دكه‌ين ژبۆ ئه‌وئ هێز و شيانین داینه
مه‌، هه‌روه‌سا سوپاسیه‌كا تايبه‌ت بۆ به‌ریز (هیدی) كورێ هه‌لبه‌ستقانی ئه‌فه‌ق

رۆی سۆرگول^(۱)

رۆی سۆرگول چەندا شـیرینه
وہک کەوا ل نـاف شاخا دخوینە
ئەو گول ل باغی رەنگینە
وہک گول ھورچک و گول نەخوینە

دلبەرا مـن خوین شـیرینە
رۆنـدکیت چاقا د بارینە
ھەر دکت خەم و گـرینە
بیلنەکی تـول دەف مـن روینە

رۆی سۆرگولئ ئەقینـدارم
دئـدارئ بەژنـا زراقـم
بـۆ وان چاقـیت رەش دنـالم
بـۆ پرچـا خەلـەک د کـالم

ژبەر کۆفانیـت تـە لالـم
چـووی ئەقـرۆ ژ تـە نـزانم
چـونکی گرتیمـە ل زینـدانم
نەشـییم دەلالـی بخـوازم

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل پێککەفتی (۱۹۷۴/۲/۱۰)ی، ل گوندی (بۆسەئ - دەقەرا سندیان) ھاتیە قەھاندن. ھەلبەستە سەبارەت قن ھەلبەستە و ھا دیبژیت: "ئەفە پارچا ئیکێ یە مـن قەھینای؛ چونکی بۆ جارا ئیکێ مـن خۆ ھویکر قەھینانا ھەلبەستا، لەوما ژێ دلداریه". واتە ئەف ھەلبەستە و ھک ئیکەمین ھەلبەستا ھۆزانقان (مەحموود ھاوێ) دەیتە ھەژمارتن.

پۆژەك پەرپا و بەفر و باران
دەرکەتەتوووم ژ بەنەدیخان
چوویم ل سەر وان دەراران
روی سۆرگول مەدی ل ناڤا گولان

من گۆت: بۆچی توو نای
بگه‌پێ ل سەر ڤان پویاران
گۆت: نەپازیمە ژ ڤان یاران
کەفتیمە بەندا نەیاران

روی سۆرگول چەندا چەلەنگی
خۆ خەملاند ب ه‌زار پەنگی
بەلێ چما یاری بێ دەنگی
دی مینێ لال حەتا کەنگی

بەس ب‌مینە ل دەست نەهنگی
خۆ ه‌ش یارکە وەک پ‌نگی
دی پ‌بە ل مە بی درەنگی
دا ب‌کین شاھی و ناھەنگی

ئەهی شەپ‌ئەل ب‌یری پەزی
خوین ش‌رینا من چار کەزی
پ‌بە دا ب‌چ‌ین ناڤ پ‌زی
ل سەر وی ناڤا ه‌ند تەزی

ئەڤە چەندە ل تە د‌کم گازی
بۆچی س‌لێ و ژ من نە پ‌زی
بۆ ناڤ‌پ‌ی ل گەل ب‌ازی
دا ب‌گەه‌ین ناڤ دار م‌ازی

وی سۆرگولال ناساف ئاقاری
بلبلهك دیتت ل سهر داری
گۆتت: وهره تو خوش یاری
دی خوه بۆ ته کم دیاری

دا ئەم بکین کهیف و یاری
دا ژبیر بکین گهرم و ساری
بجینین گۆلین بهاری
ل بهر ئاقا فی رویاری

تو گولا باغی فیانی
نیرگزال حهودی ن چیانئ
وهره خوشکه فی ژیانئ
دا ئەم بجینه زۆزانئ

تو پپ ئیش و خهه گرانئ
وهره بجینه سههیرانئ
ئهو دهرمانه بۆ فی زانئ
بگهه پین ل کوردستانئ

چ بپژم سۆرگولا دهلال
نیرگزا پپ شهنگ و شهپال
دلبرینا بی دننگ و لال
که قۆکا بی دۆست و ههفال

توی دلبهرا پپ نهقش و خال
توی کۆترکا بی چهنگ و بال
توی رهش پوحانا شین و ئال
سیسن و بهیبین و ههلال

بسك خەلەك (۱)

بسك خەلەك چوو بۆ سەر ئاقى
ل بەژنى دا تىنى تاقى
بەرمو مال هات ئهوى گاقى
بەرامبەر چوومه هنداقي
زقىرى و دكىت بزاقي

ل بەژنى هەبوو شالەك پەش

ل بەژنا خوه كرىوو شالەك
ل ئەنيا وئ هەبوو خالەك
وەك سۆرگولا بوون پوى و ئالەك
كەس من نە دىت وەك وئ ل مالەك
بەژنا شىرىن وەك گول دارەك

كلدابوون هەر دوو چاقىن پەش

كلدابوون ئەو چاقىن بەلەك
بسكىن خوه تەف كرىوون خەلەك
پوى سۆر بوون وەكە پەلەك
من نە دى وەكە يارى چەلەك
لى چىكە ئەقروكە فەلەك

ژى د فېرى بېنەكا پىر خوەش

(۱) ئەف هەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۷۴/۲/۱۳) ل (بۆسەئى) هاتىه قەھاندىن. هەلبەستەقان سەبارەت قى هەلبەستى وەھا دىبىزىت: " ئەقە پارچا دووى يە هاتىه قەھاندىن، ئەو زى كو ل سەرى دەستپىكرنا هەلبەستانە ئەوا دلدارىه". واتە ئەف هەلبەستە وەك دووهمىن هەلبەستا ھۆزانقان(مەحمود ھالۆى) دەپتە ھەژمارتن.

ل خوہ کر بیہنہ کا شرین
سہد لاو ژبہر جانج مرین
بو خوہ دکم شین و گرین
من نہ دی وەك وئ دلبرین
ژ چاقا تین پۆندک و خوین

جان شین بوو وەك گولا گەش

گولا گەش بوو ل سەر پویباری
بەس هەلگرە ئەقی باری
بو خوہ بگرە دۆست و یاری
خوہ تەناکە ب یەك جاری
دا نەکەقی شەفا تاری

من نہ دی وەك یاری کەلەش

ددان زێرپ (١)

ددان زێرپ من دیت ل ئیضانئ (٢)
ل وئ زۆزانئ و کویستانی
مەمەک وەک سیقین جیهانی
چەندا خۆش بوو ل وئ سەیرانی
نێرگزال نەف کوردستانی
کولیکال هەیفانئ

چەند بێن خۆشە ل فئ زۆزانئ
بشکفتی ل باغئ قیانی
من دقیت بچم تەوافئ
ب پامیسەم رویکئ جانی
ئەفە هاتەم سەرادانی
خۆکەر نەکە دختور زانی

شەنگەبیال سەر رووباری
خۆه شل (٣) نەکە ل بەر بارانی

(١) ئەف هەلبەستە ل رێککەفتی (١٩٧٤/٢/١٤) ئ ل (بۆسەئ- دەفەرا سندیان) هاتیە
فەهاندن. هەلبەستە سەبارەت فئ هەلبەستە وەها دبێژیت: "هۆزانەکا دلدار یە هاتیە
فەهێناندن، پشتی من ددان زێرپ دیت کو نەچاریم فئ پارچە هەلبەستە پێ چێکم".
واتە ئەف هەلبەستە وەک سییەمین هەلبەستا هۆزانقان (مەحمود هالۆی) دەیتە هەژمارتن.
(٢) (ئیفان) گوندەکە سەر ب دەفەرا سندیانفەیه.

(٣) تەر.

خووه هشیارکه یارا شیرین
ته نابینم ئەهقرۆ کانئ
شیرینا بهردلئ لاوانئ

توو پڕزەوق و پڕقیانئ

دەرمانا دەرديت گرانئ
توو وهکی دوو و مهرجانئ
سوورگولال سههري چيانئ
خوناف گرتيه ل بهيانئ
مايه ل هيخيا دوست و يارا

پاوهستال سههري كولانئ

خووه خهملاند بو ديلانئ
شيرين گول شيلانئ
دهرکه تهبوو ژئيه يوانئ
شه مالکا گهش بوو ل ديوانئ
بو خووه بگره خوش ژيانئ
هه ي بئ بهختئ ما نزانئ
توو د ژيئ ل ناف کوردستانئ

بهس هه لگره کول و ژانئ

خهبات بکه ب زانیاری

خوه پزگار بکه ژ زۆرداری
رایین پیکه ب ههزاری
دا ئازاد بن ب یهك جاری

شنگار دئ رابه درهنگه
خهباتکه ب توپ و تزهنگه
شۆلکن ژ دل و یهك دهنگه

دا پزگار بن ژ ئاغا و بهگه
خوه هشیارکن وهك پلنگه
خهباتی بکهن ب ههمی رهنکه

شنگار تو چهندا ب رهوشی
ل نک خۆرتا گولا گهشی
ل دهست دوژمنی نهخووشی

ل دهست لاوین کوردا بپن خووشی
دئ رابه سهرخوه چاف رهش
لی چرا تو خووش نامهشی

شنگار خهبات کهن ب چاکی
تو ئاخهك شرین و پاکی
خوه فیداکن ب چاکی

خوه ژ زۆرداری پزگارکی
ناقهکی بو خوه پهیداکی
دیروکهك دریژ تو پاکی

سۆزدهى سوباتى (۱)

ل سۆزدهى مهها سوباتى
كورد ل زاخۆ دكن خهباتى
نه مال سويكى پيئتيت مال
وهك بارانى خهلك دهاتى
دهرد و نهخوشى و بهلاتى
نه رادوهستان وهك فورتى
دنيا ساپ بوو باران دهات
چهند پر كول بوو ل وى كاتى
دكاندارا تشت پادكـرن
خودان مالا مال بار دكـرن
پيشمهـرگا زارۆك دبـرن
قهچاخچيا باله دبـرن
تورپسوكه ژ تورپسا دمـرن
خوهشميرا خوه هشير دكـرن
مامؤستا و قوتابيين چاك

(۱) ئەف هەلبەستە ل رێككەفتى (۱۹۷۴/۳/۱۳) ئى ل (زاخۆ) هاتيه فهاندىن. هەلبەستەقن سەبارەت قى هەلبەستى و هەا دبئيت: "هۆزانەكا هيجائى و پەسنەكرىه ل وى وەختى هاتيه فهەيناندىن، ئەوى كو خەلك ژ شارى زاخۆ د رەقن و دەركەتن بۆ ژ دەرفە، كو ئەو وەخت بى، ئەوى شۆرەشى ل سالا ۱۹۷۴ دەستپيكرى پشتى حوكمى خوه ب خوهى بى كيم داى مه، فيجا ل وى چاخى تشتېن خوارنى گەلەك گران بوون كاربەستيت مه كوردا، دەست ب مال و تشتا خلاس كرنى كر."

جلكیت كوردی ل بهر خوه دكرن

خودان دهمانجه و غه دارا

ئهوان وهك كه ریڤن بهارا

خوهقه دهه ژاند ل وان وارا

ل قه چاخچیا كاره كارا

مال كهفت دهستخ قان نه یارا

مالی دبن چۆل و به یارا

سهه ئاه و ئاخین هه وارا

كهس وئ نه بینت چ جارا

.....^(۱) سهه با دکانا دكر

سهه را مالا خوه بار دكر

لهشكه ری گران كوم دكر

بو دۆژمن توپس چیتكر

.....^(۲)

.....^(۳) مال و تشت بو خوه دبر

.....^(۴) و كارده سستا

مه كینه و دۆزه ر ژ خوه را دبر

سحاری چووم سویکا سهه ری

مه نه دی دکان شه كری

هه میا پیکشه فاله كری

^(۱) ناف هاتیه پاراستن.

^(۲) ناف هاتیه پاراستن.

^(۳) ناف هاتیه پاراستن.

^(۴) ناف هاتیه پاراستن.

خەلکە ژ تورپسا^(۱) دگری
 ئەقرو دنیا سەپری بیری
 جاب دایه هیزا بەرگری
 خوه هشیارکن بو قی شەپری
 نە پازینه ژ حوکم بەگری^(۲)
 شووریمه بو سویکا ناقی
 دنیا یی دا تیغ تاقی
 خەلک تین و دکن بزاقی
 ناراوہ سستیە وەکی ئاقی
 تشت گران بن گاف ب گافی
 حوکمەت بو خوه دکت لاف لاقی
 پیشمەرگه چوو بین قی راقی
 دوژمن کەتوو تەلەه و داقی

(۱) ترسا.

(۲) ئەحمەد حەسەن بەکر، دناھەرا سائین (۱۹۶۸-۱۹۷۹) ئی سەرۆک کۆماری عیراقی بوو، ل
 سالا (۱۹۸۲) ئی مائناقایی کر.

رەش رۆحانا پەرڤەدایى (۱)

رەش رۆحانا پەرڤەدایى ل ھاڤینى
کولیکا ل ناف باغى جوان و ئەڤینى
بلبل و کەول ھنداڤا تە دخوینى
ب دەنگ و ئاوازیڤن خووش شىرىنى

رەش رۆحانا پەرڤەدایى ل پەھیزى (۲)
کەڤۆک و شائیل ل سەر تە دلەھیزى
ل نك من چەند ب رەوش و گەش و دەلالى
خەملاندیە وەكە بوڤچى پەر خۆپىزى

رەش رۆحانا پەرڤەدایى ل زڤستانى
چەند شەپال و شەنگ و شەخ و پەرڤیانى
خەملین دەشت و چیاپین کوردستانى
چېکم ئەڤرۆ کەڤتیمە ل بەندا زیانى

رەش رۆحانا پەرڤەدایى ل بەھارى
کولیکا کەسک و شینى ل مەھا ئادارى
ھەر توى وەكە بلبلدىڤ دین و ھارى
لى چېکم ئەڤرۆكە تو دل بریندارى

(۱) ئەڤ ھەلبەستە ل رېڤکەڤتى (۱۹۷۴/۹/۱۱) ئى ل (لېڤان- دەڤەرا سندیان) ھاتیە

ڤەھاندن.

(۲) پاییزى.

يارى ئەز سويند دخوم ب دار و گيایى
ژيیر نه کم رەش پوحانا پەرڤه دايى
نيرگزال ناک وان هەر دوو باغا هلدایى
سۆرگولال ناک ميړگ و رەزا پالڤه دايى

رەش پوحانا من ئەڤرۆ چەندا بىن خودشه
يارا من گولەك سۆره و هەردەم و گاقى گەشه
دیم سۆرگوله بەزن زرافه چاف رەشه
ئەو نازکا برو قەيتانە هەرب رەوشه

ئەمىن پېشمەرگە (۱)

ھەر ئەمىن پېشمەرگىن كوردستانى
ئەم جان فيداينە بۆ نىشتيمانى
خەباتكەرىن بۆ ماف و ژيانى
بۆ حوكمى خوە ب خوهيى و جهئيانى
دا سەربەست بژين ل ناف جيهانى
دا ئازاد بين ژوئەما بيانى
ئەم ھەر پېشمەرگەنە فند و چرا
ئەم تەف روينشتينه ل پشت چەپەرا
بلا دوژمنى پيس بكاربينت
دەبابە و ميک و سوخو و باجەرا
بلا ويران بکت گوند و خانى و
بازيەر و مللەت و ئەقان قەسرا
ئەم دئ شوکين ب دوشک و خەنجەرا
نا تورسين^(۲) ژ خائين و جەحشەكەرا
ئەم پېشمەرگەنە چست و چەلەنگين
چو جارا چەپەرئيت خوە نابەردين
بلا شەھيد بين شەرەفە بۆ مە
چونكى خەباتكەرىن بۆ ماف و ژين

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۷۴/۱۱/۱۸) ئ ل (پېربلا- دەقەرا سندیان) ھاتیه

قەھاندن.

(۲) ترسين.

ناشتیخوازین بو وهلاتی رهنگین
ئهم پیشمه رگه نه شیر و پانگین
ئهم هر فیداکاریت ماله تینه
شقان و نوبه دارین وهلاتینه
ل ناف سنگه را هر پیشکه فتینه
بهر سنگی دوژمنی وهک پیلاینه
همی پیک مه ل دوژمنی گرتینه
ئهم تهف پیشمه رگه نه وهک کهوینه

گولا پهنگین^(۱)

گولا پهنگین شوخ و شهنگی
گول نه خوینی زههره^(۲) پهنگی
چاف پهشی لال و بی دهنگی
بهژن زرافعی، دل زهنگی

ل بهژنی کر شالهک پهنگین

گولا پهنگین چه نده لاله
نهو نیرگزال دهست ههقاله
بیین خوهشه، شرین شهپاله
جانا من وهک کار غهزاله

ل نه نی بوو خالهک شرین

گول پهنگینا ل بهر پروییاری
تو چاف پهشی وهکی ماری
یارا من دل برینداری
ومره ل گهل من بکه یاری

سه د لاو ئیرو ژبهه ته مرین

گولا پهنگین، سوور و زمی
من دیتی ل بهر پهنجهری
نی دزانم دل که سههری
بوچی ژ مال ناهه دهری

دلی ته ته بیه برین

(۱) ئەف هه لبهسته ل ریككهفتی (۱۱/۴/۱۹۷۵) ئی ل (زاخۆ) هاتیه فههاندن.

(۲) گول.

كۆتايى شۆپەشا كوردان^(۱)

دئىم سۆت ئە بەر تو ئەى كوردستان
هەزار نەعلەت ئە ئەمىرىكا و ئىران
شاھنشاھ^(۲) دوژمنى كۆنى كوردان
خەلفى سانتۆش^(۳) بۆ دوژمنەكەمان

كونگرەى ((ئوپاك)) ئە جەزائىر بوو
شاھنشاھى ئىران بەشدار ببوو
صەدام^(۴) خىلە باز و شارمزا بوو
شاھنشاھ بە خەلىج پازى كر بوو

(۱) ئەف ھەلبەستە ل پىككەقتى (۱۹۷۵/۵/۱۵) ئ ل (بوسەئخ- دەقەرا سىدىان) ھاتىە
قەھاندن. ھەلبەستەن سەبارەتى قى ھەلبەستى و دەھا دىبىژىت: " پارچە ھۆزانەكى رامىارىە
ھاتىە ھەلبەستەن، داوى كوتاي شۆپەشى كوردان ئە سائى (۱۹۷۵)ى ئەو كاتەى كە
كۆنگرەى "ئوپاك" ئە جەزائىر بوو، شاھنشاھ و صەدام تىا بەشدار ببوون، ئەو خىانەتى
گەورە ل مللەتى كورد كرى لەگەل ئەمىرىكا و خەلفى سەنتۆ، كە ھىچ ھاوكارى
نەبوو ئەو كاتە تا ئىستا بەو كونگرە چەپەلە ئەلپن كونگرەى (۶ ئادارى) بە خىانەت.
ھەزار ھەزار نەعلەت ئەو كەسانە بن ئەواى بوونە ھۆى پاشكەوتن و رۆخاندنى
شۆپەشەكەمان".

(۲) موھەممەد پزا شاھى پەھلەوى ل ساللا (۱۹۴۱)ئ وەك شاھى ئىرانى ھاتە دەستىنشانكرن
و ل ساللا (۱۹۷۹)ئ ھاتە لادان و دويمايىك ب پادشاھىا ئەوى ھات.

(۳) قولپا سەنتو (قولپا بەغداد) ل ساللا (۱۹۵۵)ئ ب مەبەستا رېگىركن ژ بەلاقبوونا
كۆمونىستىي (شىوعەتىي) ل رۆژھەلاتا ناھىن ھاتبوو دامەزاندن، كو وەلاتىن ئەندام
پىكھاتىبوون ژ: ئەمىرىكا، عىراق، توركىيا، ئىران و پاكستان.

(۴) سەددام حسىن تكرىتى، ھەر ژ (۱۶ تەمووزى ۱۹۷۹)ئ ھەتا (۹ نىسانا ۲۰۰۳)ئ سەرۆك
كۆمارى عىراقى بوو. ل ساللا (۲۰۰۶)ئ ھاتە سىدارمدان.

ئەو شاهنشاهی زۆر پیس و دل ژەنگ
ئیمە دابوون بە خەلیجی گرهنگ
ئیمە هیچ نەمان چ هاوکاری و دەنگ
خەلفی سانتۆ و ئەمریکا بوون فرەنگ

ئیمە زۆر تیکۆشەری چالاک بوون
خاکی کوردستان بە خوین ئاو دابوون
کاربەدەستانی ئیمە بە فیل بوون
نەم زانی دوژمن هەزاران بوون

گهپانهك ل ناف وهلاتى (١)

چووم بۆ شارى زاخۆكا پر شهپال
ئهو هيزل و خابيرى هند زهلال
ئيبيراهيم خهليل و پرا دهلال
وهك ههر دوو رووبارىت ب ههقرا ههقال

چووم بۆ دهۆكا جوان و رهنگين
ئهوان سهيرانگههيت خۆش و شرين
ل گهل سهرسنگى و سيلافا ب ئهقين
رهفيت كۆتركا ب سهردا دفرين

گههشتم وئ ئاميدىكا پرخۆش
ژبهر وئ رهوشى بوومه مهندههۆش
ئهو كهلهها كهفن و دهلال و ب رهوش
مابووم بى بير و سهودا و عهقل و هۆش

چوومه باژيرى شرين ههوليرى
بۆ مه كوردا ناخهك زيف و زيرى
ههمى ههقال و ههقگر ل ويرى
ههر بۆ مه دكن بزاق و خيرى

(١) ئەف ههلبهسته ل ريككهفتى (١٩٧٧/٧/١) ئ ل (زاخۆ) هاتيه قههاندن. ههلبهستمانى
ئەف هۆزانه ب دوو شپوازىن جودا ژ ههقدوو نقيسيه كو يا دووين بناقونيشانى
(گهپانهك ل شاريت كوردستانا دل بريندار) ب ناقبرا چهند رۆزهكان ل ريككهفتى
(١٩٧٥/٧/٨) ئ ل (زاخۆ) قههانديه. ههر ژ بهر قى چهندي مه ههولدا ههلبهستى وهكى
ئهوئى بينينهخوار.

زقېرېم بۆ ئاكره و شېخانا جان
ئەو ھەر دوو پارچەكن ژ كوردستان
كچ و كورا كرى كهيف و سەيران
ل وان ھاقىنگەھەيت ب عەشق و قيان

چووم سولەيمانىي ل جەئ سۆران
شنگارا شەنگ ل ناڤ بەھدىنان
دەربەندىخان و چوارتە و دوكان
مە پېكشە كر كهيف و سەما و ديلان

سەرئەفراز گەپيام بەرمو رەواندوز
ل گەل گەلالە و چۆمانا پىرۆز
ھەمى رۆھن بوونە ب ئاگرى نەورۆز
رۆژ ھەلات قەت نەمالى تارى و تۆز

گەپيام بۆ قەلەدزا ئەقىندار
ھەلەبچا سەرسنوور و كەقنە وار
بۆ مە ھات خۆشتىن شىرىن بەار
چ گەپيانەك خۆش بول مەھا ئادار

سەرنشىف چووم شارى خانەقىنى
جەئ كهيف و شانازى و ئەقىنى
بۆ زارۆكەيت كوردا تو ھەر ژىنى
پىر ئەقىنى وەكى مەم و زىنى

گه‌پانه‌ك ل شاريت كوردستانا دل بريندار⁽¹⁾

چوومه شارئ زاخوكا بهه‌دينا
هيزل و خابير ويات ژيك قه‌بينا
ئهم تهف بي هوش و دلبرين مابينا
كهفتينه دهست زوردار و خائينا

چووم بو دهوكا هند خوش و پهنگين
وان سهيرانگه‌هيت جوان و شيرين
ئى دبينم دوسا گورگين دهف ب خوين
لهو كهو و بلبلت مه ژى فرين

گه‌هشتم وئ ناميديكا پر خوش
ئى دگه‌پن دوژمن و خو فروش
تهف سه‌رخوشن وهك مرؤقى بي هوش
حه‌مى يا خودانه ب پاره و قرؤش

هاتيمه شارئ شرين هه‌وليرئ
هه‌ر دگه‌پم كهس نابينم ل وئيرئ
كوردئ دلسؤژ وهك كهوئ دئيرئ
دوژمنى ئهم داين به‌ر شه‌قر و كيرئ

⁽¹⁾ ئەف هەلبەستە ل رێككەفتی (١٩٧٥/٧/٨) ئ ل (ئێفانج- دەقەرا سەندیان) هاتیه قەهانەن. هەلبەستەقەن سەبارەتی ئی هەلبەستەقە وەها دبیژیت: "پارچە هەلبەستەکا نیشتیمان پەرورەری و پامیاریه هاتیه قەهینان، پشتی شۆرەشا کوردی شکەستی و مللەتەق مە کورد کەفتینه بن دەستا و بەر دەرد و ئێش و کولا، خو فروش و کرئ گرتی و جەحشکەر، کەتینه ناف وان بازێرا ل کوردستانا پەنگین".

زفریم ئاکره و شیخانا جوان
ئهو هەر دوو پارچهکن ژ کوردستان
قەت لی ئەما کەیف و خۆشی و ژیان
هەر دئ بیژین کوردستان یان ئەمان

چووم سولهیمانیی و چوارته و دوکان
شنگار و زمار ل ناڤ بههیدیان
ل گەل سهەرچنار و دهربه‌ندیخان
شهرمه ئهو بمینن ل دەست دوژمنان

قەگه‌ریام ئالتون کۆپری و کەرکویک
بۆ وه‌لاتی مه کوردا تو بویک
چما ئه‌فرۆکه تو په‌پویک
ژیۆ گەنج و خۆرتین مه‌ردا چویک

ئەقراز چووم ره‌واندزی و گه‌لاله
لی دبینم گورپین گەنج و ده‌لاله
هله‌دابوون ل سه‌ر سیسن و گولاله
شین ببوون ب رۆندکیت هه‌قاله

هاتم قه‌عه‌ده‌زا دل بریندار
هه‌له‌بچه سه‌ر سنوور و که‌قنه‌وار
چهند بکین گازی و قی‌رین و هه‌وار
کەس ئەفرۆ ل مه‌ نابت هه‌قال و یار

سه‌رنشیف چووم شاری خانه‌قینی
جه‌ئ کەیف و ژین و پر ئه‌قینی
بۆ زارۆکیت کوردا تو هه‌ر ژینی
نابت تو ل دەست دوژمنی بمینی

هاتیمهفه چۆمان و حاجی عومران
ئەو پایتەختی شۆرەشا کوردستان
جەنی شیر و سەرۆکین مە کوردان
هەر خەبات کەین بۆ ماف و ژیان

بانگهك بو دليريت كوردستانع (1)

پابن سهـرخـوه لاويـت كـوردا
نهم كهفتين بهر كول و دمردا
وه لاتـيـ خـوه قـهـت بهـرنـهـدا
شهـرمـه دوژمن بيـت ب شهـردا

تهف بكن بزاف و خهبات
ژبو سهـريـهـستيا وهلات
نيزيك دي بينين روزهـلات
بو كوردستانع بين خهلات

پابن پيـكهـه ب هـهـژاري
ب پپر شادي و بهختياري
پيشـمهـرگه و لگهـل جووتياري
مللهت پابن ب يهك جاري

خهبات كن ژبو مللهتي
رؤژ ئهـفرۆكهـل مهـداكهـتي
دوژمن وي ژتهـلهـي قهـرپهـستي
دي وان گريـدين ب دهـستي

خوه هـشـياركن شـير و پانگ
ههمي شۆلكن ژدل و يهك دهنگ

(1) ئەف ههلبهسته ل پيـكهـفتي (14/7/1975) ئ ل (ئيفانغ- دهقرا سندان) هاتيه
قههاندن.

خهبات کن ب توپ و تفهنگ
پیکا مه دویره و ل مه درهنگ

میرا چاک و پیشمه رگیت گران
کارگه ر و دلیرییت کوردان
تهف جانخ خوه بکن قوربان
بو سه رخوه بوونا کوردستان

ئهف کوردستانا شوخ و شهنگ
تهف دا سهیرانگه هییت پر پهنگ
ئهی خوړت و گهنجیت پر چه لهنگ
پابن دا ئهم بکینه جهنگ

ئهی پیشمه رگیت فیدا و دهلال
ئهم مانه بی کسه و هه قال
وهلات پپر په ژدۆل و نه قال
کوه و بلبلییت ماینه لال

وهلات ژ خوینی سوور بیه
کوردستانه ب خوینی ئافدایه
سیسن و گولا لی هلدایه
دوژمن ئه قرو لی دگه پیه

دلۆقان و دلدارى (۱)

دلۆقان:

هو هه قالى منو دلدار
ل سهر مهرا بوورى بههار
ئهم مانه ئىخسیر و ههزار
بى ژيان و بى مال و دار

دلدار:

ئهى هه قالى من دلۆقان
ههر توى هه قالى بارگران
نى ئهمین هوگژ و باران
ئه قىرۆ دژین ل كوردستان

(۱) ئەف هەلبەستە ل رێككەفتى (۱۹۷۵/۷/۲۶) ئ ل (ئىفانج- دەفەرا سندیان) هاتیه فهانندن. هەلبەستەن سەبارەتی قى هەلبەستى و مەها دىبىژیت: "دلۆقان و دلدار دوو هەقالن، كو ژ دلەك پاك و پاقر و پىر قىان دەستى هەقالتى داینه ئىكودوو، ب راستى هەقالتى گەلەك ب نرخ و گرانبهایه، قى جارئ مە گەلەك سأل، ومخت، دم و چاخ ل گەل ئىك بوواندن، ئەم نەشیان دوو رۆژا ئىك دوو نەبىنین، قىت مە قەستا جهئ ئىك دوو كىرا كو ومختى مە دەست ب قەهینانا قى هەلبەستا جوان كرى، ئەز ل بن دەحلق ل سەر ئاقى دانق ئىقارى پۆینشتىبىم، مالیت مە ل بانا گۆقى بین ئەز ب تنق بىم، هەقالى من دلدار ل سەر بیدەرئى بى ل دەشتى و بىرا وى هات بىرا من و ئەز نەچار بىم كو قى هەلبەستى چىكم، گەلەك سوپاسم ژ تە براىین دلۆقان سەر قى بىرهاتنئ، كو ب باشى دزانم تو هەقالتەك گەلەك ب سۆز و و باومرى و تە جو جارا ژبیر ناکم برا، گەلەك گەلەك سوپاس- براىی تە دلدار خۆش هەقالى ب باومر".

دلدان:

بهسن برا ئەف كول و ژان
بهسن ئەف دهرديين پر گران
دا ئەم بكين بهحسا قيان
دا ب چينه ناف باغين گولان

دلۆقان:

خوش گوتنه لاي هيازه
كولا ژ ناف دلي باقيزه
بهس بمينه كهپر و گيازه
بيازه برا تو ههر بيازه

دلدان:

هه قال ئەقرو ئەز چووم گهلي
من يهك ديت جپر ل سهر ملي
بهر بو فيستانهك گول گولي
دزانم چي مايه ل دلي

دلۆقان:

هه قال من ديت و ل بهر دهری
بهر بو فيستان سؤور و زهری
پرچا دريژل وييت وهری
لئ چبكم زوی هاته بهری

دلدان:

برا من ديت و ل سهر ئاقئ
ل بهژنئ دا تيئ تئاقئ
بهرامبهر چووويم هنئاقئ
وهكه كهوی كهتبووم داقتئ

دلۆفان:

برا من دیت و ل سەر بانى
پاوه ســـــــــــــــــتابووم ل دهري خـــــــــــــــــبانى
پرچا سهري خووه ده رانى
ژ نوى من ب ياري زانى

دلدار:

يا منه هەر چست و چه ئەك
ل من بادان بسكيت خه ئەك
كلدا بوون ئەه و چاقيت به ئەك
لى چيكم ئەقرۆكه فه ئەك

دلۆفان:

دلدار يا من كوڤى كيايه
تو نزانى چ جهه خيايه
چاق رهشا من وهك رۆميايه
گۆت: ئەزد بياژم نه هيايه

دلدار:

دى بهسن ئەف به حس و خه بهر
ژ دهست مه چوون شير و خه نجهر
ل چوئى مانا بئى ريبه ر
كهس نينه ل مه بيت مه فه ر

دلۆفان:

دوژمن بزانه نا توپســـــــــــــــــين
شـــــــــــــــــير و پلـــــــــــــــــنگ و هـــــــــــــــــوگژين
مـــــــــــــــــافى كوردـــــــــــــــــستان دـــــــــــــــــخـــــــــــــــــوازين
دى هەر سه ره به ست و رزگار بين

دلدار:

ئەم نا بەردین چیا و ملا
دئ هەر خوینین وەك بلا
ل سەر نیرگ ز و سۆرگولا
ئاقیدین ن خوینا جەرگ و دلا

دلۆقان و دلدار:

ئەم هەر دوو ئەقەرۆ برانە
ژ عەشق و دل و قیانە
دوژمنۆ تو باش بزانیە
دئ پزگار کین کوردستانە

گولا سۆر^(۱)

گولا سۆرچ قاس گەشى
تو كەفوشينكا چاف رەشى
رەش رويحانا من بىن خوەشى
وەك دىينم خوۆش نامەشى

من گول دىت و ل دەرى مالى
بەژن زراف، كار غەزالى
شۆخا شرين چەند دەلالى
گول چىچەكا شين و ئالى

گولا سۆر ل سەر ئاقى
خۇناق گرتى ل تىق تاقى
چ تشت ئەفرۆكە من ناقى
ژبلى گولا ل ناق ئاقى

گولا سۆر ل نىسانى
چما ئەفرۆ پەريشانى
هەى بىبەختى ما نزانى
ئەز چەند ل تە دكم قىانى

دى وەرە خوەشكە ژيانى
دا ئەم بچينە زۆزانى

(۱) ئەف هەلبەستە ل پىككەفتى (۱۹۷۵/۸/۱) ئ ل (ئىفان- دەقەرا سندیان) هاتیه قەهاندىن.

گولا گەش^(۱)

گولا گەش هات و بووری
نیرگزال حەودا ژووری
کەزی شووری چەند ژووری
چاق پەشی وەکە حووری

گولا گەش هات و د پێدا
من دیت و ژ کەپری و پێدا
هەقالم کەت خەویدا
ما حەتا بەری سێدا

من گۆت: هەقال ئەو چیه
گۆت: گولا گەش بووریه
دەسـمـالـهـکـ لـ دەسـتـیه
نزا بوۆ کـ بـریه

گولا سۆر هەردەم گەشە
پەش پوحانا بێن خوەشە
برۆ قورە چاق پەشە
نزانن چ کە لەشە

تو گولا ل سەر پویاری
کەزی شوورن وەک ماری

(۱) ئەف هەلبەستە ل پێککەفتی (۱/۸/۱۹۷۵) ئ ل (ئێفانج- دەقەرا سنیدیان) هاتیە قەهانندن.

بەس هەلگره قى باری
لى هەر بۆ من تو یاری

گولا من پالقه دایى
گول هورچکال سەر چىایى
بیشهنگال دەر مالایى
گولبه رۆژا ناف وەرزیایى

گول چیجهك⁽¹⁾

گول چیجهك شیرین و جوانه
گول هورچکال سهری چیانه
گول نه خوینال ناف هه ودانه
گول به پۆزال ناف وهرزانه

گول چیجهكا زۆر جوان

گول چیجهك چهندا به رهوشی
نیرگزا جوان و بێن خوهرشی
رهش روحانی تو چهند گهشی
بهژن زرافانی تو چاف رهشی

گول چیجهكا پر فیان

گول چیجهك ههردم دل به کولا
شیرینه ل بار هه می دلا
روی سۆره ژ پهنگی سۆرگولا
هه چاف رهشه ژ کانیا کلا

گول سۆر کهت دهست دوژمنان

من نه زانی تو هند شیرینی
شهف و پۆزا تو خوهرش دخوینی
نی دزانم تو دلبرینی
نه گه هشتی خوهرشی و نه فینی

گول چیجهكا بی ژیان

(1) ئەف هه لبهسته ل پیکهفتی (1975/9/27) ئ ل (زاخۆ) هاتیه فه هاندن.

گول چیچهکێ تو چهند دهلالێ
شرینێ پر شهنگ و شهپالێ
چاف بهلاک دمرکەت دهرێ مائێ
من سلافا کر وئ کار غهزالێ

بئ شهنگا سههر کانیا

گول چیچهکا کهسک و سۆر و زهر
بوچی تو ژ مال نائێ یه دهر
گوئی: ئەز مام بئ یار و مهفههر
ناگههن من چ بهحس و خهبههر

دەرمانا دهردیست گران

گول چیچهک ئەفرۆکه وهریایی
رەش روحانا هەر پەر قهه دایی
بلبل مال سههرێ چیا یی
ژ هه قالا قه پاش قه مایی

چاف بهلهکا بسک قهیتان

كوردستانا شرین بیه دلبرین^(۱)

كوردستانا خووش و شرین
ئەفرۆكە بیه دل برین
ئەم چەند بکین خەم و گرین
بى ئاگر وەلاتى رەنگین

ئەم كەفتین دەستى زۆردارا

گول چیچەكین مە قومچین
شاخ و کویستان کوززین^(۲)
بلبلین مە مان هار و دین
ل سۆرگولا بى تازی و شین

ئەم كەفتین دەستى نەیارا

وەریان بەلگین ئەقان گولا
زەر بین نیرگزین سەر مالا
خوین دزیت ژ جەرگ و دلا
دل بوون برین ژ قان کولا

ئەم كەفتین چۆل و بەرا

^(۱) ئەف هەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۷۵/۹/۲۸) ئ ل (زاخۇ) هاتیه قەهاندىن. هەلبەستەن سەبارەتى قى هەلبەستى وەها دىبىژىت: "پارچە ھۆزانەكا پاميارىيە كو پشتى شۆرەشا كوردى ب دويماهى هاتى، هاتيه قەهينان كو مللەتە كورد مشەخت بين، ھندەك چوون ئيرانى و ھندەك چوون توركيا، ھندەك ل عىراقى مان و ئەم كەفتين بەر شەرى حوكمەتە، گەلاك ژ مە گرتن و ئىخستەن بەندىخانا و زىندايت خوە يين نەمرۆفانە و زۆردارى ل مە دكر".

^(۲) سۆتن.

ملاھتێ مە بوویە خەمگیر
لێ بین خەلات قەید و زنجیر
ژ دەست مە چوون خەنجەر و شیر
کۆل بین برینیات مە ییّت کۆیر

ئەم کەفتینە سەر سەیدارا

ئەمین خۆپت و گەنجین بژار
ئەم نا تورسین ژ چ نەیار
ئەم دێ هەر کین گازی و هەوار
تا بگەهینە جەژنا بەهار

دێ هەر گەهین وان شوینوارا

ههواره ل کوردینی (١)

ههواره ل حوکهه تییت گران
کورد بینه پهزئ بی شقان
گورگ و هورچین کهفتین ناقدان

د کـووژن بـهـران و هـوگژان
کـهـس نـینه لـی بـیت خـودان
مه خـلاس کـت ژ دهـست دوژمنان

ئهمین کوردین فهقیـر و ژار
ئهمین بازی و شیرین بژار
مللهت پاش دا فهمایه خوار

ئهم چهند بکین گازی و ههوار
کهسهک نهبت ههفال و یار
پیکشه بین دوژمن و نه یار

ئهم چهند خوه بدینه کوشتن
ئهم چهند خوینا خوه بدین رشتن
جهرگ و دلین مه برشتن

چونکی ئهم بی کهس و پشتن
دزانین کورد ههمی چستن
لی ئهم چبکین دوژمن مشتن

(١) ئەف ههلبهسته ل پیککهفتی (٤-١٩٧٥/١٠/٥) ئ ل (بۆسه ئن- دهقرا سندیان) هاتیه
فههاندن.

ئەم دئ ھەر کین فیداکاری
بلا بکە قین ناف ئاگری
جەھەنەم خوەشترە ژ ھەژاری

مییژوو دئ بیژت سەد جاری
دئ ھەر ھەلگەرین قی جاری
بلا کەس نەکت ھاوکاری

ئەم کەفتین دەقی نەهنگا
دەستت زۆردار و فەرپەنگا
خەبات کین ژ دل و یەک دەنگا

پابن برا نە دەنگا
پیشمەرگە چست و چەلەنگا
کوردستان بەشەشتا ب پەنگا

ل کوردستانە د ببارن
ھەر باھۆز و بەفر و باران
مللەت کەفتە ل حەبس و زیندان

پۆژناقا بی ل چار کەناران^(۱)
سووری، عیراق، تورک، ئیران
بوونە وەک سەییات نیچیرقان

ھەوار ئاشتی خوازین جیھان
ل حوکمەتەتا بینە میقان
مانە بی سەر و بی سەمیان

^(۱) ئالبان، پەخان.

كهفتينه ناف چۆل و دهريان
خهباتكارين ژيۆ ژيان
تاسهريهست بژين ل جيهان

کۆفی کێل^(۱)

کۆفی کێل من دیت د حهوشیدا
بیشهنگا ژ مالا و پێدا
ماسیا ل بنی بهحریدا
کهزیلت شوور سهر کهماخیدا

توی کۆفی کێلا خوین شرین

کۆفی کێلا ل تاخا نافی
من دیت ل گهل تیغ تافی
ل دهستی بوو سهتالا ئافی
دهلالی بههژن زرافی

ههر توی نازدارا ب ئهقی

کۆفی کێل من دیت سهر تهختی
ههی بی دینی چهند بی بهختی
چما یاری نه پهختهتی
گۆت: نهرازیمه ژ فی وهختی

کۆفی کێلا بیبهخت و دین

کۆفی کێل من دیت و ل گوندی
چاف رهشا من توپش و توندی
بیشهنگا تازه و بلندی

(۱) ئەف ههلبهسته ل پێکهفتی (۱۹۷۵/۱۰/۱۸) ئ ل (بیرسقی- دهقرا سندیان) هاتیه
قههاندن.

توی ییارا لاوی سندی^(۱)

نخ ته جهرگن من کر برین

کۆفی کیلی چاف غه زالی

نازکی شهنگ و شه پالی

دبهره من چه نده لالی

وهی شریف روی ب خالی

توی کۆفی کیلا دین ناسی

(۱) مهبهست (محمود هالۆ) یه، ههلبهستفانن ئهفن دیوانن.

ل گەل فی چاخى ل سالا ١٩٧٥ (١)

چ زهـمانى فيـل و باـلا
كهـفتين نـاف ئاـگر و پـهـلا
خـوين دزىـت ژ جـهـرگ و دـلا
خـوش نايـت دهـنگـ باـبـلا

ئەى چاخى فيل و تەشقەلا

كـوردين د خـوينين ب كـوردى
دئ هـهـر ئقـيسـين ب كـوردى
تـهـماشـا بـكن قـى دـهـردى
جـهـما نـهـخـوينين ب كـوردى

ئەم كوردين هەر كورى كوردين

كـوردين دهـژين بـه كـوردى
دەـمـرين سـهـر خـاكي كـوردستان
دوژـمن چەـند مە بـكوژن تـونـدى
خەـبات دـكين بـو نـيشـتمان

تا سەرسەت بين ل ناف جيهان

(١) ئەف هەلبەستە ل رێككەفتى (٢٢-٢٣/١٠/١٩٧٥) ئ ل (زاخۆ) هاتیه فهانندن. هەلبەستان سەبارەتی قە هەلبەستە و هەا دبێژیت: "پارچه هەلبەستەکا پامیاری، نیشتیمان و پەرورەری و وەسف و پالقهەانا گەنجیت کورد دکت، وەسفا کوردستانا خوەشتقی، چونکی وا ل وی وەختی هاتی فهەینان ئەو چاخى حوکمەتە دگۆت: قوتابیت کورد ب زمانى عەرەبى بخوینن، ئەرى پا هەیه ژ قى زۆردارى و ستەمى زیدەتر ئەو شاگردى هەتا ریزا شەش سەرەتایی یان دووی و سیق ناھنجی ب کوردی خواندی، دئ چاوا شیت ئەقرو ب عەرەبى خوینت. ل سەر ستەمکاریا خوین ریزیت بەعسا فاشست و تەعریب تەبعیث کرنا دەقەرا کوردستانى".

ملاھتەکی زۆر لیکراوین
ل بەر ئیش و ژان دەنالی
شیر و پانگیست چالاکین
خۆ دەکەین قوربانی خاکین
ئیمە ھەر دەم فیداکارین

خاکی کوردستان شەری
دار و بەری پەر زێرینە
وەلات بەھەشتی رەنگینە
سەرۆکمان^(۱) زۆر ئەمینە
دوژمنە کەتە دلبەری

کوردستان بووکی تازەییە
نەورۆز جەژنی سەرسالەییە
پیشمەرگە گولی خاکەییە
ئافرەت ئاوی وەلاتەییە
ئیمە رۆڵەیی کوردستانین

وەلاتی مە شوخ و شەنگە
دەشت و زۆزانە ک پەر رەنگە
کوردستان ب ناڤودەنگە
پیشمەرگە چست و چەلەنگە
ئەم پیشمەرگیست خاکێ زێرین

(۱) مەلا مستەفا بارزانی ل (۱۴ ئادار ۱۹۰۳) ئی ل گوندی بارزان هاتیە سەر دونیایی ب ناقدارترین و مەزنترین رێبەری تەڤگەر ئازادپەروا کورد دەپتە ھژمارتن، گەرنگترین خال د ژيانا بارزانی چوون و زڤرینا ئەوی ژ روسیا (۱۹۴۶-۱۹۵۸) ئی و رێبەریا شوڤەشا ئەیلوئ (۱۹۶۱-۱۹۷۵) ئی، ل سال (۱۹۷۹) مائناڤایی ک.

كوردستان ئەفرۆ خەمگيرە
چونكى ملهت تەف ژى دويرە
دوژمن هەلكەفت چيا و زويرە
پۆزا رەش نائىست ل بىرە

هەر دى ل وەلاتى خوه پرسين

دوژمن بزانه ئاخا مه
دار و گيا تفهنگا مه
دۆل و نهال سهنگهرا مه
دهشت و زۆزانه جهى مه

دوژمن چو جار ئەم نابهردين

باغ و بووستان تەف كوزرين
گول و نيرگز تەف چرمىن
دى ئافدين ب خوينا زىپين
ب پۆندكيت چاقين گرين

ئەم كوردين شير و پلنگين

كوردستان پر ميگر و كانينه
دوژمن بهرت لى نامينه
خۆرت و گهنجيالت وەلاتينه
كوردستان خاكى شيرينه

مىژوو دى نقيست بخوينه

كوردستان ئەفرۆ نهخوش
چما ب خەملا شين و رەش
دار و بهر و كهفر و كاش
چرا تو بويكا بى رەوش

دوژمن ئەفرۆ ژ قەهرا مرين

دوژمن تو چەند بکێ کەیفی
بزانە دێ قەکین حەیفی
تو دزانێ تێ ژێ رەقی
چەما نا بەردێ قی هەیفی

دێ وە ب ئاگری سۆزین

هەوین چەند بێن و بچن پاقی
ئەم چو جار ناکەفین داقی
ئەم ژ وە ناکین لاف لاقی
دێ کەین خەبات و بزاقی

نوبەدار و زی رەقسانین

بەلا دوژمن باش بزانت
نێ کوردستان وەسا نابت
پیس و خوینپێژ ناف مە نابت
مەلەت دێ ب ئاشتی رزگار بت

کوردستانە دێ بت ئاگر و خوین

دلۆفان^(۱) هەر دکت گازی
مەلەت دژیت ب شەهنازی
ناف جیهانی سەرفرازی
کوردو نابت د خەودا پازی

دێ قی هەر بیژم بو زانین

(۱) مەبەست (مەحمود هالۆ) یە، هەلبەستقانی ئەقی دیوانی.

من کوردم (۱)

ئەفرۆكە ئەز چەند نەخۆشم
بى سەر و بى عەقل و بى ھۆشم
وەلاتى خوە نا فرۆشم
چ دەردەكـى بى دەرمانە
وەلاتى من پـى شـىرینە
ئەو تەقدا باخچین زىپینە
لى چىبكم تەف زەر بینە
دوژمنى پىس پى نەزانە
ھەردەم و گاف ناشـتىخوازين
لى ئەفرۆ بى ھەمد و مافین
چما ب سەرىەستى ناژین
وەلات پـى پـى و ژ جاشانە
ئەم مللەتاك زۆر ھەژارین
رۆلەى كورد و كوردستانین
خاوەن خاكى پاك و جوانین
لى چىبكم ئەم بى وار مانە
كوردستان جەى خوەش مـىرا
توى خەزینا زىف و زىپرا
مەلبەندا پلنگ و شىرا
لى وەلات ھەر بى خودانە

(۱) ئەف ھەلبەستە ل پىككەفتى (۱۹۷۵/۱۰/۳۱) ئ ل (بۆسەلن- دەقەرا سندیان) ھاتیە
قەھاندن.

ژ کـول و دهردا ئـه ز مـرم
ب یـه زدانـی پاک سویند دخۆم
دوژمن بزانه ههر کـورد

بـلا بـمـرم ل زیندانـه

دوژمن و تو چهـند پـرپیژـی
تو دئ ههر ژبهـر مه گـیژ بـی
چهـند گۆتـنا تو درـیژ کـی

چ سوود بوۆ ته تـیدا نینه

ئـهـم دزانـین تو نهـیاری
تو دوپـشـك و کـورهـماری
ههر ب دهـقی بـکه هاوکـاری

بـاوهر نـاکـین ژ دوژمنانـه

تو بزانه ئـهـم ههر کـوردین
خوـهـشمـیر و چهـلهـنگ و مهـردین
تو نه بـیژه کوردیـت مـرین

نـیـزیـک دئ کـهـقی ب گورزانـه

كهزى شوور (١)

كهزى شوورا من دوو كهزى
بيريئى نى بيريئا پكهزى
گوڤه رۆزا ل نى نى اف رهزى
چنارا ل سهر ئاقا تهزى
چما هنده بلهز و بهزى
گول نه خوينا حهودا بهزى

كهزى شوور من ديت و د پيدا
رهش روحانا ل نى نى اف حهودا
بيشه نى نى نى نى نى نى نى
ما نى نى نى نى نى نى نى
تو بهس خوه باقىزه زيدا
حه مى شخويه چوو ب نى نى نى

كهزى شوورا ل گه نى نى نى نى نى
من ديت و ل بهر من رابووورى
پووور سوورى تو چه نى نى نى نى
بهس هه لى نى نى نى نى نى نى
ل سهر نى نى نى نى نى نى نى
چاق به لى نى نى نى نى نى نى

(١) ئەف هه لى بهسته ل ريك كهفتى (١٧-١٨/١١/١٩٧٥) نى ل (زاخۆ) هاتيه فهاندى.

توی کهزی شوورا بی ژیان
شهنگ و شهپالا زور جوان
توی خوین شیرینا پر قیان
بهژن بلندا تی نیشان
چاف رهش ژکانیا کلان
توی نیرگزال هودین جیان

کولیکال ناف باغی رهنگین
گول زهریا کهسک و سور و شین
مسک و عهنبهرا باین شیرین
کهقۆکا چاف خال و نهقشین
توی کار غهزالا هار و دین
ژیهر ته ئەز مام دلبرین

رێبه ره ره توی خووش ههفال
یا تهیه ئەو شهنگ و شهپال
یا سهرداری بهژنا دهلال
یا دلشادی گول گهشا مال
یا دلداری گول سور ئال
یا من گول چیجهکا دهلال

جهژنا قوتابی (١)

باش بزنان گهلی برا
قوتابینه فند و چرا

خهبات دکن ل ههمی درا
بو فیبر بین و زانین و بیرا

ل بیست و سی چریا دوویئ
ئهم کۆمبین ل قوتابخانی

ل ئامادهیا زاخوئین
مامۆستا و ئه ندامیت حزبی

گریدا بوچ ئاههنگه
دا دهرباز بن ژ ئاستهنگه

ئهو چه نده بیژن ب دل و دهنگه
دل قهت ساخ نابت پر ژهنگه

حسن کازمی نهجهفی
مه دح کارئ به عسی ب زه حفی

ئهم باوهر ناکین ژ دهقی
ئه شکرایه ل بهر چاقی

مامۆستا..... (٢) پئی بهر
تو ههر بکه به حسی به عسی

(١) ئهف هه ئبهسته ل پیکهفتی (١٩٧٥/١١/٣٠) ئی ل (زاخو) هاتیه فهانندن.

(٢) ناف هاتیه پاراستن.

تو هەر کوردی پێس و نهحس

بینه بیره خوه وئ حهبس

قوتابی.....^(۱) ئی

ئه زمان درێژ و بئ سه میان

پا کانئ ئه و ئیکه تیا

مه قوتابییت کوردستان

ئه و چ ناهه ل سهه وئ ژوورا

هند بناقوده ننگ و گران

کا هه قیشه کیه به عسیان

هه ره ئه هیه ماف و ژیان

(۱) ناف هاتیه پاراستن.

بج ژيانم (١)

ئاھـــــــــــــــــ و نـــــــــــــــــالم دەم ب دەم
لەو ل من سۆتن جەرگ و دل
هەر ئەزم ب کول و خەم
دل پـېـر بـی ژ کۆفان و کول
دلـم کـەـر بـی تەف بـی بـرین
لەو دل بریندارم ئەزم
جەرگم سۆت قەت نەما خوین
لەو مانع دل ب خەم ئەزم
چبکم ئەفرۆ بـع هەفـالم
پـېـر دەرد و ئـیـش و دنـالم
شەف و پۆژ قەت نـاـپـازم
پـېـر ئـاخ و ئـۆـخ و کۆفـانـم
هەر دکم گازی و هەوار
کەس ل من نابت خویش هەفـال
گەر من هەبن هەندەك یار
هەر ل من دەردکەقن خال
نـزـانـم کـا دـئ چ بـیـژـم
هەر پۆنـدـکا دـرـپـژـم

(١) ئەف هەلبەستە ل پیککەفتی (١٩٧٥/١٢/٥) ئی ل (زاخۆ) هاتیە قەهانندن.

بهرچاف راوهستی گهر
 دۆستی تا بزانی ب راستی
 به هار هات ل کوردستانی
 خهملین میگرگ و چیمهن
 ئادار هات ل گهل نیسانی
 پهنگا و پهنگ بی ئەف وهتهن^(۱)
 دهشت و زۆزانی وهلات
 پۆن بین ب ئاگرئ نهوورۆز
 شهف چوو بی پۆز لی ههلات
 قهت نهما لی چ تاری و تۆز
 باش بزانی گهلی برا
 دوژمن دی بن کهرین بۆز
 دلۆفان سندی^(۲) دی ههر بیژت
 ژ پیهیمان و دلسۆز

(۱) وهلات.

(۲) مهبهست (مهحمود هالۆ) یه، ههلبهستفانی ئەف دیوان.

گول شلیلان^(۱)

گول شلیلان تیـر نیشـانـئ
شین بوو ل جومیت لیفـانـئ
پر نه قشینه ل قـئ زوزانـئ
گهل چنارا قـئ کویستـانـئ

گول شلیلا پر نه قش و خال
نازک پندا گهردهن شه مال
چاق رهشا من شهنگ و شه پال
شوخوا شیرینا هند دهلال

یارئ ل نـك مـن شـرینـئ
چه ند جوان و ب ئەقینـئ
لئ چما تو هار و دینـئ
بوچی ل دهف مـن نارینـئ

گول پهریئ چه ند گرانـئ
ل نـك خه لکـئ تو ئهـرزانـئ
ل نـك مـن دوپ و مهـرجانـئ
بو دهردیـت مـن تو دهرمانـئ

چما ب مـن پـا تو نه یاری
ته ئەز کوشتم ب یه کجاری

(۱) ئەف هه لبهسته ل ریککهفتی (۱۸-۱۹/۱۲/۱۹۷۵)ی ل (زاخۆ) هاتیه فهانندن.

تە ئیخسەتم بىن قى بارى
بۆچى ناکى بەزم و یارى

گولا شىرینا شەنگ و شوخ
تە ل جەرگى من دان دوو دوخ
لەوا ژ من دین ئاخ و ئوخ
ژ دل د زىتن خوين و زوخ

هەر دبیژم گول شایلان
هاو بچین چیا و ملان
بۆ خوه بکین کەیف و دیلان
پوی سۆرگولا وهک فلفلان

كۆتركا چەنگ سېي (۱)

تو كۆتركا چەنگ سېي
من ديت بو ل سەر كانين
هەر دبينم ل قين رين
باش دزانم تو ويژين

كۆتركا من پەر رەنگين
تو كەفوكا چاف نەقشين
ئەز ل تە دكم ئەقشين
وەكە قينا مەم و زين

چەنگ سېي گروفرين
چەما ئەقرو تو نافرين
ليش شيرين وەك شەكەرين
دەلالا من چەندا خرين

كۆتركا كەوي ل نفاق مال
شوخ و شيرينا پەر شەپال
گول نەسرينا ب من را هەقال
تورسم ل من دەرکەفت خال

كۆترک من ديت ل سەر تەختين
دیم سۆرگولن چەند بئ بەختين

(۱) ئەف هەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹-۲۰/۱۲/۱۹۷۵) ئى ل (زاخۆ) هاتيه قەهاندىن.

چەنگ سىپيا من تيار نهختى
لىن چىبكم تون نه پرحهتى

چەنگ سىپيا ديم ب گولئ
من ديت بى ل سهر ملئ
يارا من تو ههر دل ب كولئ
روى سـؤرا وهكه فلانئ

كهفؤك من ديت ل ناف رهمى
خه ملا تهنه بسك و كهزى
من ديت ل سهر ئاقا تهزى
وهكه بيشهنگاد لهرزى

گولبەرۆژا^(۱)

گولبەرۆژا کەسەسک، سۆر و زەر
دیم سەپیا خوین و بەفەر
بەژن زرافا لێف شەکەر
کو بێن خوەشی مسک و عەنبەر

گولبەرۆژا ژ وەرزی پێدا
بە شەنگال نەف نەفدا
نێرگزال نەف حەودیدا
گول چێجە کال نەف پێدا

سەرور توی هەقەلج جارێ
مە یار دیت ل بەر سەیارێ
ئەو بوو گولاقی بەهاری
کولیکە هەیفە ئاداری

مە بۆ خوێ کر سوحبەتەک خۆش
ئەم مابین بێ عەقل و بێ هۆش
گولبەرۆژا گۆت: حەمی چوو بۆش
مە نزانێ توی گولبەرۆژا

گول بەرۆژا ناز و شەری
خودانە سەنجه قەزایی

(۱) ئەف هەلبەستە ل رێککەفتی (۱۹۷۵/۱۲/۲۰) ئی ل (زاخۆ) هاتیە قەهانەن.

دەلالا پـر بهـا و ئەهـقـین
گۆت: چـبـکـم دـل بـۆ سـەد بـرین

مە نە زانی توو باهزی
وهی بسک خەلەکا تیر کهزی
دل ژبەر تە ئەقرو تەزی
سۆرگولا ل نفاق وی پەزی

گۆت: ئەهی سەرور و دلۆقان
ئەز مایمە بیخ خۆش و ژیان
مە گۆت: هەر توی یا نەزان
گۆت: پویچە ئەز بکم قیان

ئەز دزانم توو هەر یاری
لی ئەقرو ل دەست نە یاری
تو بەس هەلگره قی باری
خوو پرگار کە ژۆرداری

هه‌فالق من (١)

ئەه‌ی هه‌فقال و هه‌ر دنالەم
ژبه‌ر ته‌ ئەه‌ز دین و هه‌رم
په‌ر ئه‌یش و دهرد و کۆفانەم
ژبه‌ر ته‌ دل برینه‌دارم

دیر که‌تم ژ ته‌ ئەه‌ی هه‌فقال

هه‌فالق من چه‌ند شه‌رینه‌ی
ده‌زانەم ته‌و دلبرینه‌ی
چه‌ونکی ته‌و ژک من نابینه‌ی
له‌ی خوه‌شیا ته‌و نابینه‌ی

مهرم ژبه‌ر ته‌ ئەه‌ی ده‌لال

هه‌فالق ده‌نگ خۆش و زی‌رین
بلبله‌ی گه‌ژ و هه‌ار و دین
به‌رسف بده‌ ب ده‌نگه‌ی شه‌رین
چه‌ له‌ هاتن ئەه‌و گول نه‌سرین

هه‌فالق شه‌رین و په‌ر شه‌پال

هه‌فالق خۆشه‌ته‌قی دلدار
هه‌فالق دلشاد و سه‌ردار
دلۆفانە ب گه‌ازی و هه‌وار
ناهیلە بکه‌م شه‌ول و کاری

ئەه‌ی په‌یادی په‌ر نه‌قش و خال

(١) ئەف هه‌لبه‌سته ل په‌که‌فتی (٢٦/١٢/١٩٧٥) ئی ل (زاخۆ) هاتیه‌ فه‌هاندن.

ههڤالێ تیر بهها و گهرا
ههر بمینێ ب خۆشی و قیان
کههوی ل سههر شاخ و مالا
کیقی ل نای چیا و چۆلان

ههڤالێ دهنگ خۆش و زهلال

كولیکا نيسانی (۱)

تو كولیکهك چه نهد سووری
ته چاف رهش برو و قووری
پور سوورا من كهزی شووری
ل سهه ر ئاق دا ل بهه دووری

كولیکا هه یقا نيسانی
من دیت ل ئاقا لیفانی
ل دهی مال له ناق دیلانی
ل گهل سهرداری چووم سهیرانی

شرین دیت و ل سهه ر کانین
چه نهد شه پال و خوشته قی
ژ سهرداری تو ب هیقی
تو ههه ر پور دچی وی ری

نازك من دیته ل سهه ر بیدهی
خوین شرین رهش له سهه مری
تو پهنگینا سوور و زمی
تو دهلالی لیف شه كهه ری

یار من دیت و ل سهه ر جوین
دهما چووی شاری زاخوین

(۱) ئەف هه‌لبه‌سته ل پیکه‌هفتی (۲۶-۲۷/۱۲/۱۹۷۵)ی ل (زاخۆ) هاتیه فه‌هاندن.

چما ههفال ل گهه نه چووین
گۆت: ئەز کوشتم دلم چووین

جان من دیت و ل دهری خانی
ههفال چوو بوو ل سهه بانی
سهنجهق ل سهه بسکا دانی
شههوقا وئ دایه ئاسمانی

من گۆت: ههفالی خوه سههردار
ئههف چ بریسهکه هاتیه خوار
گۆت: ئەو گول نیسانا بههار
ههردهم گهشه ل ناف گولزار

كهفو شينك (١)

كهفوكا من تو چاف شينئ
كوتركا پهر نه قشـينئ
تونازكئ چهنـد شـرينئ
كوليلكا باغئ زينئ

توكهفوكا ب نه قش و خالئ
كهسـك و زهر و شـين ئالئ
وهك ئاڤا كانيا زهلالئ
ل نك من چهنـدا دهلالئ

تو وئ كهفوكا سهر فـرئ
من ديتئ ل سهر كهقـرئ
شـوخ و شهـنگئ گروفقـرئ
گـران بهـايئ وهك دوـرئ

كهفو شينكا ل قئ زوزانئ
شهـنگ و شـرين و جـوانئ
من ديت فـرئ چـوو ئيفـانئ
ل گهـل چـووم بـؤ سهـيرانئ

پـۆژهـكئ چـووم بـؤ نـزاري
من جان ديت ل دهقـئ ماري

(١) ئەف ههلبهسته ل رێككهفتی (١٩٧٥/١٢/٢٧) ئی ل (زاخۆ) هاتیه قههاندن.

گۆتی و مره هه ر تو یاری
من خلاسه که ژ نه یاری

تو که هه قوشینکا کیقی
دهست بازنا جهنگ سپی
ل نک من چهنه خوشتهقی
دی پابه ئه ی بیریی

نیچیرفان بووم چوو بووم پاقی
که هه قوکه هات ل سه ر ئاقی
هنه دی ئه و دکت بزاقی
دهمه هات که هت وی داقی

نیرگزا تیر ئاف^(۱)

نیرگزا من تو پر گولی
تو شین بیئ ل سهرئ مای
ئهرئ بوچی تو دل کولی
ته سوئن ل من جهه رگ و دل

نیرگزا من چهنه بپن خووشی
شرینا من تو چاف رهشی
دهلالی تو چهنه ب رهوشی
ته کوشتم ئەز ژ خه م و کول

نیرگزا من تو تیر ئافی
من دیتبوو ل گهه ل تافی
چ شه پال بوو ل وئ گافی
ته دین کرم وه که بلبیل

ههر دبیزم ته نیرگزی
تو وهک هه ناره کاره مزی
چرا خوژ من قه دزی
ههر توی نیرگزا پر گول

چهنه بپن ب دلوقانی
بو من تو کار و ژیانی
ل ته دکهم عه شق و فیانی
نیرگزا خو ئاف گرتی و شل

^(۱) ئەف هه لبهسته ل ریکهفتی (۱۹۷۵/۱۲/۲۷) ئ ل (زاخۆ) هاتیه قه هاندن.

توو نیرگزال قی جوومی
ئەز هاتم و بوۆ خوۆ چوومی
بهار بوو کەتوووم ناک کووومی

نزانم بوۆچی مایه سه سل

ده ما هاتم وئ بهاری
نیرگزال من دیت ل بهر چناری
پوینشتم بهر سه ها داری

من دیت نیرگزال تیر خه مل

گه هه شتم وان که قنه واران
نیرگزال گهش بوۆ وهك جارن
ل من باری به فر و بارن

نیرگزال سوۆر بوو وهکی فافل

دئ چاوا ژیم^(۱)

بـئـ ژـئـانـمـ بـرـئـنـدـارم
ژـئـهـر ئـئـشـا هـهـر دـنـاـلم

بـئـ قـئـانـم هـهـر پـر کـولـم
شـهـف و رۆـزا دـئـن و هـارم

چ ژئنا پـر خـهـم و کـولـه
چ ئاگرهک کـهـت نـاـف دـهـه

ئـاـخ و ئـاـخ سـۆـتـم بـرـشـتـم
ل مـن بـئـن داخ هـهـر ئـهـز کـوشـتـم

چ ژئنا پـر رۆـنـدک و گـرئ
ئـئـرۆ کـهـتـئـن نـاـف ئـاگرئ

وهـلـات ئـهـفـرۆ بـئـهـ جـهـهـنـهـم
چ ژئنا نـهـخـۆـش و بـخـهـم

کوردستان ئـهـفـرۆکـهـ ژارئ
چبکهـئـن باشـوور بـئـ دـئـارئ

کوردستان بـهـشـتـا رهنـگـئـن
ئـئـشـتـئـئـمان وهـلـاتـئـئـ زئـرئـن

کوردستان چـهـنـد شـۆـخ و شـهـنـگـه
بـهـئـئـ هـهـر لـال و بـئـ دهنـگـه

دوژمن چـهـنـد حـئـز و دژواری
دئ خـهـبـات کـئـن ب زانـئـارئ

(۱) ئەف ههلبهسته ل رێککەفتی (۱۹۷۶/۲/۵) ئ ل (زاخۆ) هاتیه فههاندن.

گول هورچك (١)

گول هورچك تو گولا گه شى
هه ر توى نيرگزا خو ه شى
رهش پوحاناب گول و پهوشى
چه نند شرينى تو چاف ره شى

گول هورچكال سه ر چيايى
گول نه خوينا ل هه ودايى
تو گولا سه رى خورتايى
تو قي زال نفاق مالايى

گول هورچك من ديت ل نزارى
كه ماخ كيقريشكى تويارى
تو نيرگزى تو گولزارى
چما تو بوى دهنگ و ژارى

كوليلكا باغى قيانى
سور و زهري ل نيسيانى
خوه خه ملانند بو ديلانى
پپر پهوش بوو ل وئ سهيرانى

(١) نهف هه لبهسته ل پي ككهفتى (١٩٧٦/٢/٧) ئ ل (بو سه لئ- ده قهرا سنديان) هاتيه
قه هانندن.

گول هورچكى توى گولا سهرى
من ديتبـوول بهر دهرى
چاف رهشا من هوور و پهرى
شرينا من دل كه سهرى

تو د بيزيخ ئەز سوورگوتم
ههر د بيزم ئەز بلبلم
زبهر ته ييارى دل كوتم
ته تهف سوون جهرگ و دلم

ئەز و گول هورچك هەر هەقالين
ئەم تهف خوړتین چارده سائين
ژيهك دهردى ئەم دنائين
چونكى دل بهر و دل دارين

تو گول هورچكا وهكه خوينى
چەندل ته دكم ئەفينى
وهكه عهشقا مەم و زينى
ترسم ئەم هەر نه گههينى

دلبەر (١)

دلبەر ئەقرو یا نه خوشه
من نه عهقل و من نه هوشه
نالە، نالە ل هەمی گۆشه
لهو كهفت دهستی خو فرۆشه

دلبەر بۆچی تو بی پهنگی
هەر تووا لال و بی دهنگی
چما تو هەر یا دل تهنگی
بیژە ل من بی درهنگی

گۆتی: ئەقرو دلبەر نینم
چونکی ئەز یا هار و دینم
چەند تو بیژی ته نابینم
ما نزانن دلبـرینم

دلبەر هەر بو ته دنالم
ژیەر ته هەر دین و هارم
لهوا ئەهز دل بریندارم
ژیو ته هەر ئەهقیندارم

ئەهری دلبـهرا زۆر جوان
چرا ئەقرو مای بی ژیان
شـرینن ب زهوق و قیـان
دزانم هەر تووی نیشـتمان

(١) ئەف ههلبهسته ل پیککهفتی (٩-١٠/٣/١٩٧٦) ئ ل (زاخۆ) هاتیه فههاندن.

ئیمه قوتابین (۱)

ئیمه قوتابیانی کوردستانین
ئارمانجی ئیمه خواندن و زانین
ئیمه رولهی خاک و نیستیمانین
خهباتکه و زیخ و ناشتی خوازین

ئیمه قوتابی چالاکین

ئیهو باش بزنان گهلی برا
ههردم قوتابینه فند و چرا
خهبات دهکن ل ههمی دهرا
بو فیروونا ههمی شۆل و ببرا

ئیمه قوتابی چالاکین

ئیمهش وهک قوتابیانی جیهان
تیکوشهرین لهبه ر ماف و ژیان
تا سهربهست بژین له سهر خاکه مان
له خانه قین و تا زاخوی جوان

ئیمه قوتابی چالاکین

هه قوتابینه دهنگ خۆش و زیپرین
وهک بههار پر کویلک و پهنگین
بزنانین و ببرا تهف خاملی تین
بوونه تیرۆشکی چرای زانین

ئیمه قوتابی چالاکین

(۱) ئەف ههلبهسته ل پیکهفتی (۱۹۷۶/۳/۱۲) ئ ل (بۆسه ئن- دهقهرا سنیدیان) هاتیه
قههاندن.

بەھارا بىخەمەل^(۱)

ئەفچ بەھارەك بىخ رەنگە

ئەو بۆجى بىلەل بىخ دەنگە

چەما بىلەل قەت ناخوین

قان سۆرگولا تىر بىنن

سۆرگولپن ئەفرو وەریایین

بىلەپن پاش دا قەمەمایین

دەزانم ئەفرو ئەو وەرە

لى چىبىك نە ئەو بەھارە

وارى مە مایە بىخ خودان

كەس نینە لى بىت سەمیان

قورمچىن قە سوسن و گول

ئەو بىلەپن مایین دل كول

ئەو باغ و بوستانپن رەنگین

ئەو دەشت و زۇزانپن زىرپن

لى چەوا ئەفرو كوزرین

كەفۆكپن ئاشتىن نەفرپن

هات نىسانا وەكە خوینى

هەر ئەم لى دكىن ئەفینى

(۱) ئەف هەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۷۶/۴/۷) ئ ل (زاخۆ) هاتىە قەھاندىن.

ئەو رۆژا حەفتى نىسانى (۱)

جەژنا بەعسا بى وژدانى

ئەو پارتا بەعسا سوشىالىست

نى ھەر ئەو پارتا فاشىست

چەند بكت خەبات و بزاف

دئ ھەر ل وئ كىن كار و راف

ھەر گاف دكت مەدح و ھەوار

دئ ھەر مینىن بە مال و وار

ھەر دەیت بەھارا پىر خۆش

دئ سەركەفین ب دل خۆش

دئ ھەر پاش كەقن خۆ فرۆش

خەباتا وان ھەر دچت بۆش

(۱) ل ریکەفتى (۷ نىسانى ساڵا ۱۹۴۷) ئ پارتا بەعس ھاتبوو دامەزراندن.

١٠٠ رۆژ د زیندانیدا^(١)

چاخ شـۆرەشا گـولانی
ل زاخـۆ کـەفـتـم زینـدانـی
هاتن سـیخـۆرین وهک گـورا
کـەفـتـم بـهـر دارا و لـیـدانـی

بـی هـش کـەفـتـم گـەلـەک جـارا
ژبـهـر بـۆکـس و قـامـچی و دارا
پازان نـهـبـوو رۆژ و شـهـقا
ژ زنگینا دهنـگ و هـهـوارا

پاشی ئهـز بـرمـه دهـۆکی
گرێـدام ئهـز ل سـهـرشـۆکی
وهک ماسـیـی کـهـفتـی شـۆکی
نـهـشـیام پـابـم ل سـهـر چـوکی

سـپـیدـی زوی کـهـلـهـمـچـه کـرم
ب زینـدانـا کـهـرکـووک بـرم
ل زینـدانـی ژ نـوی قـهـکـرم
وان سـیخـۆرا پـیخـاس کـرم

هـاقـیـتم ژوورەکا پـر تـهـنگ
ب قـیـرین و هـهـوار و دهنـگ
ژبـهـر هـیـقی و ئارمـانـجـین خـوه
دوژمن هـهـر دئ کـم شـهـر و جـهـنگ

^(١) ئەف هه‌له‌سته ل رێککەفتی (١٩٧٧/٣/٢١) ئ ل (زاخۆ) هاتیە فه‌هاندن.

سۆرگولا و مریایی (۱)

سۆرگولا من ئەفرۆ یا و مریایی
ئەری بۆچی بی پەنگە و دل مایی
خەمالین نیرگزی ل چیا یی
چما سۆرگول مایە نە ئاقدایی

ئەز چوومە ناف باغ و حەودین سۆرگولا
هەمی پر خەمالن ژ پەنگین گۆلا
سۆرگولا من ب تنی دل کولا
ل سەر ناخوینن کەو و بلابل

سۆرگولا من بۆچی مایی بی پەوش
کانی ئەز نابینم وان گولین گەش
کانی ئەو بیلەنا هەند ب زەوق و خوەش
چما بەختی تە ب تنی مایە پەش

سۆرگولی بۆ تە هەر ئەفیندارم
ژیەر تە ئەز هەر دل بریندارم
ما نزانن پر ئاخ و کۆفانم
ژیەر دلن سۆتی هەر دنالم

چما ئەفرۆکە ژ من دیرکەتی
نیرگزا گرانبەها و بەرکەتی

(۱) ئەف هەلبەستە ل پێککەفتی (۱۹۷۷/۱۱/۲۷) ئی ل (زاخۆ) هاتیە قەهانندن.

ل گهل من چهند دل رهق و بی بهختی
ناهیلی ب من بکهفت پهختهتی

دی تو وهره ساخکه دلی برین
دا بهس ژ جهرگی من بزیتن خوین
دا ئەم پیکهه ب خووشی ههر بژین
د ژیانهک پر شانازی و ئەقین

گهر تو بی ههفال ههمی گاڤا
دی ته ئاقدم ب پۆندکیت چاڤا
دا پرگار بی ژ وان بهند و داڤا
بهلکی بی بیك و بېم زاڤا

دلبەر (۱)

نزانم بوۆ ته چ بیلژم ئەه دلبهري
ته ئەز كوشتم هه لاند لىف شهكهري
هندي هاتم و گهريام ل وئ مهفهري
من ئەفيناارا خو نهديت وهكه بهري
كهتبووم بهند و داقا وئ رەش ئەسمهري
نەشيام كول و دهرديت خو بهينم دهري

دلبهري بوۆ رهوشا ته هه ره ئەفيناارم
ما نزانى ژبهر ته دل بريناارم
چونكى پر ئاخ و ئوخ و كول و كوڤانم
ژبهر سوڤرگولا شرين ئەز دين و هارم
چما نهخوشم ئەفرۆكه بى دهرمانم
چونكى دلبهري ژ تهرا ئەز دلدارم

دلبهري تو نيڤرگزا گهشئ ل ناف چيا
تو پر خهملى وهك چنار و شهنگه بيا
ههري تويى نازكا شهپال ل ناف زمريا
ههري دخوينى وهك بلبلى ئيقارييا
كانى چما كهو ناخوين ل سهري كانيا
لى چبكم ته دلى من ئەفرۆ سوؤتيا

(۱) ئەف ههلبهسته ل رېككهفتى (۱۹۷۸/۲/۲۳) ئ ل (زاخۆ) هاتيه قههاندن.

دلبەر کولیکال نافی چەم و باغانی
ئەقە چەند سائە ئەزەل تە دکم قیانی
مانزانی بی تە نازیم ل جیهانی
سۆرگول، ل نافی باخچە شیرین و جوانی
تو گول نەخوینا ل نافی بەفرا زۆزانی
دل کول و برینم بو من تو دەرمانی

هەندی دکم گازی و قیاری و سەد هەوار
هەر تینە من ئەقرو دوییشک و کوردەمار
کانی ئەو هەقائیت خودان سوس و قەپار
هەمی دنیا ل من بین پیستری نەیار
دئ هەر ئیت جارەک دی بو من شیرین بەهار
رێکا ئەقرازی ل بەر من بییت بەروار

دا ژبیر بکەم وان دەرد و خەمیات گران
دا بگەهەم دلبەرا خو وەکی جاران
دا پیروژ کەم چەژنا هەقال و هەقگران
دا پیکمە بکینە کەیف و خووشی و سەیران
بین یەک وەک هەمی دلدار و دلبەران
بژین د ژیانەک سەریەست و کامەران

شی ناکم (۱)

هندی من دخوازن ژ دا و بابا
هندی دبیژن قهت نادم چ جابا
چهند شیخ و مهلا و تهف قهشه و پاپا
بو من قهگیپن مههرا خو نادم
من نهقیین نهو کورین ئاغا و بهگا
پازی نابم پاره و زیرو چهکا
ب وان باغچیت گول و گول چیچهکا
سوژا ئهقیینی بو وان قهت نادم
من نهقیین کورین ئهقان وهزیرا
گهر من بدهن بهر خهنجهر و شیرا
من گریدهن ب قهید و زنجیرا
تهفنی ئهقیینی بو وان بانادم
من نهقیین کورین شیخ و مهلا
گهر من بدهن سهر ئاگر و پهلا
ل سهر من پابیتن سالا خهلا
یهک گۆتنی ژ وان را ئهز نادم
من نهقیین کورین قان زهنگینا
گهر من بیخن بهر ناشی و مهکینا
ئهقیینا من وهک یا مههم و زینا
دئ ب خوینا خو یا سوور وی ئاقدم

(۱) ئەف ههلبهسته ل رێککەفتی (۱۹۷۸/۲/۸) ئ ل (زاخۆ) هاتیه فهانندن.

ئەز قەد شى ناکم بۆۋى بەختى
چەند بېنە من ب زۆردارى و سەختى
چو جار نابم بىك ل سەر وى تەختى

بلا بمرم ب زۆرى شى ناکم

من دقېتن هەر ئەو خۆرتن هەزار
بلا هەمى ل من بن نەيار
گەر بحەلم ب زەهرا كورەمار

ئاگرئ ئەقینى دئ ل گەل هەلكم

ئەقینا من ئەقرۆ يا ژ مېژە
بەسە وه ئەز كرم كەر و گېژە
شەوقا من پۆهنە وهك گلاقیژە

تەقنى ئەقینى دئ ل گەل پىسم

كهو و چيا⁽¹⁾

كهو

كانئ ئەو چيايیت هەر سال
ئەوئیت تژی دۆل و ئەمال
كانئ ئەو كانییت دەلال
دا ژئ قەخوین ئاقا زەلال
كانئ ئەو نیرگزین شەپال
دا ل گەل وان بېم خۆش هەقال
كانئ ئەو كەقۆكین پەرژ خال
كانئ ئەو سیسن و هەلال
ئەو بەارا كەسك شین و ئال
دا بچەرینم وەك هەر سال

چيا

ئەز چيايئ پەر بەفرینم
بۆ فان كەوا ئەز هەر ژینم
كانئ رۆزا وان بیینم
خەم و كالا پئ ب پەقینم
كەر و گیز و هار و دینم
ژیەر كەهوی دلبیرینم
ژیۆ مەمئ سستی زینم

⁽¹⁾ ئەف هەلبەستە ل پێككەفتی (۱۹۷۸/۹/۱۵) ئ ل (زاخۆ) هاتیە قەهانەن.

بو فـهـرـهـادـى ژار شـرـيـنـم
ئەز چـيـايـى كـهـسـك و شـيـنـم
پـهـوشـا كـوردـسـتـانـا پـهـنـگـيـنـم

كهو

ئەز كـهـوم كـهـوى زۆزـانـم
پـيـقـيـنـگـى ل دەشـت و چـيـانـم
مـيـهـقـانـى جـهـى كـوردانـم
بەنـديـى تـهـقـن و داـقـانـم
يـارـى نـيرـگـزا حـهـودانـم
ئەقـيـنـدارى گـول شـايـلانـم
لـى ئـيرۆ ل حـهـبـس و زـيـنـدانـم
غـهـريـبـم ژارم بـيـسـانـم

چيا

هـهـرى كـهـو و كـهـوى هـهـژار
پـابـه سـهـرخۆ وهـكى هـهـر جـار
بـگـهـرە ل نـاق چۆل و بـهـيار
بـقـرە ل دەر هـهـمى شـاخ و دار
ئاوازا ب خوينـه سـهـد هـهـزار
ل گـهـل بـلبـلـى دـيـن و هـار
خۆ پـزگـاركـه ژ هـهـمى نـهـيار
نـيـزىـك دى ئـيـتن ئـهـو بـهـار
ومرە ل گـهـل مـهـ بـهـ خۆش يـار
دا ژـيـر بـكـهـين خـهـمـيـت پـار

یا ل جهم وی بلبلی چهنگ بری
دی گههت دهستت ته ههکه فری

باش بزانه دیاری سۆرگولا
یا هلدایی ل سهه چیان و ملا
دهرمانه ژبو ههمی دل کولا
گهر گههشت ته بیژه ههر دوو دلا

دا برینییت من بینه کهواندن
دا رۆندکیت من بینه کهمراندن
دا دلخ من ژی بیته کهواندن
دا ژیاننا من بیته رهشانندن

دی هنگی زانم تو یارا منی
ههقالا دهردییت ژیاننا منی
شهنگ و شهپالا ل بهر دلخ منی
شوین دیارییا سۆرگولا منی

خۆرتى ھىژا^(۱)

خۆرتىن كورد تەف ھىژانە
وەكى شىریت ل نەف چیانە
كەچىن كورد پىر بەھانە
پەوشا وەلاتى كوردانە

ئەى خۆرت و گەنجىن مە كورد
ئەى جان و جەحىلین مە كورد
ژ مە دویىر بكنەن قان دەردا
زانىارىن بىنن سەردا

تەف پالە و رىنجبەر و جووتىار
شۆلكەن ب شالوك و ھەقجار
ھەر بكىلن چۆل و بەيار
بجىنن تەف شاخ و زىنار

خویندەقا و لاویت وەلاتى
ھەر ھوینن خۆرتىن زىھاتى
وەك تىرپۇزكىن پۇژھەلاتى
دا بۆ مە بىنن خەلاتى

بكنەن بىزاق ب دژوارى
خەبات بكنەن ب زانىارى

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل رىككەفتى (۲۹-۱۹۷۸/۱۲/۳۰) ئ ل (مویسل) ھاتىە قەھاندن.

سالآ زارۆكيت جيهانى⁽¹⁾

سالآ نويه سالآ زارۆكيت جيهانى
گهريانهك بكهين ل ناف مللهتيت جيهانى
بچينه ناف چار كناريت كوردستانى
ل سوريا و عىراق و توركييا و ئيرانى

ناف ههمى مللهتا ئهفرۆ شانازيه
ژبو ساللهكا نوى ههوار و گازيه
ناف مللهتى كورد ب تنى شينى و تازيه
كهنگى دى ئيت پوژا دلى مه دخوازيه

سالآ تازه پوژا تازه ئهفرۆ ههلات
بو زارۆكيت جيهانى ييت خودان وهلات
ل وه پيرۆز بيت جارهكا دى ئهف خهلات
گهل پموشا ههمى دهشت و چۆل و چيا و ولات

ژ باكوورى تا باشوورى تهف ئهز گهريام
ژ پوژههلاتى بو پوژناقا قه گهريام
ل كوردستانا ژار ب تنى ئهز له رزيام
ژهه وان زارۆكيت بى باب ئهز ههليام

⁽¹⁾ ئەف ههلبهسته ل پيکههفتى (1979/1/23) ئ ل (مويسل) هاتيه قههاندن. ههلبهستخان سهريارهتى قى ههلبهستن وهها ديپزيت: "ئەف پارچه هۆزانه ل سهه داخوازيا برادهرى من يى خۆشتقى (زوبهير عومهر دۆسكى) هاته چيكرن (ههلبهستكرن)، كو وى بىر و هزريت هۆزانى بو من دمىنان و ئەز پالقهدام بو قههيناندنا وى، ئەز گهلهك ياهوكيا خو بهرامبهرى بىر و هزريت وى ديار دكم".

هندی دگه‌رم ئەفرۆکه هەر شه‌ه‌یانه
بۆ رۆژا قه‌شه‌نگ⁽¹⁾ یا زارۆکی‌ت جیهانه
بۆچی زارۆکی‌ت مه‌ ب تنی بئ بهانه
چونکی سیوینه بئ سهر و سه‌مان مانه

هه‌واره دیسا ئەه‌ی ئاشتیخوازیت جیهان
ناق هه‌می مله‌تا بیه که‌یف و سه‌یران
ئه‌و خوین پێژ که‌فته په‌رستیت بئ وژدان
ناهیلن بگه‌هینه چ ماف و ژیان

هیچی دکم ژ وه ئەه‌ی گه‌لی زارۆکا
ه‌وین ده‌ریاز بن ژ هه‌می فان ئاف و جۆکا
به‌س بمینن وه‌ک به‌لنگاز و په‌پۆکا
خۆرزگار کن ژ فان به‌ند و داف و تۆکا

گه‌لی خۆرتا ته‌ف بکه‌ن خه‌بات و بزاف
پابن ژ یه‌ک دل و ده‌نگ هاتی دم و گاف
دوژمن هه‌ر ل مه‌ دکت کار و نیچیر و راف
ته‌ف ب خوینن دا نه‌مینن هه‌ر سست خاف

(1) جوان.

ئۆمىد (۱)

ئۆمىدا من ئەقرۆ ل من بەرزە بى
دلخ من ژبەر يارى كەر كەر بى
پەنگى من وهكى پاييزى زمر بى
برينهك كویر ل جەرگى من دەر بى

لىچ بىژم يارى بى ئۆمىدم
تەقنى ئەقینى چەوا گرىدم
ئاوازیست خوش چەوا بو تە لىدم
ژینا شرین دى ب سەرى يارى دم

پا كانخ يارى ئەو سۆز و پەیمان
مانە بەسە بووری ل مه قستان
هات بەھارا ب كهيف و خوشى و شههیان
پابه دا بچین ناف باغ و گوستان

ياری تو نەبیلژە هیشتا زوویە
دلخ من تە سۆت و برشتیه
رۆژ ھەر ل من وەك شەفا تاريە
دى سەرى خو پاكە وەخت هاتیه

بى ئۆمىدم ديسا ئەقرۆ يارى
پابه دا بچین پويىنن ل بن دارى

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۷۹/۲/۲۵) ل (مويسل) هاتیه قەھاندن.

پڙھينگ (۱)

پڙھينگ ئەقرۆكە دگهڤم
ل نائفان دەشت و چيا
لئ چبكهەم هەر بئ مەفەرم
لەو كەتم سەر قان ريا
دەرويشەكئ بەلنگەزم
رۆژل من داكەفتيا
شەفا تاري ل سەر من داھات
روينشتم بن دار بيا
كا پۆناھي ئەز نابينم
هەر دگهڤم سەر پيا
كا ئازادي ل من بەرزە بي
لەو جەرگئ من سۆتيا
بھارا خۆش ب چەرينم
ل نائف گولشەن و گيا
زۆزانيت بلنەد ببينم
نايف بەفرئ ل سەر كەفيا
كەفتم چۆلئ هەر دخوينم
وھك كەھوي ل سەر چيا
ھندي ئەقرۆ قەبەب دكەم

(۱) ئەف ھەلبەستە ل پڙكەفتي (۲۵-۲۶/۲/۱۹۷۹) ئ ل (مويسل) ھاتيه قەھاندىن.

بەرزە بی حوور پەریا
 ژبو سەربەستی دنالم
 بووم ئیخسیر ل بەر دەریا
 رۆندکیت چاقا دبارینم
 ژبەر زارۆک و سـیویا
 ل نیف شەقا ب تنی د پینم
 ژبەر هەوار و گازیا
 دلسۆتی مە بریندارم
 بو شەهیدین خوینپرشتیا
 ل سەر ئاخا کوردستان
 نیشانەک پەروەریا
 نی دزانم ئەز هەر کوردم
 لەو کەفتم بەر دەریا
 ل مافخ خودی هەر پرسم
 گەر شەهید بـم چ نیا
 شەرەف گەر ئەز بزانی
 چونکی ژبو مالاھتیا
 خاکی شرین بخوینئ ئاقدم
 لی هەلدن گول و گیا
 زارۆکیت کوردا لی بگەپینم
 گەل هەمی دۆست و زەریا
 دا شیرەتی ل وان بکەم
 خەبات کەن دژواریا
 بەلکی کوردۆ پرگار بـم
 ژ کەفنه پەرسـتیا

گولا من^(۱)

گولا من... گولا من
شرینا ل بهر برینیت من
دەرمانا برینیت من
پۆهنیا چاقیت من

گولا من... گولا من
شرینا ل بهر دلێ من

گولا من... گولا زەر
بهین خۆشا مسک و عهنبهر
ئهفینا دلێ پر کول و کهسههر
هه قالا بلبلی بی مهفههر
پهوشا باغی سوور و زەر

گولا من... گولا من
شرینا ل بهر دلێ من

گولا من... گولا سوور
خهه پهفینا خهه مییت زور
پهوشا وهلاتی پر گور
شوخوا خانی^(۲) یی خهه مخور

^(۱) ئەف هه لهسته ل پیکهفتی (۱۹۷۹/۱/۲۹) ل (زاخۆ) هاتیه فههاندن.

^(۲) ئەحمهدی خانی (۱۶۵۰-۱۷۰۷).

گـولا مـن..... گـولا مـن

شـرینا ل بـهـر دلیـ مـن

گـولا مـن گـولا کـه سـک و شـین

ئـهـفینا دلیـ مـهـم و زیـن

سـۆزا فـهـرهـسـاد و شـرین

خـهـیلا شـشان و جـگـهـرخوین^(۱)

گـولا مـن... گـولا مـن

رۆهـنیـا چـاقیـت مـن

گـولا مـن... گـولا ئـالی

گـولا مـن گـولا ئـالی

نـیرگـزا سـهـری نـالی

بـۆ دـلـداری خـوش هـهـقـالی

بـۆ هـهـزاری پـر شـهـپـالی

گـولا مـن... گـولا مـن

دـهـرمانـا بـرینـیـت مـن

گـولا مـن... ژ مـن دویـری

دـهـرمانـا بـرینـیـت کـویـری

شـهـپـالا عـهـلی حـهـریـری^(۲)

سـهـلـمایـا مـهـلایـی جـزیرـی^(۳)

گـولا مـن... گـولا مـن

دـبـهـرا ل بـهـر دلیـ مـن

(۱) جـهـگـهـرخوین (۱۹۰۳-۱۹۸۴).

(۲) عـهـلی حـهـریـری (۱۴۲۵-۱۴۹۵ز).

(۳) مـهـلا ئـهـمـهـدی جـزیرـی نـاقدار ب مـهـلایـی جـزیرـی (۱۵۷۰-۱۶۴۰).

گولا منی گول نهسرینی
نۆمیدا لهعلیخانا ب ئهقینی
وهك خهجا سیامندی شیرینی
نازکا پیره میردی^(۱) خه مگینی

گولا من... گولا من

شیرینا ل بهر دلی من

گولا منی... گولا جیهان
هۆزانا فهقیی ته پیران^(۲)
پهونه قدارا دلی گوران^(۳)
دبهه را زمانه به درخان^(۴)

گولا من... گولا من

پۆهنیا چاقی ت من

گولا من... یا ژ نوی شین بووی
مهلبه ندا حاجی قادری کووی^(۵)
هیلینا بلبل لی بووی
لاندکا لهیلا شههید چووی^(۶)

گولا من... گولا من

شیرینا ل بهر دلی من

(۱) تهوفیق مهحمود هه مزهین ناقدار ب پیره میرد (۱۸۶۷-۱۹۵۰).

(۲) فهقیی ته پیران (۱۵۹۰-۱۶۶۰).

(۳) عهبدوئلا ناقدار ب گوران (۱۹۰۴-۱۹۶۲).

(۴) میر به درخان پاشا.

(۵) حاجی قادر کووی (۱۸۱۷-۱۸۹۷).

(۶) لهیلا قاسم (۱۹۵۲-۱۹۷۴).

گولال نواف بهفرا زۆزانى
قيانا شيخ سه عيىدى پيرانى
پهوشا ههمى وهلاتيىت جيهانى
گولا منى گول كوردستانى

گولا منى... گولا منى

دبهر ل بهر دلى منى

گولا ئه فرۆ مه چاندى
ب پۆندكيت چاقا مه رهشاندى
ب خويىنا سۆر مه خهملاندى
ل نواف جيهانى مه ههژاندى

گولا منى... گولا منى

شيرىنا ل بهر دلى منى

چهوا خه ئه زى بگرن گولاڤى
گولا من ئه فرۆ تير خوناڤى
پهش پوحاننا تـاـاـبلاڤى
دئ ههر بو ته كين بزاقى

گولا منى... گولا منى

ئه قىين و دل په قىينا منى

چرایئ ژینئ (۱)

چرایئ ژینئ ئەفرۆ قەمەری
دلئ مە یئ هەزار ژبەر مری
لەوا چاقین مە ژى دکنه گری
رۆندک چپ چپ ژ چاقا تینه خوار
ئەو شاھگولا رەش دیسا چلمسی
ئەم هەمی مانە پیخاس و برسی
چمال ژینا خوہ تو ناپرسی
ل کوردستانا پر کوئیایک و دار
شقانئ مە ئەفرۆکە تو مری
ل دلئ مللەتی ساخ و نەمەری
پەزئ جوان دیسا تە کۆمکری
ل وەلاتئ شیرین وەکی هەر جار
نەبیژن شقانئ مە دیسا چوو
خەمسار نەبن ژ مافی ژینا خو
هوون هەر بکەن خەبات و کارئ خو
شقانئ مە دیسا بوون سەد هەزار
قەت گوہ نەدن زۆردار و دوژمننا
ئەو پر بیژن وەکی پیرەژننا
شۆل نابن ب قەسە و گۆتتا
بلا هەمی ببن وەک کۆرەمار

(۱) ئەف هەلبەستە ل رێککەفتی (۱۹۷۹/۳/۳) ئ ل (مویسل) هاتیە قەهانەن.

پۆزا مه ئەفرۆكه چوويه ئاڤا
دئ پيشكهڤين هه‌می دم و گاڤا
دئ ئاڤين وهك بشكۆزیت ساڤا

به‌س بکه‌ن فيغان^(١) و گازی و هه‌وار

پۆزا دووی ژ مه‌ها ئاداری
مه‌ها ئاه و دهردين قی به‌هاری
ژ به‌ر چی بوومه ب ته‌نئ که‌قناری

جه‌رگ و دلین مه‌ بوونه بریندار

شان تو گه‌هشتی وی کاروانی
کاروانی شه‌هیدین کوردستانی
تو ستیرا گه‌شی ل نیڤا ئاسمانی

ئهم ناترسن ژ نه‌یار و زۆردار

ده‌ما شان بری گۆرستانی
په‌ز هه‌می کۆمبوون ل دارستانی
گه‌ل ریزا شه‌هیدین کوردستانی

وان دانه‌ به‌اوهری و سه‌ۆزا دژوار

(١) فيغان) په‌يه‌که‌ فارسيه و رامانا (گازی و هه‌وار) دده‌ت.

نەورۆز^(۱)

هات بۆ مە جارەکا دی جەژنا نەورۆز
جەژنا هەمی خۆرت و گەنجیت دلسۆز
ئەو رۆژا شوخ و شەپال و پیرۆز
شەفا تارى ل وەلاتى بیه رۆز

ب خیر بییت جەژنا سەری بەاری
کەو و بلبل ژ چیا هاتن خواری
بیست و ئیکی ژ مەها ئاداری
گول بکەن دەرچوون ژ بشکوژین داری

شاهێ فارس، ئەژدەهاکی نەیار
کوردی ژار زۆردار بۆ ل سەر مللەتی
هەر د کوشتن ئەو زارۆکین بی زار
د گۆت دەرمانە ژبۆ دەردي مار

پابی سەرخووە کاوهیی ئاسنگەر
کۆمکرن هەمی هەژار و پەرورەر
ژ دلەك سۆتی و پیر کول و کەسەر
هێرش بر سەر تەختی شاهانی دەر

دەست دا چەکیچی ئاسن و چوو ل بەر
سینگی شاهى چەپەل و بی مەفەر

^(۱) ئەف هەلبەستە ل رێککەفتی (۱۹۷۹/۳/۱۲) ئ ل (مویسل) هاتیە فەهاندىن.

کۆشت ئەو ئەژدەهاکی دل وهکی بهر
بلندکر ل سهر چیا ئالا زهر

نیشانا ئازادیی بوو ئاگر
گهش بی ل سهر ههمی چیان و گر
شانازی گههاند ههقال و ههفگر
ههمی کوردستانێ ژ نوی بهلافکر

گولا زمر^(۱)

من دی زمر سهر کورسیی
قوتابییه ل ریژنا سیی
گولا پشکا ئابوورین
چهند شرین و خوشتهقیی
من دی گولهک زمر ددهستدا
پووړا سوړ بهردا ب سهردا
کهماخ کیشروشکی شرین
روی سوړگولا خهم رهقیی
بهژنا ته کاتا روحانی
مههک سیقین ل کوردستانی
چاف رهش برۆ قهیتانی
شهنگ و شوخی پرقیانی

(۱) ئەف ههلبهسته ل ریکهفتی (۱۹۷۹/۳/۱۴) ئ ل (مویسل) هاتیه فهاندن. ههلبهستقان سهبارمتی ئی ههلبهستی وهها دبیزیت: "ئەف پارچه هۆزانه ل کات هژمیر (۱۲) ی نیقرو ل پۆزا چارشهنبی یا ریکهفتی (۱۹۷۹/۳/۱۴) هاته فههینان. پشتی ئەز ل گهل چهند ههقالت خۆ ل نادیا قوتابیا، ل کۆلیزا مه یا کارگیری و ئابووری روینشتم، برهک ژ قوتابیین ریژا سیی ئابووری هاتن بهرامبهری مه روینشتم. ب راستی ئەز نهچار بیم کو ئی پارچه هۆزانی ب ئیک ژ وان بیژم ئەو ژیک گولهک زمر د دهستادا بی، ژیهر هندی من ناهئ هۆزانی دهینا (گولا زمر)، ب راستی گولا زمر گهلهکا جوان و بهرکهفتی و هیژایه."

وهك كهفوكا چهنگ سپی

نیرگزا گهشال هودیئ

موونا تو چهند گروفری

پپر بهایئ وهكه دۆری

چهند جوانه دهما دكهنی

خوناقهك كهفت ل سهر ئهنی

كهچا دهلال خویندهقایی

ب راستی تو پپر هیژایی

شۆخا شرین^(۱)

ئەو چ شۆخە ئەو چ شەنگە
ئەو چ گولا بناقودەنگە
ئەو چ یارا پەرچەلەنگە
ئەو چ نیرگزا ب پەنگە

ئەو چ بەرھن پەش قەیتانن
کشانن رۆستەمەن زالن
ئەو چ چاقین پەش و جوانن
وەک دوو سەتپین ل ئاسمانن

ئەو چ پویکەن سۆر شرینە
وەک سۆرگولین خۇناق گرتینە
ئەو چ لێقین بکەننە
وەک شەکر و ھنگشینە

ئەو چ بسکن چ کەزینە
ل سەر مالا ئەف شوریینە
پەر درێژن وەک مارینە
دەلالا مەن خەوین شرینە

ئەو چ مەمکن وەک دوو سێقا
ب پامیسەم ب ھەر دوو لێقا

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل رێککەفتی (۱۹۷۹/۶/۲۱) ئ ل (زاخۆ) ھاتیە قەھاندن.

يارا من و بيه خيكا
كس من نينه زوي پيكا

شهف و پوژا قهت ناپازم
ماچهك ژوان ليكا دخوازم
هيشي دكم نهكي گازم
نازكا من نه زئي نازم

گولافیز (۱)

توی گولافیزا بهیانی
شهوقا ته دل جیهانی
پهوشا دهشت و زوزانی
شرین وهک هنگه شی شانی

تو ستیرهکا چقاس گهشی
نازک دل شی تو چاق پهشی
چما ب من را تو نامهشی
شهپالی چهنه تو ب پهوشی

ئاخ دهلالی گولافیزی
چما خوینی ژ جهرگی درپیزی
گه ل من تو ههر کهر و گیژی
ئهفینا ل ناف دلی دمیژی

شرینا من لیف شهکهری
شهپالا من کهزی زمری
کولا ژ دلی بینه درمری
ئهنی دهقی پهش ئهسمهری

شوخوا من بهژن زراقی
ل من ب پهشینه گولاقی

(۱) ئەف ههلبهسته ل پیکهفتی (۱۹۷۹/۷/۱۶) ئ ل (بۆسه- دهقهرا سندیان) هاتیه
قههاندن.

ئەز ژ تە ناکم لاف لاقئ
چو جار ناکهقم وئ داقلئ

جارهك ل من بکه سلاقئ
ژانا ژناق دلئ من باقلئ
بهکئ ته نابم قئ گاقئ
بهتالم نیچیر و پراقئ

جانا منی دیم سوورگولئ
ئای ده لالئ نازک دلئ
چما ئیرۆ توژ من سلئ
ئەز دزانم تو دل کوئل

ژین (۱)

نابت تو بمینئ ل قئ ژینئ
پیتقیه تهف بیئت گورینئ
بهسه ل بندهستا بمینئ
شهرم و فهیته تو روینئ

نئ دەم هات تهف رابن برا
دا ئەم هه لکین فند و چرا
ل سهەر چیا و دهشت و گرا
دا ب خوشی بژین ب هه قرا

رؤزا گهش ئەقرو ل مه ههلات
تهف بکن بزاف و خهبات
ژبؤ پاشه رؤزا وهلات
ئەم تهف دئ خو کەینه خهلات

چەند خوشه ژینا ب سهههستی
دقیقت چو جار نه راوهستی
تا پرزگاریئ ژین دهستی
بگههی مافی ته خووهستی

مللهت هه موو نئ سهههستن
چما ئەم هه ل بندهستن

(۱) ئەف هه لبهسته ل پیکهفتی (۱۹۷۹/۷/۱۶)ئ، ل (بۆسهئ- دهقرا سنديان) هاتیه
قههاندن.

چونکی ل گهه ئیک ئهم نه راستین
لهوما زی ههر بهند و بهستین

ژینا خو هوین ب خهملینن
ژ خوینا سوور ب نهوفشینن
ئۆمیدا خوه لئ ب رهشینن
هیقیت خوه ل نفاق بجینن

ژینا ب خوینئ بییت ئافدانئ
چو جار نائییت دهست قهه دانئ
دی ههر خووش بت ل جیهانئ
ئهو دی بت تاجا ژیانئ

لێقه نابم (١)

ئەز نـزانم دئ چ بـیـژم
ئەقان دوژمن و نەیارا
خۆینی دئ ژ جەرگی پـیـژم
ژبەر ئەقان دۆست و یارا
دا بەس پۆندکا بریژم
بەلکی ب گەھم دئدارا
شەرین یاری کەر و گـیـژم
ژبەر دەردئ ئەهقینـدارا
لێقه نابم دئ هەر بـیـژم
ب دل ساخی وەکە جارا
دەستا ژ جانئ نابەردم
بەلا بچم سەر سـەـخ دارا
نانئ جارا دئ هەر پـیـژم
ل نـاف چۆل و تەف بەیارا
لێقین یاری دئ هەر هەلمـیـژم
ل بـن سـیـبەرا چنـدارا
ل شەقا تـاری دئ روینـین
بەر شەوقا ئاگرئ دارا
رویکـئ یاری تـیر ببـینم
ل نـاف بـهـرۆز و نـزارا

(١) ئەف هەلبەستە ل پێککەفتی (١٩٧٩/٩/٥) ئ، ل (زاخۆ) هاتیە قەھاندن.

دا شاهى و سهيرانا بكين
 ل نـاـف سـۆـرگـۆـلـىـن بـهـهـاـرا
 ل بهر باويرا شقانى كورد
 ل بهر دهنگى بهرخ و كارا
 بهلكى ديسا ئەم بگههن
 كاروانى قان ئەهقيندارا
 ل جيهانى پيش بكهقين
 ل گهه ل بلبلى قان وارا
 دا دلى كول دهرمان بكم
 بهس بكت گازی و ههوارا
 ريكال دوژمنى بگرم
 ب كـوژم دوپشك و مارا
 رهزى خوه باسش بكهزىخم
 لى بشكفن گولین دارا
 رهخ و پویا پيشان بكم
 ژ دههبن چۆل و بهيارا
 يارا خۆل نـاـف بـگـهـرـىـنـم
 ب سههريهستى وهكه جارا
 سۆرگولا خوه ل نـاـف بـچـىـنـم
 تير ئاف بكم ژ رويبارا
 دا پر شهوق و رهوشهه بكت
 رويكى دلبهه و دلدارا

گلی و گازنده^(۱)

گلی و گازندا ژ من نهکن
رێکا من گهلهکا دویره
رۆژی ل من بهرزه نهکن
دا نهکهقم دهربهک کویره
دلێ ساقا هوین پیر نهکن
دا بگهپم ل چیا و زویره
رۆندکیت چاقا زوها نهکن
دل دئی ههر مینت خههگیره
پاش رۆژی دئی پهشیمان بن
هوین دئی بیژن مه نهذزانی
ئهز چهند بیژم باوهر ناکن
ههر ل من دبت بار گرانی
دلێ کول کهس دهرمان ناکن
دئی چاوا ژیم ب کامهرانی
ژیان وهسا قهت خووش نابت
ئاگر بهر بت دل و جانی
گهر بهارا خووش نهئیتن
بشکوژین نوی نا کهملن
باران ب نهرمی نهئیتن
میهرگ و چیمهن ناخهملن

^(۱) ئەف ههلبهسته ل رێککهفتی (۱۹۷۹/۱۰/۲) ئی، ل (مويسل) هاتیه قههاندن.

گولین باغا گەر گەش نەبن
 بلبیل ھەر ژبەر دل کوون
 ئاڤا سی شەوقی نەدت
 کەوین چیا نا ئلقن
 چەوا ب قی رەنگی بمینم
 دلبرین بم ل گەل ھەڤالا
 لەورا ھۆزانا د قەھوینم
 ب شوخ و شەنگ و شەپالا
 وەك بلبلی ئ ژار دخوینم
 ھنەداڤ سیسن و ھەلالا
 وە دقیت ھار و دین بمینم
 ب تنی ل ناڤ شاخ و نھالا
 لی چبکم ئەڤرۆکە ڤەلەك
 چما بو من چەپ دگەرئ
 گای و گازندە بوونە گەلەك
 چونکی تول من نازڤرئ
 ئیش و دەردا کرم خەلەك
 دلئ نازك کەرە دەرئ
 من رزگارکە دیسا ھەلەك
 دزانم ھەر تو ڤەنەرئ
 راست بگەرە جارەکا دی
 دا ئەز نەمینم پەریشان
 تو بیزە بی شەرم و ڤەدی
 ڤان گۆتئا بکە نیشان

بیه جهم بلبالی کهدی
دا بگههینت دهحل و بیشان
سهرخوش بکه ب فی دهردی
ب خهملینه چهنهگ و ریشان

شیرین^(۱)

هو شیرینی
ما نزانئ..
لیقه نابم ل قئ زینئ
ژییر ناکم،
دهلالا من..
خوین شرینا و خهم رهقینئ،
ئهقینا بهری چه‌ند سالأ
بلا.. بلا.. بکه‌قم
ناف دم‌ریا خهم و خه‌یالا
دئ ههر گهرم،
شیرینا من..
ل په‌ی وا شوخ و شه‌پالا
بلا بمرم،
ل قئ ریئ..
بیم قوربانئ وان خالا
باوم‌ریکه،
ته‌نا هیلم..
شیرین یارئ ئه‌فرؤ ب ته‌ئ
نه‌که گری،

^(۱) ئه‌ف هه‌لبه‌سته ل ری‌ککه‌فتی (۱۹۷۹/۱۰/۷) ئ، ل (مو‌یسل) هاتیه قه‌هان‌دن.

تو چ جارا..
هەر دلگەش بە، ل قە دنع
بکە شادی
ل ناف باغی..
گولا دە، نازک گول چینی
دا بلبیل ژێ،
دلگەش بیت..
ل سەر گولا هەر بخوینت
بئ شەرم و مەست،
هەمی ل گەل..
هەف ببن یەک ئاواز و پەست
تەف دە بکەن،
شادی و دیلان..
بشکۆرن، بشکۆژین گولان
ل ناف چیا و..
ل سەر ملان
دا ژبیر بکەم خەم و کولان
دا ژبیر بکەین ئێش و کولان...

من نههیله ههقال^(۱)

من نههیله
ئیرۆب تهنۆ
ئهی ههقال، ل چۆل و دارستانا
ببم بههرا
گورگ و هرچا
بگههمه مریین گورستانا
نهخۆشم... ئی،
ئهفرۆکه رهنگ
زهرم دلی من تهف بی برین
بی هۆشم، لهو
ههر دگهپم
جهرگ و هناقئ من تهف بوونه خوین
بهختی تهمه
من خلاسکه
ژ قح دهردی، کو رهنگی رهش و شین
چما هنده
تو دلرهقی
دار و بهر بو من دکن تازی و شین
قهی ته دقیت

^(۱) ئهف ههلبهسته ل رێککهفتی (۱۹۷۹/۱۰/۱۲) ئی، ل (مویسل) هاتییه قههاندن.

هەر بمینم
 ل بن قی باری نه خویش و گران
 ب شهف و پوژ
 تەف دە بکەم
 قیریڻ و گازی و ههوار و فیغان
 لی جیکەم
 یان چ بیژم
 دنالم ئەز، ژبەر دلخ ب ژان
 پەریشانم
 تم دکالم
 پوڻدک ژ چاقین من تم د پڑان
 دی تو وەرە
 ل قی واری
 من هشیارکە جارەکا دی ژ خەو
 تو دەرمانکە،
 دلخ برین
 باش بکەوینە ب نوژدار و کەو
 پاست بە ل گەل من،
 نی پر شەرمە
 چاخ و دەما ل من دکى دەرمو
 چما؟، چما !
 خوار و چەپ ما
 من ئیدی باومری ب تە نەما
 باش بزانه
 وەسا نابم

دئ هەر گههم ناف وان باغ و چهما
بلا... بلا
خهه و كولا
تهف ده بهیلی ل نیقا دلا
دئ بم..
ههقائى بلبلا
ئهه تهف دئ خوینین ل هنداقى گولا
ل سهه چیههك و سۆرگولا..

پووڤ سۆڤ (١)

ئيشاره كا پڤ درهنگ
من دى جانهك
هات دبووره
من زانى كو
ئهو نازه،
جوانه، پنده، پووڤ سۆڤه
ب وان چاقين
پهش و بهلهك
وئ تيرهك دژوار ل دل ده
تم بئ هس مام
ژيهر وان
ئاورين كو ب من دده
دهما شيار بيم
من زانى
كهچك دهلاله و پنده
ئى، من نهدرانى
شهپال
ژ باژاره، يان گونده
من گۆتى

(١) ئەف ههلبهسته ل پيڤكهفتى (١٩٧٩/١٠/٢٤) ئى، ل (مويسل) هاتيه قههاندن.

چاف بەلەك^(۱)

چاف بەلەكئ ئەز دین کرم
ب وان چاقین خوہیئ رەش بەلەك
ئەهوی تیرەك هاقیتە دل
ب وان ئاوەریئ پەر گەلەك
دل تەف کریوو داغ و برین
گەلەك جەرگ و هناقا ب چەلەك
بئ هۆش و تم سەرخوش کرم
ب وان بسکین سۆر و خەلەك
چاقئ راوەستام بەرامبەر
من دی یارا کو دیم ژ گول
ئاگر بەردا من سەرانسەر
لەوړا، دل تەف بو خەم و کول
ب وئ خەملا رەنگ سۆر و زەر
سەرخوش کرم وەکە بلبیل
د ئەقینئ ئەزم پەرور
لەوړا، تالان کریوو دل
من د گۆ^(۲): ئەی شوخ و شەپال
چما هەندە تو بلندی

^(۱) ئەف هەلبەستە ل پیککەفتی (۱۹۷۹/۱۲/۱۷)ئ، ل (مویسل) هاتیە فەهانن.

^(۲) دگۆت.

گونديڤن پەنگين^(١)

گەر ئەم بچين كوردستانئ
ل ناه دەشت و تەف زۇزانئ
خويايه بويكا جيهانئ
ئەف هافينگهه و كويستانئ
ئەو پەرە ژ گونديڤن پەنگين
ميرگ و چيمەن لئ خەملين
دخوينين بلبلين زيـرين
ل گەل وان كەويڤن ب ئەفين
گازى دكەنه شەف شائىلا
هوين بخوينن ل هنداڤ گولا
سەر چيان و هەمى ملا
بەرەفينن خەمـين دلا
تەف دە وارگهه و زۇزانن
نيرگـز و گول لئ دبارن
ب هەمى پەنگا كۆڤى خوارن
مەست و سەرخوش و خومارن^(٢)
جەئ شقان و بيـرى يا
ئەو مەلبەندا خۆشـتەڤيا

(١) ئەف هەلبەستە ل پێككەڤتى (١٩٧٩/١٢/٢٦)، ل (زاخۆ) هاتيه ڤهاندن.

(٢) سەرخوش.

دکن گۆڤه‌ند و شاهى يا
گه‌ل چنار و شه‌نگه‌بىا
خوهش تىن ده‌نگى به‌رخ و كارا
ل زقسـتان و بهـهـارا
لاچىن رىنجبه‌ر و جووتىارا
ده‌نگ ددن چۆل و زنارا
گه‌ل باویرا شقانع كورد
په‌ست و دىلانین گه‌نجا و رند
ته‌ف ده دکن شاهى گۆڤه‌ندا
ل ناف بازار و هه‌ر گوند
گوندىن مه‌ چقاسى خوهشن
په‌ر ب خه‌م و زۆر ب په‌وشن
ناف و پویبار ل ناف دمه‌شن
سىسن و هه‌لال ته‌ف د گه‌شن

دەردىن مەن گرانە^(۱)

دەردىن مەن گرانە برا پىكا مەن دوورە
ئەقىنە دىن مەن پىر دژوارە و ب زوورە
ئاگرىن ل نەف جەرگ و ھەنەفە ھەلە و سوورە
ئەوۋا برانە ئىرۆكە دەل برىندارم

برىندارم ئەزەب دەريا شىر و خەنجەرا
كەس نىنە دەرمان بكت قان كول و كەسەرا
مەن نە داىيە، نە بابە، بى خويشكەم بى برا
ئەوۋا، ھەقەلنۆ شەف و پۇژا ھەر دنالم

ھەندى دكەم گازی و ھەوار و پىر نالە نال
كەس ب مەن پىر ئەقرو نابت دۆست و ھەقال
ئى، بى كەسەم ژار و بەلنگازم بى پەپ كال
ئەوۋا، دەلسۆتىمە ب كۆقانم تەم دكالم

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل پىككەفتى (۱۹۸۰/۳/۱۵) ئى، ل (مويىسل) ھاتىيە قەھاندەن.

خویندکار و ژین^(۱)

به‌هار هات ئەفرۆکه برا
تو ژى بگره..
پیکا ژینا خوهى سهرفراز
دا بگه‌هى،
هه‌مى ئۆمید و ته‌ف داخواز
پین کو ته‌ دقین ل گه‌ل هه‌مى ناشتى خواز..
تو نه‌ به‌رده
چو جار پیکئ
نه‌بیژه درکه‌و سهرئه‌فراز
چونکه هه‌ر چه‌ند
دویر نه‌ خوه‌ش بت تی ب خواندنئ بکی به‌روار
سهرنشیف و..
بئ ئاسته‌نگ و،
ئى بچینی گول و گولزار
هه‌ر به‌هاره
چاخئ ته‌فگیڕ و خه‌باتئ
خامه‌ی بگره
ب ده‌ستین خوه‌ ل ناف جقاتئ
بگه‌ره ژ رۆژناقا بو رۆژه‌لاتئ

^(۱) ئەف هه‌لبه‌سته ل پیککه‌فتی (۱۹/۴/۱۹۸۰)ئ، ل (مویسل) هاتیه‌ شه‌هاندن.

توژی ل گهل
بلبل و كهوا بخوینه..
ههر بخوینه،
سهه ئاوازا ب ههمی رهنگا
دا بین سهما
نیرگز و گول بنه قشوک
ئهف شالین بفرن ب چهنگا
ههمی ل گهل ههف
ئاقا بکهن قی وهلاتی
چونکی بههاره پۆژ ئهقرۆ وا ههلاتی
دا هوین ببن
فند و شه مالک
ژیۆ زارۆکین نوو هاتی

ئەز و دل (۱)

ھەرى دلو دلئ ساقا
دئ بەیلە
کۆتەنا بىم، خەو بچیتە ھەر دوو چاڤا
ئە تە ئەز سۆتەم، برشتم..
ئەفرۆکە دل،
ئاگر کەفتە ئاف ھناڤا
مانە بەسە؟ مانە بەسە؟
ئەى دل؟ ئەى دل؟
دل
ئە ئەز چبکەم ، يان چ بئىزم
ژبەر تە ئەز..
ھەردەم و چاخ کەر و گئىزم
لەور، ژ سەد برینا خوینئ دپئىزم
ما نزانئ بریندارم
کول و کۆڤانا د قەرئىزم
دەرد و ژانا ھەر دپئىزم..
ھەر دپئىزم..
ئەرى دل ل ئىڤ شەڤا

(۱) ئەڤ ھەلبەستە ل پيککەفتى (۱۰-۱۱/۶/۱۹۸۰)ئ، ل (بۆسەئىخ- دەڤەرا سندیان) ھاتىه
ڤهھاندن.

بهێله ژ خوه را پازم
 دا بهس بکهم گلی و گازن
 ته دین کرم..
 بی هس و سهودا سهرکرم
 لهوړا، نکارم بدهم زانین ئومیدا
 ئەز دخوازم
 چونکی دل ته ئەز پیرکرم
 لهو، ته مهست و سهرخووش کرم
 دل
 نئ ئەز بوومه دهریا خه ما
 شهپرزهمه
 پهريشانم ههمی ده ما
 دهریا یا کا گه لاک کویره
 ئی نکارم ژئی پزگار بم
 تا کو دگه هم چۆل و چه ما
 هه قرا بکهین بهزم و سه ما

رهنگی ل مه ناهیلئ (١)

شهف تاریه ل مه درهنگه
دلئ مه پر ب کوفانه
بارئ مه گهلهک ب سهنگه
سهریاز ئیش و کول و ژانه
مه و دهریا خه ما جهنگه
خه م و خه یال ل ههف گه رانه
پیلئین دهریا دابوون دهرگه
سه د هه زار تیر ل دل دانه
کارئ مه ژى هه ر بوو ئه فه
ژ ئیقارئ تا کو سه هه
چه ندی دچین ل مه شه فه
رؤژ ل مه قهت ناییت هه دهر
چه رخا فه لهک ژ من دره فه
له ورا دگه ل مه دکت شه ر
لئ چه ند ژ مه دوور بکه فه
ب خوړتی دئ بکین فه نه ر
له ورا ب شهف قهت نارازین
ل دل ده ئه م هه ر دنالین
ب نالین و قیرو گازین

(١) ئهف هه لبهسته ل ریکهفتی (١٦/١٢/١٩٨٠)ئ، ل (مویسل) هاتیه فه هاندن.

ژ دەرد و کـولا دکـالین
 ئۆمیددا کـو هـەر دخـوازین
 پەردا تازی ژ سەر خوه پاکین
 دا کـو ژ مانع تـیـرب پازین
 رۆندکیت چاقا بەس قەمالین
 رۆژ ل خەلکی ئەقرو هەلات
 لی ژبو مە ئەو قەت نەهات
 رۆژا گەش بو وان بی خەلات
 ل هنداڤ مە بەرئ پەش هات
 ل گەل هەیف و ستیرا دبوو جەنگ
 لی نە دەشت ژوی ببن فەلات
 ئەو بەختی مە بەرئ پەشە
 جارەك فەلەك بو مە نەهات
 ما هەر ئەقە مال و ژیان
 کول چەرخ بیستی ئەم دژین
 خەلک دژین ب خوەشی و قیان
 ئەم تەف بمینین دل بـیرین
 ئەم تەف شیرین ل ناڤ چیان
 دیرۆکی ئەف دایە زانین
 لی جیهان کەفت دەست پۆقیان
 ئەو ماری مە ژئ هلانین

ئەزج بیژم^(۱)

ئەزج بیژم

گەلۆ..

ل من نەگرن! چونکی هەردەم

مەست و گیژم

لئ، نكارم دلئ خوه بۆ وه ب كه ليشم

خوينئ ژ جەرگئ بیژم

دا بزنان... هوين بینن

قی دلئ كو..

جەرگئ سۆتی و بریندار

تم ب گازی و قیر و ههوار

هوين دئ ژ نوی

باوەرکەن کو ئەز نه دینم

به لئ، راسته..

نه هارم؛ لئ پر خەمگینم

لهوړا، هەر چاخ

بئ هیقی و ئۆمید ژینم

لهو، هیقی و دلئ من دا ئەفرۆ بیئت مرین

هیسترین چاڤا هسك بین

ما ئەز چبکەم؟

وهکی دبێژن:

میو حەتا نەئیتن بەری تری نادەت

^(۱) ئەف هەلبەستە ل رێککەفتی (۱۹۸۰/۱۲/۲۸) ئ، ل (مویسل) هاتیە قەهانەن.

سهیڻ ب کۆتهك بچت نیچیری ناکهت

ژیاری بئ تهفگهر و خهبات

قهت خوهرش نابت..

قهت خوهرش نابت..

دێرین^(۱)

دایخ گیان مه‌گری مه‌ئێ پۆله‌که‌م
چه‌پکی گول بینه بو سه‌ر گۆره‌که‌م

ده‌ستم ئێ مه‌ده‌ن ده‌س ئێـدراوم
له‌ پێـ کوردستان شه‌هید کراوم

په‌تم بو هه‌لخه‌ن به‌مه‌ن به‌ دارا
ده‌ربه‌ده‌رم که‌ن له‌م پۆچه و شارا

خۆم فیدا کردوه بو کوردایه‌تی
گیان به‌خت کردم پێ مه‌ردایه‌تی

به‌رگه‌رم کردوه له‌ خاکی وه‌ته‌ن
سه‌نگه‌ری من بوو چیا، دۆل، ده‌ومن

له‌ زه‌بری دوژمن هه‌یج باکم نیه
به‌رده‌م سێداره‌ پایه‌ به‌رزیه

دوا وته‌ی من بو هاوریی خه‌بات
له‌ پێ رزگاری هه‌رگیز کول نه‌ دات

(۱) ئەف هه‌له‌سته ل پێککه‌فتی (۱۹۸۱/۴/۲۹) ئ، هاتیه فه‌هاندن.

فەلەكەك بەج بەخت^(۱)

فەلەكەك چەپ زقەری
دیساتە کربەفر و باهۆز
ژ ئاسمانا بەفر بەری
چ بوۆتە ل مە کرداوا و دۆز
ل گرکا شانع شەف بوو تاری
ژئی بارکر بوو پۆناهی و پۆز
خاترا خوه خوەست ئاشتیی
تەف بوو ئاگر و جەنگ و دۆز
کۆما گەنجا ژ هەف بەلاف بوو
تەرمین خوەشمیرا ل جی هیلان
ب خوینا وان بەفر سۆر بوو
ل خراب گوندی بوونە میهقان
چار شەهیدبوون چار ژئی گرتن
ب دەستتیی خوینمیژا
دوو بریندار و مشەخت کرن
وان کرئی گرتی و خوینمیژا

^(۱) ئەف هەلبەستە ل رێککەفتی (۱۹۸۳/۲/۲۳)ی، ل (ئورمیج- پۆژەلاتی کوردستان) هاتیە
قەهانندن.

فههك چ جار نابى ههفال
چما بهختن مه تم رهشه
بهس برپهژه خوينا زهلال
جارهك ب مه را بهشه
سوينا مه ب خوينا شههيدان
دئ قهكهين قئ حهيف و تۆلئ
جانئ خوه دئ كهينه قوربان
بو كوردستانئ و قئ ئۆلئ

شەهیدى چەلەنگ (۱)

سەد مخابن بۆتە شەعبان
مىرخاس و چەلەنگى كوردان
قەهرەمانى شەرىن گران
دى قەكەين حەيفى، پەهلەوان
ئەم ددىن سۆز و پەيمان
سوند دخوين ب خوينا شەهيدان
كو رزگار بكەين كوردستان
ئازاد بكەين ژبنەستان
پىرۆزە بكەين جەژنا وەلات
بۆ وە هەميا بينين خەلات
دۆزا مە هەردەم سەرخووەبوون
پيشكەفتن و ناشتى و فەلات

(۱) ئەف هەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۸۳/۴/۹) ئى، ل (ئورمىن- رۆژەلاتى كوردستان) هاتىه
قەھاندن. . هەلبەستەن سەبارەتى قى هەلبەستى وەھا دبىژىت: " ديارى بۆ شەهيد شەعبان
غەفشار بىدوھى".

كوردستان^(١)

كوردستان وه لاتی كوردان
كوردستان به شتا جیهان
كوردستان بنگهها شیران
كوردستان كانیازا زیپران

جهن میچاك و پلنگان
جهن گهرناس و چهلهنگان
مهیدانا تهف شهر و جهنگان
هیلینا باز و قوئنگان

كوردستان پارچه كری
دوژمنان ل خوه لیكفه كری
بهسه ئیدی شین و گری
ملاسه ساخه قهت نامری

كوردستان بوویه چار
له ورا ب قییرین و ههوار
كورد و خه و ببن شیار
قان دوژمنان مافن ته خوار

^(١) تهف ههلبهسته ل ریككهفتی (١٩٨٣/١٠/٥)ی، ل (ئورمیج- رۆژه لاتی كوردستان) هاتیه

قههاندن.

زیندان (۱)

ههڕێ دایێ
بۆ من نهکه زیمار و گری
بلا بمرم..
ل زیندانی
من شه مالکهك یا هه لکری
پاسته دایێ
قامچی و داران
لاشێ من پهش و شین کری
بۆکس و شهقا
پۆیێ من یێ سۆر کری
سهه برینین لێ قه کرین
ب هزاران
گهنجین مه ل سیداری دان و
سهه لێ برین
لێ دایکێ باش بزانه
پیکا سهرخوهبوونی گرانه
قه لهن نه زیڕ و پاره نه
قامچی و زاندان..
سیداره و سههیرین بهانه
چونکی دایێ

(۱) ئەف هه لبهسته ل پیکهفتی (۱۹۸۳/۱۱/۲)ی، ل (ئورمیج- پۆژهه لاتی کوردستان) هاتیه قه هاندن.

پارتیزانم (۱)

پارتیزانم ش — ۆرەش — شانم
ئەز ئەشكەرى كوردستانم
خەباتكارم، خويندەقانم
پیشمەرگەكی پەهلەوانم

نە خوینمیژم نە زۆردارم
ئەز كاركارم ئەز جۆتیارم
نە بی بەخت و كۆلەدارم
ئەز بنەدەستم ئەز هەزارم

نە نوکەرم نە خوینخوارم
ئەز پەنجبەر و فییداكارم
نە بەگ و ئاغی كەدخوارم
ئەز ریژانم ئەز هۆزانم

نە جاشم، نە بورجەوازم
دۆزا كوردستان دخوازم
ئەز كوردم، بەلەنگەزم
ل سەر چیان تەم دبارم

پابووم ژ خەو ئەز شیارم
دوژمن هەرە ژنەق و وارم
پیشمەرگەمەقا ئەز هاتم
كوردستان دئەرزگەركم

(۱) ئەف هەلبەستە ل رێككەفتی (۱۹۸۳/۱۱/۲)ی، ل (ئورمیج- رۆژەلاتی كوردستان) هاتیە
قەهانەن.

پووڤ سۆرى (۱)

سپیدى من دى ئەو پووڤ سۆر
من سالاڤ كر و چوومه ژر
وى شكاندن هەر دوو ئەبرۆ

دل ژ من تالانكر ب زۆر

من دگۆت: نازك و شهپالى
دىم دوڤى ئەبرۆ ژ دالى
ژبو من هەر تو ههڤالى

تاكو بجمه نىڤ ئاخ و گۆر

بو ته ددم سۆز و پهيمان
كو د قىڤى رى بىم قوربان
تا كو بگه هم چاڤين جوان

چه نىدان بىنم زولم و زۆر

شهڤ و پۇژان قهت پانازم
ماچكه ژ لىڤان دخازم
سپى زهندى ئەز زى نازم

چ ئاورن د دژوار و كۆر

(۱) ئەڤ ههلبهسته ل رېككهڤتى (۱۹۸۴/۱/۳۰)ئ، ل (ئورمىڤ- پۇژه لاتى كوردستان) هاتيه

ڤههاندن.

گـولـی سـۆرـئ ئـهـقـینـدارم

ژـهـر تـیـرـان بـرینـدارم

لـهـوا بـقـیـری و هـهـوارم

کـهـفـتم ئـهـقـینـا تـهـی لـی تـۆر

شقانو^(۱)

هو شقانؤ!
پهزئ ته ئهفرؤ به لافه
ل دهشت و زؤزان و چيا
دگه پیتن..
ل کوز و چهروان و گيا
دباريین..
زبؤ پرويبار و كانيا
ئى رپچا وى،
ئهف زنار و شاخ و كهفرن
ل هاویر وى
دز و گور ئهف ئى دگه پرن
رپچ و شوپ ئى
ووندا بوونه، لهوا مايه
بئ شقان، و بئ زيرهقان
چونكى شقانى
تو نابینى چهند برسیه
ههري دنالیت
چهند تیهنیه
ههري دباریت
هه ر چار كه ناریت وى دزن

^(۱) ئهف ههلبهسته ل پیکهفتی (۱۹۸۵/۲/۲۴)ئ، ل (پاژان- رۆژه لاتئ کوردستانئ) هاتیه
قههاندن.

هه‌چ و گور یی ل دورا د بهزن
هه‌ر کوشتی و..

سه‌ر بپینه

خوینپرشتی و..

گه‌قزیه

ئه‌شان دزا کۆز ته‌ف سو‌تن

کانی و رویبار ته‌ف فرۆتن

دار و تراش

هه‌می بپین

داکو ب شادی ئه‌و بژین

هو شقانۆ

ژ خه‌و رابه‌ په‌زی لی‌کده

بکه‌ قی‌ر و بکه‌ هه‌وار

سه‌هه‌ر چوو فا بوویه ئی‌شار

تو کۆزا خوه..

پێژان بکه

تو چه‌روانی

پاوان بکه

کانی و رویبار پاقر بکه

دار و تراشا بکه‌زی‌خه

هه‌چ و گورا

ژ ناف دمری‌خه

ل دزا بده، لی‌خه لی‌خه

رۆزا ته‌یه، لی‌خه لی‌خه

ئەز چەكەم دلبەرا شەنگ
تو دلپەرقى ئاوپ پلەنگ
هەر چاخ دكى شەپ و جەنگ
لەو بەندەيىن داقىن تەمە

ئەفجەئا ئەي دلبەرا جوان
دقى شەفەك بەيم مەقان
بەمىژم شەرىتە تا لىقان
چونكى دلۆقانە تەمە

شەمالىك (۱)

شەھىد شەمالەك تە ھەلكرى
ژ بووننا زارۆك—پن دل ش—هوات
تو ھەر ساخ و نەمىرى
د ژيىل نىاف جەرگى وەلات
چاقەرى تەنە داىك و باب
ژ بووننا ئازادى و فسەلات

(۱) ئەف ھەلبەستە ل پىككەفتى (۱۹۸۴/۱۰/۹) ئى، ل (نۆرمىيخ- رۆژھەلاتى كوردستانى) ھاتىيە
قەھاندىن. ھەلبەستەن سەبارەتى قى ھەلبەستى وھا دىپىژىت: "دىارى بۆ شەھىد عسكىر
خالىد حىيىن دۆسكى".

شهیدین زیوه^(۱)

کوردین بی کەس ل زیوه بوون
بەعسی و فاشی ژیاڤه نەبوون
سالاً هەشتاد هەیفە تشرین
شەهیدکرن فارس و بەییوون

رەڤا تەیارا هات نەڤی
تەڤ سووک و مال کرنە زەڤی
زیوه تاری کەروەک شەڤی
تالان ئانینە بەرەڤی

هەشتی و پینجی نەهی حوزەیران
هاتن فرۆکیڤن بەعسی و فاشیان
زیوا هەژاران کەرن بووردومان
تەڤ قوتابخانە و مال کەرن وێران

زیوه جەیی خویڤن ریشتنی
بو دوژمننا و خویڤن مژتنی
ئەم ناپەرڤەیین ژمرنی
ژ تۆڤی خەباتی و چاندنی

سەد و بیست کەس شەهیدکرن
سی سەد و حەفتی زامدارکرن

(۱) ئەڤ هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۸۶/۶/۹)، ل (زیوه- رۆژەلاتی کوردستان) هاتیە
ڤههاندن.

پەمزی ئاشتی (۱)

ئە كۆنگرە دا تۆ ئە تاران بووی
بۆ ھەر لایلیك تۆ نیشان بووی
دوژمن بەزین و تۆ قارەمان بووی
ئە پیتی چارەنووس بەس تۆ زمان بووی

ئاوی بەرزى تۆ ئە سەر زاران بوو
ھەول و كوشش^(۲) بۆ ھەزاران بوو
رەنج و ئازارت ئە پى كوردان بوو
ئە سايەتا نە ھەر چى ھەمان بوو

ئاوی بەرزى تۆ ئە دەنگوباسا
ئیدریس^(۳) دلیر كورپى مېرخاسا
ھەر كەسى ناھەز ئېيان ھەراسا^(۴)
ئە بەر زەبرى تۆ دوژمن پەقاسا

(۱) ئەف ھەلبەستە ل پىككەفتى (۱۹۸۷/۲/۱)ئ، ل (زىو- پۆژھەلاتى كوردستانى) ھاتىە قەھاندن.

(۲) (كوشش) پەيقەكا فارسىيە و پامانا (ھەولدان) ددەت.

(۳) ئیدریس مەلا مستەفا بارزانى، پۆلەكئ باش د ھەر دوو شۆرەشىن ئەيلول (۱۹۶۱-۱۹۷۵) و گولانى (۱۹۷۶-۱۹۸۸) دا ھەبوو. پىشتى مائىئافاييا مەلا مستەفا بارزانى، وەك پىبەرى پارتى ديمۆكراتى كوردستان- عراق ھاتىە ھلبزارتن و ل سالا (۱۹۸۷)ئ، وەغەرا داويى ك.

(۴) (ھەراس) پەيقەكا فارسىيە و پامانا (ترس) ددەت.

قسەى شىرینیت جى پىزى گشتى
بۆچ بەجىت هىشتىن پىكەرى ناشتى
دل بە پەروش بووین كە تۆمان ناشتى
ئىدریس بارزانى ئەى رەمزی ناشتى

فەلەكە مە بێ بەختە^(۱)

چەرخا فەلەكە چەپ زقەری
دەستێ كوردێ ژ بنی بی
ب مرنه كاكوت و پیری
تە پەیهووندی ل گەل مە بیری

بەختێ فەلەكە كەفتە گەران
بۆ كورد و پارتێ هات تالان
ئیدریس ل بازاران كرمیەشان
وی چاف كەتن خەوا گران

ئەف فەلەكە وێرانكەرە
ژ مە ستاندن ئەف پێبەرە
وان خاتر خاست كروغەرە
لەوما دلێ مە ب كەسەرە

فەلەكە دگەل مە بێ قرارە
بۆ مە كوردێ هەر دژوارە
نی كورد مەلوول و هەزارە
فەلەكە دگەل دوژمن یارە

^(۱) ئەف هەلبەستە ل پێككەفتی (۱۹۸۷/۳/۲) ئ، ل (ئورمیج- رۆژەلاتێ كوردستانێ) هاتیە
قەهاندن.

چەرخا فەلەك تو نەزانى
يا بىخ بەخت و بىخ ئىمانى
سۆتن ئاقار هەشك بوون كانى
ژبەر ئىدرىس و بارزانى

فەلەك زقپرى گەلەك چەپەل
سۆتن گىا و دار و نەفەل
قەمراند شەمالكپن هەل
زقپرىن نىنە بو تە ئەجەل

بوۆچى گەردوون جەرگبەر
ئىدرىس دى تو قەزقەر
پىشمەرگە ژبو تە يى شەر
كورد بى كەسە و دوژمن پەر

بەفر بارى هاتن پەنى
هەزار كرىن دوژمن كەنى
بلبلق مە بوۆچ ناخوينى
پويىق دوژمن پەش و ب تەنى

بوۆچى فەلەك بىخ ئىمانى
گولەك ژ ئۆمىدا مە چنى
خەلات ئانى ب ئەرزانى
ئىدرىس ژى بىر دەق بارزانى

فەلەك بوۆچى هەند خائىنى
ويژداننا خۆل مە د جەربىنى
كوردپن بىخ كەس تو نايبىنى
باب و برا دى ژ مە سستىنى

بۆ وه بیژم ئه‌ی هه‌قلان
قان چه‌ند ساله‌ دوو جار تالان
ژ مه‌ ستان‌دن جووت‌هه‌ك رێزان
دو خووش می‌رۆ دوو په‌هاله‌قان

ب تنیخ مسعوود^(۱) بۆ مه‌ هیلان
ئهم ژێ دێ خو کینه‌ قوریان
با کەس نه‌ بیژیته‌ کورد قه‌مان
یان کوردستان یان ژێ نه‌مان

(۱) مه‌سعوود مسته‌فا بارزانی، سه‌رکرده‌ و رێبه‌رێ گه‌لێ کورد، رۆله‌کێ باش د هه‌ر دوو شۆره‌شین ئه‌یلول (۱۹۶۱-۱۹۷۵) ئ، و گولانه‌ (۱۹۷۶-۱۹۸۸) ئ، دا هه‌بوو، د ناچه‌را سالێن (۲۰۰۵-۲۰۱۷) ئ، سه‌رۆکێ هه‌رێما کوردستانێ بوو، نوکه‌ وه‌ك مه‌رجه‌عی سیاسیی کوردان ده‌یته‌ هژمارتن.

سالاو له تۆ بی شییری زهمانه
له سایه‌ی تۆیه ههر چی ههمانه

ئهم کوردستانه ئهم شوینه‌واره
زۆر ناوی به‌رزى پێوه دیاره

وهك شیخ مه‌حمود^(١) و باوكه بارزانی
یان وه‌كو قاضی^(٢) و سه‌عید پیرانی^(٣)

وه‌كو ئیدریس و شیخ عه‌بدوولسه‌لام^(٤)
سویندی ئیمه نه له جیاتى كه‌لام

كورد پیشه‌ی قوولته و ناتۆیت‌هوه
به سووتاندنیش وا ئه‌رویت‌هوه

كورد و بارزانی ههر دوو ده‌می‌نن
بۆ ههموو جیهان باش ده‌سه‌لمینن

وه‌لات په‌روه‌ر و دوژمن به‌زی‌نن
چاوی دوژمنان دهر ئه‌په‌رپینن

(١) شیخ مه‌حمودى به‌رزنجى (مه‌لك)، پشته جهندين سالیين تیكۆشانى، ل سالا (١٩٥٦)ئى،
مالئاڤایى كر.

(٢) قازى مه‌حه‌مه‌د، دامه‌زێنه‌رى كۆمارا كوردستان (١٩٤٦)ئى، بوو، ل (٣١ ئادارى ١٩٤٧)ئى،
ل مهابادى هاته سێداره‌دان.

(٣) شیخ سه‌عید پیران ل سالا (١٩٢٥)ئى، دژى حكومه‌تا توركیا شوڤش كر، ل ههمان سال
هاتنه سێداره‌دان.

(٤) شیخ عه‌بدوولسه‌لام بارزانی، دناقبه‌را سالیين (١٩٠٧-١٩٠٨)ئى، دژى ده‌وله‌تا عوسمانى شوڤش
كر، ل سالا (١٩١٤)ئى، ل مويسل هاته سێداره‌دان.

بلا نیشانی تیرا بم^(۱)

ئەز ئەقیندارم ل سەری جیا
بەژنا دەلالی من گەلەك فیا
سینگ نازداری بەفرا کەفیا
ئەز دئ تەواف کم وەکی حاجیا

یارام هیژایه دلبهرا دلا
سەرسینگ یاری دئ چینم گولا
چار کەزی مارن کەتی سەر ملا
ئەو مارن دەرمان بو ژان و کولا

یارام نیرگزال بەر کانیا
نئ ب تنی تویی خەملا زەریا
ئاوازین تەنە دەنگی بیریا
تو بوویە هەیفە خەملا پەریا

بەژن و بالا تە چەند نازەنینه
ئەف دلی ژفانی یی پەر ئەقینە
نئ ئەف نافی تە چەندئ شیرینە
چ بکەم زاقین تە نزانم کینە

^(۱) ئەف هەلبەستە ل پیککەفتی (۱۹۸۸/۱/۱۱) ئ، ل (ئورمی- رۆژەلاتی کوردستان) هاتیە
قەهانن.

دل ئەفینا من تە گۆت ھۆشیار بە
ئەز دل فرۆشم تو ژى كریار بە
خەلك فەساده تو نوبەدار بە
تو پر بزاق و تو یی پر کار بە

دئ دەم تە سۆزى ب تنىخ تو یاری
بو دلى ژارا ھەر تو بەھاری
ل قى جیھانى ھەر تو نازداری
دئ دەر ئیخەم ژ دەستى نە یاری

رێكا بزاقى چما یا تەنگە
بەژنا قى جانى گەلەکا شەنگە
ھەندى ھێزایە پر نەقودەنگە
ژ بوونا تە یە من ھەردەم جەنگە

سینگى تە یاری بەفرا كەفیا
باخچین ھەلالا ل بەررى چیا
ناھیت چەراندى ب دەقى كیفا
دل بەتال ناییت قەت ژ ھیفا

ھەندى تو ھەبى دئ ھیقىدار بىم
بلا بى مال و بلا ھەزار بىم
بلا نیشانى تیریت دژوار بىم
تو وارى منى بلا بى یار بىم

ڦين دئ مههيت (١)

ئەڦيندارئ ڦئ چاف هەيئەئ
ڦئ لايقئ شيرين پەيڦئ
وئ ئەزئى گەهاندم رەڦئ
نئ من ژيان بئ تە نەڦئ

تو ل ناف ستيرا گەلافياژئ
خوينا دلئ من تو درپژئ
تو نە مەستى و نە يا گيژئ
راستى يا دلى بو من دبيژئ

ل ناف گولا تو سوسنى
تە دل بەحرە كەتمە بنى
تو بو خەلكى يان بو منى
هەردەم تو ل خەيالانى

ل ناف باغا تو هەلالى
تو دل بەر و كار غەزالى
خەلك دبيژيت تو تەڦالى (٢)
دل خاپيئنى يان هەڦالى

(١) ئەڦ هەلبەستە ل رېڤكەڦتى (١٩٨٨/١/١٥) ئ، ل (نورمىڤ- رۆژەڦلاتئ كوردستانئ) هاتىه
ڦەهاندىن.

(٢) بچويك، زاروك.

ل بیستانا تو بنهفشى
تویا رهندى تویا فەبشى
توبههاری یانی رهوشى
ته دین کرم چوومه كهفشى

ل نائف زهرييا تویا دیاری
تو خودان سوۆز و قرارى
دل ههفال و دهف نهیاری
رۆژیین پاییز تو بههاری

هۆ ئهقینى تو ب خیرهاتى
تو بوۆ من هیقى و ئاواتى
من تو دقایى وهك وهلاتى
نى تو رۆژى ل من ههلاتى

لاقى هیژا نهز نهقهههه
ئهقرۆ نهزا دوورى تهههه
لهوما دلئ منى ب خههه
ل ته یهقین نهز بو تههه

گیا شین دبیت و د بههیت
ئاقا پروویارا نامههیت
بلا ناحهز باش تیگههیت
تۆقئ قینى دئ ههه مههیت

مائاڤايي كرنا ئيدريسي (١)

تو روو پەش بى ل كـانـوونئ
دارا ژينئى هـاتـ بـرـينئ
بـرـين تـزى بـوون ژـخـوونئ
تـه خـوـهـشـى بـر بـهـهـيئ تـينئ

دەنگئ بەههئى بەلاقه بى
رۆندك بارين بەهرا مه بى
نئ چاقئ مه ل رېكا ته بى
ئيدريس نا مرى و دئ هەر هه بى

قى خەبەرى هەندە نەخۆش
رەبى ژ رۆندكا رووبارى بۆش
قەت نە هیلان چ بىر و هۆش
هەمى شارى بوون فەرامۆش^(٢)

بو تە دايكى كوردستانئ
ئيدريس گەلەك ما ژفانى
هەتەب زفپينئى تالانى
چبكين فەلەك ئيدريس كانئ

(١) ئەف هەلبەستە ل رېككەفتى (١٩٨٨/٢/٣)ئ، ل (زێو- رۆژھەلاتئ كوردستانئ) هاتىه
قەھاندن.

(٢) (فەرامووش) پەيقەكا فارسىه و پامانا (ژبیرکن) ددەت.

چ رڤبهه رەك پـر دهلال بوو
بو ههزارا تم هه قال بوو
نئ ژينا وى ههرا تال بوو
ئهو كورده كئ شير حهلال بوو

ئهه رڤبهه ره ئهه پلنگه
ئهه كوردناسه ئهه نههنگه
وى دگهل دوژمنا جهنگه
پر هيژاييه بناقودهنگه

ئهم ناقئ ته دئ هه ر بيلژين
بلا نهخوهشيا بجيلژين
خوينا لهشع خو دئ پيلژين
نائع سههريه ستيئ دئ پيلژين

ئيدريس ساخه و هه ر دئ مينى
ئالا پارتئ دئ ههژينى
دئ زاروكا گرنژينى
بههنگه ازادئ قهژينى

پیشمەرگەمە (١)

فیداکارم پیشمەرگەمە
شۆرەشگپریم ئەز ئەقەمە
ئەز سۆزداری بابج خوومە
کوردرپەرورم پیشمەرگەمە

ئەز شەپرکەرم ئەز بویرم
دلسۆزەکی شۆرەشگپریم
یئچەلەنگەم ئەزئ میرم
سەرئ دوژمننا دئ هیرم

شۆرەشخانم ئەزئ راستم
خودان بیرو و هزر و هەستم
پیشمەرگەکی چەک ب دەستم
سەرئ پیسا دئ قەپەستم

نئ ئەز کوردم ئەز ئاریمە
ئەز خودانی قوی واریمە
کوری کواوه^(٢) و بارزانیمە
نئ ئەز کوردم ئەز پارتیمە

(١) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (١٩٨٨/٢/٨)ئ، ل (زیو- رۆژەلاتن کوردستان) هاتیە
قەهاندن.

(٢) کاومیع ئاسنگەر.

سەر قی پیک ئی فیکریمه
ئەز ریزانە ک ئی هەژیمه
بو سەر کە ت ئی پەر هیقیمه
پاریزق ئانی وه لاتیمه

ئەز هەژارم ئەز گوندیمه
ئەز دوژمن ئی زۆرداریه
هەر دئ بیژم ئەز پارتیمه
ماف پەرودرم تاج هەژیمه

خەباتک هەرم بارزانیمه
دوژمن نزانە ئەز کیمه
ئەز ئارامم ئەز هیدیمه
پیش مەرگە ک ئی روو سپیمه

ئىكى ئادارى (۱)

ل پۇزا ئىكى ئادارى (۲)
ب درهنگى وى ئىقئارى
پهنيما غه ما هاته خارى
بههسى ئانى بو بهارى

ئىكى ئادارى ب كوڤان بوو
چ دهردهكى پىرى ژان بوو
بارى كوردان پىر گران بوو
دىق كوردا تهف تالان بوو

نىق بارزانى تو پىزان بووى
ستريى چاقى دوژمنان بووى
تو هه قالى هه ژاران بووى
تو پىناسا مه كوردان بووى

خه باتكهرو پارتى ژان بووى
تو په مزا شۇرپش گىران بووى
تو چه لهنگ و په هالهوان بووى
تو قه لهم و تو زمان بووى

(۱) ئەف هه لهبهسته ل پىككهفتى (۱۹۸۸/۲/۱۰) ئى، ل (زىوه- پۇژه لاتى كوردستانى) هاتيه
قه هاندن.

(۲) ل پىككهفتى (۱۹۷۹/۳/۱) پۇزا مائناقيا مه لا مستهفا بارزانىه.

بۆ شۆڤرەشى سەرە كقان بووی
بۆ ناهەكەن پەر گران بووی
بۆ دەردئ مە تو دەرمان بووی
نئ تو ناهئ تەف كوردان بووی

بارزانی تو گوگەمیقانی
تو هیژایلی تو ریزانی
تو خۆشتقیق مە هەمیانی
هەر تو كورد و كوردستانی

بارزانی یە دەئ هەر مینی
چاقین پیسا دەئ پەقینی
دئ زۆردارا هەپفینی
مافی كوردای دەئ ستینی

هەردەم تو بو مە شقانی
تو چەپەر و بەرەقانی
بۆ واری مە تو پەرزانلی
ل كوردستانی تو خودانی

بی سۆز (۱)

ئەزى ل تەه بى باومرم
ئەزى شەيدا و سەوداسەرم
خۆ نە ئەزى كرىه دەرم
بۆچى ھەردەم دل كەسەرم

چىكەم ئىرۆ كەفتمە داڧا
دەرباز نەبەووم بۆ دەراقا
ھاتن خاىرئ رۆندكىت چاڧا
دل كەرواى شىل و خاڧا

ھەيف و رۆژىت من ئاڧابوون
كەنى شادى لى نەمابوون
ئەو زى ل كاروانى ڧەمابوون
من نەزانى كا چاوا بوون

نىخ من زانى تە خاپاندم
ب ھزر و بىرا ھەپشاندم
تە پىركەرم تە چەماندم
ل ئەڧىنىخ تە بووراندم

(۱) ئەڧ ھەلبەستە ل پىككەڧتى (۱۹۸۸/۲/۱۲) ئى، ل (ئورمىي- رۆژھەلاتى كوردستانى) ھاتىه
ڧەھاندن.

ئەز نە مەست و نە یەن دینم
قان چەند رۆژا تە نابینم
سەر قینا تە یە غەمگینم
گەر تو حەزکی دئی تە ئینم

ئەگەر تو یا وەفاداری
ئەز کولیکم تو بەهاری
خۆشی و شادی ل تە بیاری
سۆز و پەیمانانی تو یاری

رێک ل بەر چاقا بەرژەمە
چونکی ئەقیندارئی تەمە
ل نفاق هزر و بییرا دەمە
بوونە چەند وەخت ئاوارەمە

تو هوشیار بە فەساد زۆرن
دەق هەقەقەل و ل ناسۆرن
سۆز و پەیماننا دەگۆرن
ج دەلیقەنا ئەه و نابوورن

جانن بۆچی هەند سادە بووی
بۆ وئی گۆتەن نامادە بووی
ئەو نەیارە و تو کۆرە بووی
پشتی هنگی تو بەرزە بووی

بەرسق رێ کرتە ب نەزانن
ئەو فەساد بوو تە نەزانن
بلا فەساد قەنج بزانی
ئەم ناپەرەقین ب ئاسانی

بیرئانینا نەمران ۱۹۸۸ (۱)

کوردۆ پابە خۆ بجەمینە
وولاتی تە تەف کانینە
بۆچی هەردەم ل تە شینە
ئەف ئیدریس و بارزانینە

ئەو نەمەرن وان ببینە
پاریژفانی ت وولاتینە
چبکین مە دل پەر برینە
بۆ نەمران نەکنەن شینە

سەرور ئیدریس بـارزانی
تو دلسۆزئ هەزارانی
شینى بارى ژ عەسمانى
غەما گران بۆ مە ئانی

کانوون، ئادار، چەند نەیارى
پۆزا مە کوردا کرتارى
پێهەریـن پێکا پزگارى
بۆچی نەمان ل قى وارى

(۱) ئەف هەلبەستە ل پێکەفتی (۱۹۸۸/۳/۱)، ل (زێو- پۆژەلاتی کوردستان) هاتیە
قەهانەن.

پارت شۆرهشا كوردستانى
بىن وىنهيه ل جيهان
پر بزاڤه ل حهيرانى
دى رزگار كهت كوردستانى

رۆزگار بو هند بى ئيمانى
تو بى سۆزى و بى پهيمانى
چما دژى ههژارانى
كان ئيدريس كا بارزانى

قىنى (۱) رۆزگار (۲)

لە كوردستان مژ و تەم و مۆرانە
لە چوار دەورى كورد كوشتن و راپیچانە
كوردان لە مافیان بئ بەش كرانه
شار و گوندەكان گشتی ویرانە

رۆزگار بۆچی ھەر بە قینی
كوردی ھەزار تـو نابینی
گـورزی گـران دەوشـی
بـاران غـەم دەبـارینی

دئیکى گەورەشەت تاواند
خانوی ھەزارانت رۆخانند
دئى دئدارانت سـۆتاند
ئاسمانى كورد ئاگرى باراند

ھەر دەبـى دوزمـن بتەزى
باززانی ھەرگیز نابەزى
بۆ پزگارى گەل و ھۆزى
ئەم نەمـرە دەكات لەزى

(۱) كەرب و كین، زکەرەشى.

(۲) ئەف ھەلبەستە ل رێككەفتى (۱۹۸۸/۳/۷)ئ، ل (ئورمىچ- رۆژھەلاتى كوردستانى) ھاتىە
قەھاندن.

بارزانیه باوکی نهه
توقینهه ری هیه زی پیگ
نهوه نهه مری خه پراگر
دوژمن نهه خاته ناو ناگر

دهستپاكا فينى^(١)

دئ ئاقا كىن وارى ژينى
تو بخير هاتى ژينا منى
دا ئەم دەستپاكا كىن ئەقىنى
ب گرنژين و ب كەنىنى

قىن ب خىر هات سەرقاكا
وارى ژينى دئ كىن ئاقا
دئ خلاس كىن رۆندكيت چاكا
كەلەك دئ گەهت دەراقا

تو رۆهنيا چاقين سەرى
خلاس ژينا دل كەسەرى
دئ هـرپىزىن وى چەپەرى
ئەقىن زويكا دئ چت سەرى

سوسن و هەلالى تو گوولى
جەرگى من بو تە هل هلى
دلىم گولە تو ش بلبلى
تە مال دەينا نىقا دلى

^(١) ئەف هەلبەستە ل پىككەفتى (١٩٨٨/٣/٢٤)ئ، ل (ئورمىي- رۆژھەلاتى كوردستانى) هاتىه
قەھاندن.

ئەفان رۇزا ئەزىزى مەزى
نەن نەبىنەم بەزىنا تەزى
دەن مەنە كۆفان تەزى
تەنەزەزى بۆ مەنەزى

تەزى سۆرگولا بەغەنەنەنە
نەنە مە بۆزى نەنەزىنە
وەكەنە فەرەئەدى و شەزىرەنە
هەنەنەنە دەنە گەنەنەنەنە

شارى خوڤين^(۱)

دیتەهوه بەر هەست و بیەرم
یادی هەزار گەنجی ژیرم
چەل پۆزیکە و بەر ئە ئیستا
دلی هەزاران کورد وەستا
ژینی هەزار پیر و گەنجمان
خرایە ژیر گلی رەنجمان
دە ئین کورد نەبوو و تا بی
پۆزی خووشیی دەبی و ابی
گەلی کورد نا تویتەهوه
خۆری کوردان هە ئدیتەهوه
بە دوژمنان بەروا نەبی
ئەگەر زیپر و پارەى هەبی
ئەوان دوژمنن پە پۆرن
ئە دونیا بی و یژدان زۆرن
هە ئەبجە شاری خوینینم
شاری بیرکردنەهوهی ژینم

(۱) ئەف هەلبەستە ل پیککەفتی (۱۹۸۸/۵/۲۶) ئ، ل (ئورمی- پۆزەلاتی کوردستان) هاتیە
قەهانن.

دهریای خوین و مهردایهتی
توی نمونه‌ی نازییهتی

سالو له ههر کوردی مه‌رده
که دلی پاک و بی گه‌رده

قه‌لای زۆحاک ده‌پۆخینه‌ین
پیشه‌ی زۆردار دهمده‌ینه‌ین

ناشته‌تی وولات ده‌چه‌سه‌پینه‌ین
به‌سه‌سی زۆردار ده‌به‌زینه‌ین

رۆژی هیمهت و کاتی راپه‌ریـن
دهست ناپاریزم تا ده‌گرم به ژین
نانی سه‌ریهستی به‌خوین ده‌پێژتن
تامی سه‌ریه‌رزی به دل ده‌چێژتن

مادام سه‌رۆکیش له پیشه‌وه‌م بـئ
ئه‌و ساده بـئ من جورئه‌تم که‌م بـئ
دوژمن راو ئه‌نیم چ زۆر و که‌م بـئ
بو میژوو جیهان ئه‌یان که‌م ته‌م بـئ

سویند به نیشتمان^(۱)

چه نیدین شکهست و کارهسات
چه ند لافاوی خوینی کورد هات

چه ند سۆتینرا هه موو وولات
باشوور، باکوور تا رۆژه لات

له سهه ر ئهم ریبازه و ده پۆم
من تا هه م ئهم سوینده ئه خووم

سویند به و دایکه ی جگهر سۆتاو
سویند به و کورده ی بی دهم و چاو

قه سه هم به وه ی له دار دراو
پیشمه رگه به م بی نان و ئاو

سویندم به ناوی باارزانی
سویند به کورد و کوردستانی

سویند به سهه رجه م دئسوۆزانی
به خوینی گشت شه هیدانی
پیشمه رگه م تا کامه رانی

(۱) ئەف هه له به سه ته ل رێککهفتی (۱۹۸۸/۱۰/۱۴)ی، ل (ئۆرمیج- رۆژه لاتێ کوردستانێ)
هاتیه قه هاندن.

گونەد و شار تەهف داخوپانەدن
ئەم ژ دۆزئ قەهەتەنەدن
پشتا خۆرتین مە چەمانەدن
چاوارئ مە ژ مە ستانەدن

کوردنۆ بگرن سۆز و بەنەدا
ب هەقرا هل دن مل و زەنەدا
بەتینن تەهف تۆپ و بەنەدا
بەزقە رینن ئۆخ و پەنەدا

دوژمن هۆف باش بزاتە
کوردسەتانا مە کوردانە
جەن شەپەر و عەگیدانە
دئ کین فەرمان ل بیگانە

بهارا سۆتی (۱)

گه لۆچما باران باری
پۆزا سهاهی کهره طباری
کانی هشک بوون ل ئەقاری
کورد گراندن ژ بئ واری

گه لۆچما گول چرمسین
کوردو بۆچی ئەم بئ کەسین
ژان و کولا پئ ناحەسین
ئەم پەر زۆرن نئ ئەم بەسین

گه لئ ژاری کوردئ ئاری
شینا تەیهیه ژ بئ واری
بۆچی هەر بئ گوند و شاری
کوردی لهورا تو بئ یاری

من گۆت کوردم ئاوارەمە
ئەفە پانزده سال و دەمە
پۆزا من هەر مژ و تەمە
هەردەم دووری واری خوەمە

بچینه پیزا بەرخوەدانئ
مە گۆت دئ تام کین ژیانئ
دئ پزگار بئین ژ نەمانئ
ئەم ژئ دئ ژیین وەک جیهانئ

(۱) ئەف هەلبەستە ل پێککەفتی (۱۹۸۹/۲/۱۸) ئ، ل (تەهران- ئیران) هاتیە فەهاندن.

دلم مهشکینه^(۱)

بـۆـجـی ئـیـرۆ وـا دـل تـهـهـنـگـم
دـل بـۆـجـی وـا مـن بـهـنـگـم
دـه سـهـیـری کـه تـۆ خـوا رـهـنـگـم
ئـهـفـینـدارـیـکی بـهـنـگـم

بـه خـهـیـالی تـۆم ئـازـیزـه گـول
لـهـو دـلـهـت دـام ئـاوـینـه دـل
لـه بـاغـی ژـین تـۆی سـوـوره گـول
لـه نـاو دـلـت مـنم بـۆـبـۆـل

تـو خـوا گـیـانـه کـم دـلم مـهـشـکـینه
کـه دـیمـه مـاـلتـان چـاووت هـهـئـینه
بـه هـهـر چـۆنـیـک بـه تـۆ بـم دـوینـه
لـه نـاو دـلـت دـام وـه کـو ئـاوـینـه

دـلـدارـی هـیـژـا ئـهـوا مـن دـهـپـۆم
لـای تـو دـهـمـینـی جـهـرگ و دـلی خـۆم
دـلی شـیرـینـت ئـهـوا مـن دـهـبـهـم
تـا کـو دـیمـهـوه بـه ئـاوات ئـهـگـم

(۱) ئەف ههلبهسته ل ریککهفتی (۱/۱/۱۹۹۰)، ل (ژیوه- رۆژههلاتی کوردستان) هاتیه

قههاندن.

دوئیا باریک دەبینم^(۱)

هەر چی دەی بینم جیهان تاریکه
دوئیای فهراوان^(۲) هینده باریکه
بیر دهکه مه بۆچی ئه وهاییه
هه موو پێگه یێک له من گیرایه

دەبێ تا چ وهخت ژینم وهها بێ
دەبێ تا ئه بهد دێم گیرا بێ
پۆژ و مانگه شهو له من ئاوا بێ
کی دەبێ ئه مهش کاری خودا بێ

باشه تا که یه که من بێ مال بم
مه گهر تا که یه له گه ئۆ لال بم
دەبێ چۆن بژیم که بێ هه قال بم
دەرفه تیێک نایهت به سه ریا زال بم

من ژینم وایه، پێر له دهرده سه ر
که من عاشق بم یاریش بێ خه به ر
ئهو له مالی بێ منیش دهر به دهر
دەبێ ئه م عیشه قه چون بجیته سه ر

(۱) ئەف هه لبه سه ته ئ پێکه قتی (۱/۱۹۸۹/۴)، ئ (ژیوه- پۆژه لاتێ کوردستانێ) هاتیه فه هاندن.

(۲) فهراوان) په یقه کا فارسیه و رامانا (گه له ک، زیده) ددهت.

كهوا دوور به دوور يارى دهبينم
ديوار پولاش بي من دهى رۆخينم
دئى مردووش بي ژينى بو ديانم
يار له خه و دا بي راي دهپهريتم

ئهم خۆشهويستهم بوچى وون دهبي
جهرگ و دئيشم هه موو كون دهبي
دهبيت هه وه شه و رۆژم وون دهبي
ئاي ندهى ژينم سه را بن دهبي

ديسان ديمه وه و دهوريكيش ئهدهم
هه رچى شكم دئ پهناي بو دهبهم
تا كو بمينم ئهم هه وئله ئهدهم
هيوام به هيژه، باغ ديتيه به رههم

زوحاکی سەدە (١)

ئـاگـری دـوژمـن دـەکوژایـەوـه
بـە دـل نـاشـتی بووژایـەوـه
ریشـە ی سـتەم ئـەتـوایـەوـه
هـەر مـیلاـهـتـیـک دـەژایـەوـه

چ کـارە سـاتیک لـە ناکـا و
دوژمـن ئـەنـی بـەهـیز هـەحـگا و
کیمیای باراند وەک باران تا و
لە کورد ئەسۆتئ سۆمای چا و

زوحاک ووتی من بئ بەزەم
لەگەل کورد هەر ئەم ناحەزەم
بۆ کوردی نارد بەرگی ماتەم
هیروشیمای سەدە ی بیستەم

لە مێژوودا زۆر کـارە سـات
زۆر هـەوـالی جـەهـرگـبـر هـات
کـا و ل کـرا زۆر بـە بـی و و ل ات
کـی سـانە نـە کـرا گـری خـە بـات

(١) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (١٩٨٩/٤/٧)، ل (ژیو- رۆژەلاتی کوردستان) هاتیە قەهانن.

تۆم ناسى (۱)

ئەي خۆشەويستى ھەمىشەم^(۲)
ئەي تاقە رېڭگاي دىلدارىم
تۆي خەيالى تازە پىشەم
ھەر مەنم بۆت يادگارىم^(۳)

ئاوازي خۆش و گۆرانىم
ھەر تۆي مايەي شادمانىم
تەنيا جوان تۆي سۆماي چاوم
تەنيا گول تۆي لەگەل ناوم

لە بىر رۆزانى پابردووم
ئەم دىلەي پاك دىلەي مردووم
ھەر بە خەيال و ھاتو چووم
يارىش منى لە ياد كردووم

سۆتاندى دىلى پىرىش تەم
ئەم نازدارە خۆشەويستەم
يارى بە ناز و فرىش تەم
ئەم خەيالى تازە پىشەم

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۸۹/۴/۲۷) ئ، ل (زىوہ- رۆژھەلاتى كوردستانى) ھاتىە
قەھاندىن.

(۲) ھەمىشە) پەيغەكا فارسىە و پامانا (ھەردەم) ددەت.

(۳) بىرھاتن.

رێكا ژینێ منا هیلای^(۱)

ژ ته دوورم له و ما دنالم
د قینا ته دا پیرو و کالم
ئه ز بی وارم یی بی مالم
ژیهر قینا ته بی هه قالم

ته قین گهرمه وه که ئاگر
ئهف ئه قینا هه ردهم نه مر
چاقین ته نه ل من رێگر
تالان کرم دل ژ من بر

قین ده ریایه دل به را من
گاف و ده ما ته ل ه زرا من
توی ل قینی رپی به را من
توی بو ژینی هاوسه را من

هاتم مالم ته ناخا فتم
تیریت چاقین ته هنگا فتم
ته بیرو و هوش لی بزافتم
واری ژینی لی هه پرافتم

دل به ره ده ما تیمه مالم
توب خه ملینه به ژن و بالم
دل ژی نا که هت ناله نالم
بو ژینا من تو هه قالم

^(۱) ئهف هه لبهسته ل رێکهفتی (۱۹۸۹/۵/۲۱) ئ، ل (تههران- ئیران) هاتیه فهانندن.

دهما ئەز تە دبینم غەمگین
دل دبیتتە ژیان و بـیرین
ژییر دکەم پۆزیت شـیرین
نـئ من دقیت پیکتە بـژین

دهما دبینم تو یا کەیف خویش
بیرا من دچن تەف پۆزیت رەش
شەیدا دبم بو دیمە گەش
وێکە بلبـل دبم سەرخویش

دل بوچی هەر ل سەر پـیلای
دلـئ منە جانئ شـیلای
واری ئینـئ مە یـئ کـیلای
پیکـا ژینـئ مە یا هـیلای

ئاخا من (۱)

واری من وارهك دیرینه
پر بهایه و چه نده شیرینه
دورین واری تهف سترینه
لهشع دایع تهف برینه

ئاخا منه جهع ژیانع
یع شوپهشا و بهرخوهدانع
جهع خوړتین کوردستانع
ههردم دئ مینم ژقوانع

واری منه تهف میگرگ و رمز
همی زیپه پر نهفت و گاز
ئهف واری هنده شوخ و ناز
ژئ دویرخستین ئەم بهلهنگاز

کوردستان جهع خوش میرا
کهفنه واری کورد و شیپرا
دوژمننا سوۆت فیپرا فیپرا
دۆزا مه مایه ژ خه لکی پرا

ئهی واری کهدر و دهردا
بوچی مه دهست ژ ههف بهردا

(۱) ئەف ههلبهسته ل ریکهفتی (۱۹۸۹/۵/۲۲) ئ، ل (تههران- ئیران) هاتیه فهاندن.

بـهـرێ پـهـزی بـهـر نـاـمـهـردا
خـوـهـشـیا خـهـلكـی تـهـعـبا⁽¹⁾ كـوردـا

خـاـكـا مـن كـهـت دـهـسـت نـهـیارا
ئـیـخـسـتـین نـاـف چـار دـیـوارا
كـر جـهـنـق شـهـنـق و سـیـدارا
حـهـرام كـر بـۆ مـه هـهـژارا

وارێ مـه دـقـیـت خـوـینـی بـرـیـژـین
پـهـیـمـان بـیـت ئـهـم خـوـه بـنـیـژـین
شـعـار⁽²⁾ فـایـه و ئـهـم دـئ بـیـژـین
وار دـایـكـه دـئ هـهـر مـیـژـین

(1) واستیان.

(2) درویشم.

ڤين شيرينه^(١)

چ پيـرۆزه ئهـڤ ئهـڤينه
ناقئ ڤينه چهنـد شيرينه
بوچي ههوار بو مه نينه
چما ناهيت باكي هوينه

سوۆ و پهيمان نازهنينه
وهكي فههادي و شيرينه
قارار مهـمـوۆي و زينـي
دگهل ههڤ بين ئهم ل زينـي

مادام سوۆا مه قائيم بيت
ديدارا مه دئ دائيم بيت
مه دل وهك بهاري شين بيت
گاف و دهما پر ئهڤين بيت

ئهز كوشتيي بهژنا زراف
ل من سوۆتن دل و هناف
شهڤ و رۆژا دكهـم بزاف
هند بو من ئهو لئڤ و چاف

چاف هيلالي^(٢) روو نيرگزي
خوين و زينـا من خـرـ دزي

(١) ئهڤ ههلبهسته ل رېككهڤتي (١٩٨٩/٥/٢٣)ئ، ل (تههران- ئيراني) هاتيه فهاندن.

(٢) ههڤ.

دهف شیرینی و پوو کاغەزی

توی بهار بو پەوشا پەزی

گەر بو من بی ئەفینا من

گەر دەرمان کی برینا من

دئ بی هەقال بو ژینا من

تە ژبیر ناکەم نارینا من

دیواری قینئ (۱)

ئەز دل کولم یئ غەمگینم
نزانم بۆچ تە نا بینم
دئ هۆزاننا ب تە قەهیینم
هەتا سەبەرا خۆ پئ بینم

نا راوەستتم گاف و دەما
دلی من کر دەریا خەما
دل قونگە ژ رەقئ قەما
ژ من پێقە کەس دی نەما

دئ فەری ل گەل رەقا قازا
دانین واری شوخ و نازا
جەقئ ژار و بەلەنگازا
واری هیقئ و یئ داخازا

دەزگرتیمە قەج وەختە
پێکا قینا منا سەختە
نئ فەلەک ئی پەربئ بەختە
هاو رابە بۆ مە وەختە

ئیرۆ من دی هات نازدارەک
ب چاقا دا من ئیشارەک

(۱) ئەف هەلبەستە ل پێککەفتی (۱۹۸۹/۵/۲۶) ئ، ل (ژیۆه- رۆژەلاتئ کوردستانئ) هاتیە قەهانن.

بو دلی هات خووش بهارهك
بو ژینی دهینا دیوارهك

من دیت ههلات ستیرهكا گهش
ستیری لا برد پهردهكي پەش
كرم بی مال و چاره پەش
ل ژینی ئەز كرم بی بهش

یا من قیای چەند نازداری
ههردەم ل من تو بهاری
سۆز ب وئ سووندا من خاری
دی گههین ئێك ههرتو یاری

ئەت پەرستەم^(۱)

دل رەنجـاوم مـن نـازانم
لەگەل تۆ لالە زویانم
لە ناو خەلکا وەك دیوانم
چونکە دیلی ئەو چاوانم

لەشـم پـر دەرد و ئازارە
رۆژانـی خۆشـیم زیمـارە
غەمـی زۆرم بـئ ژمـارە
دلـیش تـینـووی لـیـووی یـارە

جیگام نیە ئـ پـشـوو دەم^(۲)
بـه داوی زوئـفت گـیـرۆدەم
لـو خۆتـه کـان دان بـیـهـوودەم^(۳)
نەم زانی ئـم بـئ و جـوودەم

دل جـوانی وەك تـۆی نـهـدیـوه
بوویـه بـئ هـیـز و بـهـزیـوه
پادە پـهـری بـۆ ئـهـو دـیـوه
چـاو نـاتـبـینـئ و دل هـهـتـیـوه

(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱/۶/۱۹۸۹)، ل (زێوه- رۆژھەلاتی کوردستان) هاتیە
قەھاندن.

(۲) بێھنا خوە قەدەم.

(۳) (بیهودە) پەشقەکا فارسیە و پامانا (بن مفا، بن قازانج) ددەت.

بۆچی من دڵم ئەههوا بئ
دل پەر له ههست و ههوا بئ
خۆشهویستی لئ رووا بئ
به دلیتی زهوت کرا بئ

من گهرۆده و گهر و مهستم
بۆچی دهبرن هیز و ههستم
یار بۆچی وای ناگری دهستم
منیش وهك خوا ئەهت پهستم

ئەقىنى نامە (۱)

خۆزگە بەو رۆژەى كە دئەم خۆش بوو
دئەم پىر ھەست و جۆش و خرۆش بوو
بە يادى رۆژىك ئەو دل فرۆش بوو
دل ئوقيانووس و رووبارى بۆش بوو

سوئند بەو رۆژانەى بە خۆشيم رابوارد
سوئندم بەو رۆژەى دئەم بە تو سپارد
سوئند بەو بەئىنەى دل ھەئى بژارد
سوئند بەو پەيمانەى يار بە نامەى نارد

بەئىن ناشكىنم تا رۆژى مردن
چەند پيمان خۆشە ئەى نازدارى من
دەم لە كولمان و دەست لە مل كردن
بە ھىواى تۆمە تا بە بووك بردن

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۸۹/۶/۶)، ل (زىو- رۆژھەلاتى كوردستان) ھاتىە
قەھاندن.

کَرین به عید^(۱)

کوشتین زوئما دل بی خه‌ما
کَرین بیدەر بو به‌ره‌ما
دل کَر واری مژ و ته‌ما
کَرین کارگەر بو عه‌جه‌ما

بوچی هه‌رده‌م ئاواره بین
گیژو و مه‌ست و دیوانه بین
هه‌تا کهنگی دئ به‌رزه بین
دویر وه‌لات و مالا خوه بین

حه‌یفا فان شه‌هیدین چه‌له‌نگ
ئه‌قان گه‌نجین وه‌که پله‌نگ
هزاران زارۆکین قه‌شه‌نگ
بوونه گوری قی واری شه‌نگ

ئه‌ف چ حاله بوویه په‌دید^(۲)
شه‌هیدین مه‌ شیر و عه‌گید
چما سه‌رکه‌فتن مه‌ نه‌دید^(۳)
ئاواره بووین بووینه به‌عید

^(۱) ئه‌ف هه‌لبه‌سته ل ریکه‌هفتی (۱۹۸۹/۷/۹) ئ، ل (ئورمیه- رۆژه‌لاتی کوردستان) هاتیه

قه‌هاندن.

^(۲) خوہیا بوون، دروست بوون.

^(۳) مه‌نه‌دیت.

به‌یانیه‌ك^(١)

به‌یانیه‌ك زوو هیش‌تان له‌ خه‌و
له‌ خه‌یال دا من له‌گه‌ل ئه‌و

بانگیان ك‌ردم و پاچه‌نیم
له‌و خه‌یاله نه‌مزانی چیم

بیر و ف‌ك‌رم له‌م لاو له‌و لا
هه‌ر چووم له‌ خۆم بوویمه به‌لا

ئه‌مه‌ش هه‌مووی خه‌یال و به‌س
خۆم دیته‌وه ته‌نیا و بی ك‌ه‌س

هه‌ه‌قالانم وه‌ف‌ادار بوون
هه‌نگاه‌كانیان به‌ كار بوون

خه‌یالیان ئه‌ دوور خست‌مه‌وه
به‌و خه‌یاله‌ش نه‌نووست‌مه‌وه

د‌ئ‌م گه‌رم و به‌تین تر بوو
كوورده‌ی د‌ئ‌م وه‌ك ئاگر بوو

گه‌رمای به‌خشی به‌ هه‌موو ژوور
خه‌لك‌یش هه‌ستی پ‌ئ‌ی كرد له‌ دوور

^(١) ئەف هه‌لبه‌سته ل پ‌ئ‌ك‌ه‌فتی (١٩٨٩/٧/٢٢)ئ، ل (زێوه- رۆژه‌لاتی كوردستان) هاتیه
قه‌هاندن.

گهلی من (۱)

گهلی منه گهلی زانا
دلی منه کانیانا زانا
واری من جهلی کۆفانانا
جهلی شهپر و بهرخووه دانانا

دوژمنلی هۆف ته چ دقیتن
مهژین گهنج و پیرا میتن
ئاسمانی مه زههر پیتن
زارۆکین مه خه درهل میتن

مافی کوردا بهس کوشتنه
چبکم ئەفه حاله منه
مافی مرۆف بهس گۆتنه
نه هیلان و خوین میتنه

تهف گوند و شار خاپوور (۲) کرن
پووبارین بووش بی ئاف کرن
زارۆکین مه بی باف کرن
ههمی بی دهست و چاف کرن

(۱) ئەف ههلبهسته ل رێککهفتی (۱۹۸۹/۸/۲۵) ئ، ل (نورمیی- رۆژههلاتی کوردستان) هاتیه
قههاندن.

(۲) وێرانکرن، ههپفاندن.

دل بلبله (۱)

سووندا مننه دوو چاقین رهش
ل هزرا مننه ئەو دیمێ گەش

سووندا من وئ نائف تە بی
جانئ بژی و تو هەر هەبی

سوۆز و پەیمان بوۆ تە جانئ
ئەهز تە ناهیلەم فیانئ

دبەر ئەهز دئ هیقیدار بـم
هەتا تو هەهێ دئ بی یار بـم

ب تیریئت چاقا بریندارم
عشق و قینا تە ئەهز خارم

زەریئ هندی من هیقی کر
زێدەتر تو خو کیشی کر

دبەر هیقییا من ژ دل تی
ژناف دلئ پیری کول تی

نازکا دیم وهکی گولا
سوۆزی بـده و بیژە بالا

(۱) ئەف هەلبەستە ل پێککەفتی (۱۹۸۹/۱۰/۷) ئ، ل (ئورمیئ- رۆژەلاتئ کوردستانئ) هاتیە

قەهانەن.

تو من ژ قی ئاهێ خلاس که
ژ قی به حرێ من دهرباز که

ئهو به حرا کویر دلی تهیه
واری ژینا من و تهیه

ئهو به حرا پان و یا بی بن
کهت سه ر وئ به حرێ گه میا بن

بهس بخه ملینه دیمێ شهنگ
دل بهر به سه ته کر درهنگ

تو جابه کئ بو من فرێکه
چه ند په یقییت خوش بو من تیکه

حه تا بزانه ئه قینه داری
تو ژێ وهک من گرفتاری

بوچی ته خو کریه زالم
له ورا ئیرۆ ئه ز دنالم

شهف و پۆزا ب وئ خه یالی
کهنگی دئ بی بویکا مانی

ئه سه مه ر باخچه بی گول نابن
دلێت قینه دار بی کول نابن

سینگ تهیه باغچه گولا
ئه ز بولبولم ل سه ر چالا⁽¹⁾

(1) تایی داری.

جراى ژينم^(۱)

تەنیا چرای شهوی ژینم
تەنیا هاودەردی برینم
تۆی تەنیا هیوا و ئاواتم
هەر تۆی که من به هیواتم

تەنیا ئەستێرەى ئاسمانم
هێدی کەری دل و گیانم
ئەوهی هەر کات ئەناو دلتم
هەر تۆ سۆزی و توپەیمانی

تاقە دەرمانی بو برینم
لە یادمی تاكو له ژینم
دەمپکە چاو به گریانم
فەرموو دامرکینه ژانم

منیش دەرمانی برینتم
من عاشقی چاوی شینتم
تەنیا منم هاوری ژینتم
من دەریای عشق و ئەقینتم

بەم ئاگرە دەم سۆتینی
چەند رۆژیکە نام دوینی

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۸۹/۱۰/۲۱)ی، ل (زێوە- رۆژەلاتی کوردستان) هاتیه

قەهانەن.

ههـمـوو کاتێک دەم گرتەنی
پهـر و باڵم لێ دەشکێنی

جـهـرگ و دڵم دەردههێنی
پهـردهی شهـرمـت دا ئەدرێنی
خـانـووی عیـشـقم دەرۆخینی
خۆشی و شادیم لێ ئەستێنی

غـهـم و خهـفهـت بو من دینی
هێز و ههـسـتم لێ ئەستێنی
بـیـر و مـیـشـکم لێ دهبزوینی
لـهـ دهریای غهـم دهمخنکێنی

هـیـوام وایه نهم خاپینی
رۆژیکـی شادیم بو بینی
بهـلێـنهـکهـت به جی بینی
چـیـتر دڵم لێ نهـشـکـێنی

تووړا خه‌ما (١)

ل من كۆم بوون هزر و خه‌يال
ل من شيلوو كر كانيا زه‌لال
ژ من كرن دۆست و هه‌قال
دوير كه‌تم ژ وئ به‌ژنا ده‌لال

حه‌تا دوينئ بئ خه‌يال بووم
وه‌كى ئاقئ نئ زه‌لال بووم
هه‌رده‌م ل گه‌ل ته‌ ل مال بووم
بوچى ئيرو بئ هه‌قال بووم

ئيرو كه‌فتم داڤين خه‌ما
بوچى ئه‌ڤين بو من نه‌ما
دل كاروانئ زينئ شه‌ما
بو هيلينا مژ و ته‌ما

من پسيار كر چيه خه‌يال
پاش من گوته‌ دلئ به‌تال
كيه‌ زه‌ريا په‌ند و ده‌لال
گوٽ بپرسه‌ ژ بالئ شه‌پال

شه‌مالئ گوٽ بيژه‌ گولئ
جه‌رئ ئاقئ ل سه‌ر ملئ

(١) ئەف هه‌لبه‌سته‌ ل رېككه‌فتى (١٩٨٩/١١/٢٤)ئ، ل (زێوه- رۆژه‌لاتئ كوردستانئ) هاتيه

قه‌هاندن.

ئەو دەرمانى قى كەلى
چما ئىرۆ ژ تە سەلى

بۆچى دسۆزى باخچى گولا
تالان كىرم ژ جەهەگ و دلا
كوشتم وئ پرچا سەر ملا
دل كىر ماكا ژان و كولا

ب وان چاقا تە ئەز كوشتى
ج ئەقىنە تە دارشستى
ئاقا چاقىت مەن تە رشستى
ئاخ و نالىن بۆ مەن هشتى

ل ئەقىنە مەن بىيەن نەدان
بۆچى تە خۆنە كىر خودان
ئەو داف و توور بۆ مەن قەدان
دل و دەستىت مەن گرىدان

بھارا کھو جووتن^(۱)

مەھ و دەما سەرگەردانم
یئ دل کول و پیر کۆشانم
یئ بی حال و پەریشانم
ئەف چ دەردە ئەز نزانم

ئەف دەردی تەییە دل بەر
هەری جانئ دل بوو دوو کەر
ئەفیندارئ فینا بی بەر
کانئ وەعدە کانئ خەبەر

پرچا تەیا سپی داف دافی
سینگئ تە یئ زەر خۇناقئ
تونازکی و بەلەک چاقئ
ژیۆ ئەفینئ پر بزاقئ

قایدە کچی نەیا کورتی
سۆرگولا من تو یا خۆرتی
ئەف دلئ من تە یئ گرتی
ل ناف زەریا من زئ گرتی

ئەو دیمئ تە ی گەش بەاری
ل سەر سینگئ جووت ھناری

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل پیککەفتی (۱۹۸۹/۱۲/۲) ئ، ل (ژیۆە- رۆژھەلاتئ کوردستانئ) ھاتیە

قەھاندن.

وهك بهـاري تو نـازداری
بو دليـق من تو بـژاری

كوشتم وان چاقين رهش كـرى
ئهـويـ پرچا طاطا كـرى
هو دبهـرا قـين ئاگرى
عهـقل و سهـودا ته ژ من برى

سوتم روومهـتى خال خالى
ژ دهـق و ليـقـيت خو دهـلالى
وهـصـفـن نهـشـيم تو شهـپالى
بو قى جاني تو حهـلالى

بهـژنا ته نه ستوور و زراف
ويـ پرچا ل سهـر ملا بهـلاف
ئهـويـ ئهـنيا گرتى خوـناق
چهـند جارا من لى كر سلاف

قينا ته ئاگرن، پيـتن
گهـميا قينـى د هاژوتن
دليـت قينـدار مهـ بوچ سوـتن
ههـمى بهـارا كهـو جووتن

هەری دایع (۱)

كوپ:

هەری دایع تو چار نافی
ل چار وەلاتا یا بە لافی
دایکا منی بە لەك چافی
تو بن دەستی لەوما خافی

دایك:

هۆ لافی منۆ دایکا تەمە
ئەز بن دەستم قە چەند دەمە
جیهانا خەلكی پر شەوقە
چبكم بۆ من مژو تەمە

كوپ:

هەری دایع تە ج دقایتن
مانە بییری مەشكی دقایتن
زارۆكین تە دایك نەمیتن
هیش ساقا بین وان خوین ریتن

دایك:

من دقایتن لافی من تەف
ببن ئیک دل دەست بدن هەف

(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱/۱/۱۹۹۰)ئ، ل (ئورمیج- رۆژەلاتی کوردستان) هاتیە

قەهاندن.

ههف دوو ناکوژین^(۱)

گه لۆچی یه ئەف حال و پەنگ
هەردەم ل سەر سەری مە جەنگ
خەبات بکین ژیر و زرنەنگ
دەما مەیه ناکین درەنگ

نە شوینەوار نە زەقی و شوڤ
نە پەز مایە نە پەز و توڤ
نە وار مایە نە ژى مرڤ
بنپرکرن دوژمنی هـوڤ

نە گەرمیانە نە ژى کویستان
نە پەپزە نە ژى بیستان
نە گیا و دار، نە ئاف و کان
خۆپان^(۲) کرن تەف کوردستان

گه لۆ ئەف ژانە با بەس بیت
هەتا کەنگی کورد بی کەس بیت
دئ مال زیندان و قەفەس بیت
دایکا مە دئ بی نەفەس بیت

(۱) ئەف هەلبەستە ل رێککەفتی (۱۹۹۰/۱/۴) ئ، ل (ئورمیخ- رۆژەلاتی کوردستان) هاتیە

قەهاندن.

(۲) وێران.

مللهت رابه ل چار كنارا
شينيخ دانج، دگهل زيما را
بكه ن شهري تهف نهيارا
بكه ن زهقي وان پهسارا

ساز دن ديلا نا خو ش مي ران
خه لك مافخ خوه فه گي ران
ژي كن سهري ماف فه شي ران
بلا بهس كورد بينه هي ران

بسوژن زمانخ فه سادا
نه بن ئاستهنگ د ريكا دا
بو ههف نه چن د سهنگه را دا
دا ئهم بگه هين خر مرادا

دوژمن دقيت كورد بين كوشتن
ئه و دزانيت كورد بيخ پشتن
گه لهك جارن مه ههف كوشتن
وار ژي بو دوژمني هشتن

فايدا ناكهت شيني و تازي
سه رناكه قى گه رب رازي
تو ئاواره و به لهنگازي
شه هيدئ مه توئخ دخازي

غوبلزی (۱)

کاکى به ریز و غوبلزم
له گهل غوبلزم نابمه خزم
زۆرى له گهل دروکردم
گه لیکى هینام و برردم

له ناو چهند مانگیکی تهواو
لێت شاردمه وه تیشکی ههتاو
له چاوه کانم هسکی کرد ئاو
بووم مه رژینه فرمیسیکی خاو

زۆر له دهوری خۆت سووراندم
وهك ماران خۆت بوو خزاندم
زۆرت له خه و پاپه راندم
به لۆكه ی نهرم دهت خنکاندم

له خه یائی پابردووم دا
له رێ فیکر سێ و دووم دا
له ناو سه رهاتى پیشوووم دا
له گهل دۆستى یاد کردوووم دا

پۆژی شادی و کاتى شینى
بهم پیره وه دهم گرینى
قسهت دهکرد زۆر به شیرینى
گه لیک خوشتر له ههنگوینى

(۱) ئەف ههلبهسته ل پیکهفتى (۱۹۹۰/۱/۲۶) ئ، ل (ئورمیه- رۆژهه لاتى کوردستانى) هاتیه

قههاندن.

هێما^(١)

هێمای هەر دووک چاوهکانم
دهوای ئیش و ژانهکانم
تۆی مه‌لحه‌می زامه‌کانم
هەر تۆی ووشه‌ی سه‌ر زمانم

تۆی هیز ده‌به‌خشی به‌ له‌شم
تۆی سپی ده‌که‌ی به‌ختی په‌شم
به‌بێ تۆ له‌ ژیان بێ به‌شم
لیم مه‌ تۆرێ چاره‌ په‌شم

شه‌و طاری من پۆناک ده‌که‌ی
بوسه‌ی ناحه‌ز بلاو ده‌که‌ی
رووباری قین پیر ئاو ده‌که‌ی
پێگه‌ی ژینم قیرتاو ده‌که‌ی

رێ هه‌تاویم ئه‌که‌یت سیبه‌ر
تۆ هه‌لکه‌نه‌ داری بی به‌ر
شه‌مال بینه بو من خه‌به‌ر
له‌ رێ عیشقم یاره‌ پێبه‌ر

شه‌مال هات و سه‌ری هه‌لدا
خه‌به‌رم نارد بووی به‌ مه‌لدا

(١) ئەف هه‌لبه‌سته ل پێکه‌فتی (١٨-١٩/١/١٩٩٠)ی، ل (دزی- مه‌رگه‌قه‌ر- رۆژه‌لاتی کوردستان) هاتیه‌ فه‌هاندن.

گهرمى و شاديش لهگه لدا
بىردى خستيه ناو باغه لدا

پىگاي سهخت و دژواري من
له پىگا توى پىبوارى من
توى مشترى و كىارى من
تا كهى دىل بىن نازدارى من

نافهك (١)

تهنئ نافهك پئ حهساس بووم
ئهو ناقي رهند پئ وهسواس بووم
من نهزانی ئهو دل بكيشه
دگهل وی ناقي ئهز پئ ناس بووم

دهمهك بووری هه ر ب کین بووم
دوو ماهیک پئ ئهقین بووم
دیمئ وی بوو فکرام گۆری
سهر وی فکری نئ ئهز دین بووم

مرؤف شایانی گۆرینئ
کسههك سهکنی، نامینئ
گهر ته بهیلم و بچم
سؤزا من بو ته دئ خینئ

سالهك بووری و كهتین مهها
ئهقینا ته كهفته رهها
رێكا من گرت هزر و سؤزا
رێكهك نووژهن بو من گهها

من خاند ناما ته هنارتی
ته نقیسی و، ئهز ههلبزارتی

(١) ئهف ههلبهسته ل رێکههفتی (٣-٤/٢/١٩٩٠)، ل (گارانه- رۆژهلاتی کوردستان) هاتیه فههاندن.

من بهر سقا نامی پیکر
چەند پۆزن تە خو قەشارتی

چەند پۆزە کە بی خەبەرم
یئ دل پەق و دل حەجەرم
تو نەهاتی من بیینی
لەوما ئەزئ دل کەسەرم

ئەقیندارم دل بەرا من
تو هەم دەرد و هەم سەرا من
تە بۆچ هێلا من نەزانی
هشک بوو دلدا بی بەرا من

بج ئيمانى (١)

مه دوور ب دوور ئه فينى كر
من تو فياي ته هارى كر
ته نهز قيام ته گازی كر
ئهف دلئ رهق ته پازی كر

ته گوت فينا مه خوش فينه
هه ردهم بهار ل مه شينه
سووسن و هه لال و نه سرينه
بو ته دلئ من پر ئه فينه

من گوت راستى ته يا گوتى
دگه ل فکرا من تو جوتى
ئه فينا ته نهزى سوتى
وهكى مه سۆز بو ههف گوتى

كوشتم بج ئيمان و دینئ
من پر فياي تو نارينئ
پشتى چهند سال دوور ئه فينى
ته كرتارى ل ريكه ژينئ

وهختئ من ديت هات و مهشى
گوت فى دلئ تو سهركيشئ

(١) ئهف ههلبهسته ل ريكهفتى (١/٤/١٩٩٠ئ)، ل (ژيوه- رۆژه لاتئ كوردستانئ) هاتيه
قههاندن.

چاقی وئی ژێ تیر ژێ پەشی
گۆت من دئی هین دەمین خوەشی

ئەسمەر هات و پەربەهزی
وئی هەژاندن مل و کەزی
خۆ خەملاندن پەنگ نێرگی
ئەو بییری یا دگەل پەزی

وئی دەست ئێخستن سەر دەستا
گافا من دیت دل راوەستا
نەشیام بیژم ئەز چ پەستا
نەشیام چی کەم چو هەلبەستا

نایاب^(۱)

تۆ خوشه‌ویستی تاقه گوئه‌که‌م
زەرد هه‌لگه‌راوی هیوای دئه‌که‌م
قوولتری کردوو زامی دئه‌که‌م
ئه‌ کاری خستون شان و مله‌که‌م

چه‌ندم خوشه‌ویستی گوئی، گولانی
خۆنچه‌ی رازاوه‌ی مانگی نیسانی
وه‌کو نیرگزی شاخ و لاتانی
نازانم کئ یه وه‌صفت ئه‌زانی

هه‌ر تۆ مه‌به‌ستی بیله‌ی چاوم
زۆرم خۆش ده‌وی بوویه رهنجاوم
ئه‌ ناو خه‌لکیشا به‌ دئدار باوم
ئه‌ شه‌پۆلی قین گه‌رووده ماوم

فه‌دای ناوت بم گوئی نه‌ورۆزی
ئه‌م دونیا به‌ دا تۆ بو من سۆزی
تۆ بو من دایکی تۆ بو من هۆزی
بوویه ئیت ده‌که‌م جه‌ژنه‌ پیرۆزی

من ئه‌ت په‌رستم گوئی به‌هاران
نایاب دیاری ئه‌ ناو دئداران

(۱) ئەف هه‌لبه‌سته ل ریککه‌فتی (۱/۱/۱۹۹۰)، ل (زیوه- رۆژه‌لاتی کوردستان) هاتیه
قه‌هاندن.

هاتم مالى (١)

ئەز دگه پم ل نىاف مالان
پسپيار دكهم ژ هه قىالان
ئەه قىندارم ب پوژ و سىالان
تە ئەز گرتەم ب زولف و خالان

هەو دلبهرا من دەلالى
ئەو دەما ئەز هاتم مالى
بۆ ئەه قىنا تە شه پىالى
تە خاىاندم كەتم چالى

هەندى مام و چاقه پى بووم
هەتا چ دەم ئەز ل وئ بووم
گرفتارى تە جانى بووم
ژبەر تە تووشى ژانى بووم

تە دەر قە كر دل هات هەژان
چاقى من كەت بەژنا جوان
لەوما سەرى من لى بوو ژان
من دل داتە كەچى قىيان

گۆتە من وى زەرىا بسپوور
دئ كەرمكە تە وەرە ژور

(١) ئەف هەلبەستە ل پىككەفتى (١٣/٤/١٩٩٠)ئ، ل (ئورمىي- پوژهه لاتى كوردستانى) هاتىه
قههاندن.

تازە دەرکەت ژبو من خۆر
ئەم بو هەقین بئ کیم و زۆر

من گۆت قیان نە یئ دینم
ئەز شەیدایئ چاقین شینم
من دل نەدا تە ب ئیشینم
تە هزر کر ئەزئ دینم

قینئ تە گۆت بوونە چەند سال
ئیرۆ بو تە دەرڤەت هەقال
ئەف دیمئ وەئ ئاقئ زەلال
نئ بو تەیه لاقئ دەلال

دەما جانئ ئەف قسە گۆت
ئاگر بەردا دلئ من سۆت
گەمیخان تە گەمی هازۆت
وئ کر بهار کەو بوونە جۆت

ئەف دلئ من کەت سەر ئاقئ
تو وەرگەرە ژمن سلاقئ
گەمیخانئ بکە بزاقئ
من بگەهینە دەرراقئ

ناھق تەمە (۱)

تۆنپىرگىزى تويا خۆرتى
بۆقى دلى من ژئى گرتى
تە ئەز قىيام بەژن كورتى
من تو دىتى و تە دل گرتى

ژ ناھق قە تو شۆرەشى
ژ دەنگى خۆقە گولا گەشى
نپىرگىز هات و دگەل من مەشى
تە پىر قىيام تو چاف رەشى

ل بەر چاقىن تە ئەز ھویرم
بریندارى بىرىن كویرم
نى تو یارى و ژ تە دویرم
تو فەراتى و ئەز خابویرم

ل نىقا رى تە ئەز ھىلام
بەر جەنجەرا تە ئەز شىلام
تە كىرم شۆف دل ژئى كىلام
نى دوژمنى فەند و فىلام

تو باران بى ئەزم بەفر
گەر رېقىنگى ئەزم رېگر

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۹۰/۵/۱) ن، ل (زىوہ- مىرئاوا- رۆژھەلاتى كوردستانى)

ھاتىە قەھاندىن.

گەر تو ئافی ئەزم ئاگر
بی هه قال بی ئەزم هۆگر

گەر بیستان بی ئەز په رزانم
گەر تو بیریکی ئەز شانم
گەر تو سۆز بی ئەز په یمانم
گەر تو ئیش بی ئەز کۆفانم

من شهف بووراندا بو سحاری
خهون و خه یال بووی نازداری
من غه م زۆر بوون قی بهاری
نه بووم کپار ل قی بازاری

گەر بی نافی، نافی ته مه
گەر کوره بی، چافی ته مه
باشتر ژ براو، بافی ته مه
ئەز دئ بیژمی زافی ته مه

نه گۆراوم^(۱)

زۆر جار لای خووم لییت تـۆـپـاوم
له بهر لافاو ههر چه قام
تۆفان لیی دام نه له قام
وه کو خووم نهش گۆراوم

هندی جارن لییت بیزارم
قینداریکی بی دلدارم
نه خووشیکی بی تیمارم
له یادی منی بی بریارم

سهرده میکه وه کو گیژم
شه و پۆژ فرمیسه ده پێژم
ناسۆری دل هه لده پێژم
غهممی زۆرم داده بیژم

ماوه ییکه قهت ناخهوم
ههر راده ژیم و دهش کهوم
به خه یالاش له گهل ئهم
منیش بو ئه و چرای شهوم

من له گهل ئهم ههست و بیرم
من له گهل ئهم یاره ژیرم

(۱) ئەف ههلبهسته ل پیکهفتی (۱۹۹۰/۶/۱۷) ئ، ل (ژیوه- پۆژه لاتێ کوردستان) هاتیه
قههاندن.

توی خواوونی دئی پیرم
له دهست تو یا ئەم ئەسیرم

له چهنگی تو کهی ئازاد بم
له دیلیتی کهی نهجات بم
کهی رۆژیک من دلشاد بم
له بییری تودا بی یاد بم

نیزیک بوو^(۱)

من هیقى و ئۆمىدەك هەيە
چاقى منى ل بەژنا تەيە
بوچی حالى مە زى قەيە
كى ئاستەنگا رېكا مەيە

نى بەينا مە شەقام ئىكە
پیش مالا من بو تە رېكە
دل شىریتە قینى تىكە
بکە خەلات بو من فرېكە

تو نیزیک بووی ژ مالا من
تە دین کرم هەلالا من
کانیا قینا زەلالا من
ما قەى ناھىی بەر مالا من

قى دویایى ئەز گەرام تەف
نى کو دەستا دەینم سەر هەف
من بیهن نەدان ب رۆژ و شەف
چمال مە بوو ترس و رەف

ئەى دل بەرا تە دل ژ من
ئەقینا تە کەت دلخ من

^(۱) ئەف هەلبەستە ل رېکەقتى (۱/۹/۱۹۹۰ئ)، ل (زىو- رۆژھەلاتى کوردستان) هاتىە
قەھاندن.

تو تیکه‌لی دگه‌ل نافی من
تو پۆناهیی بو چاقی من

ب ئاخفتنی پـر شـیرینی
گولا بیهن خۆش تو نه‌سیرینی
تو کۆفانا بو من تینی
من دل بو ته کر مزگینی

بوچی ناهییی تو نا ئقی
چما تو خۆش ناپه‌یه‌یی
ده‌ف شه‌ریه‌ت و لیف هنگه‌یی
هه‌تا که‌نگی تو دئی نقی

ته مال بار کر مال باب ئاقا
ته گری‌دام ب سور و داقا
ته نه‌ فیا ته کر ساقا
من هزر کر دئی بـم زاقا

خاتر خاستن^(۱)

تە خاتر خاست و دل ھيلا
بەلەما من كەت سەر پيلا

خاتر خاستن مە شاراندن
من و تە رۆندەك باراندن

رۆژا ساھى ل من بوو عەقر
ئەف دلى ژار تە كر كەقر

من شوڤ دا چاند ژ ھەمى تۆقان
ب تنى شين بوون بۆ من كۆقان

من نەزانى دى ھوسا بيت
دل دى ژ ئەقيني جودا بيت

من نەزانى دل دى مرن
رۆندەكيت من ژى خو ناگرن

بۆچى ئەو رۆژ ل من ئاقا بوو
ئەو رۆناھيا قان چاقا بوو

بۆچ دلى من كەفتە شيني
چاف رانابن ژبەر گريني

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل پيککەفتى (۱۹۹۰/۱۰/۲)، ل (زىوہ- رۆژھەلاتى كوردستان) ھاتىہ
قەھاندن.

دهما تو چووی ته ئەز هیلام
ل ناف هەپیا زیووی شیلام

بۆچی تو چووی بەژن شیلان
زیووه بۆ من ته کر زیندان

کرم فەرهاد ته شیرین
سەبەرا من بووی هۆ نارین

ئەو سالاڤا ته بۆ من کر
ئەف برینه ته بی بن کر

ته کر گری ب عاشقانی
ئەز بی هۆش بووم کەتمه خانی

وەختی تو چووی قینی سل کر
ئەف لەشخ من ته بی دل کر

ئەز دئ بۆ ته چ کەم گۆری
ژ دلی باشتر چی یه جووری

وی گۆت وەرە و من بینه
من بخازە و بۆ خو بئینه

پیز و سالاڤ سەر فان چاڤا
غەریب کرم ته مال ئاڤا

بۆ چ بی دەنگی هۆ دلخ من
بۆ چ نا خوینی بلبلخ من

پوو قۆرمزی^(۱) گولا باغا
ژ من دووری چەند قۆناغا

(۱) سۆر.

بووینە شقان^(۱)

چەند ساڵ و دەم مە بوورانەدن
زۆر دەلیقە مە دۆرانەدن
پەزیت خەلکی مە چەراندەن
ئەقرۆ مە پەمە وەشانەن

پشتی ئەقان هەمی دەردا
چما مە دەست ژ هەف بەردا
ئەم کەتین د ریکارگەر دا
ژ مە را دبێژن: (ئیمروۆز و فەردا)^(۲)

پۆز بـۆ پۆزئ فـەلـەك دژوار
ئیدی نەهات بۆ مە بەهار
مە داگرتن سیف و ھنار
دار گویزا مە کرنە چنار

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۹۰/۱۲/۲) ئ، ل (نورمیخ- رۆژھەلاتی کوردستان) ھاتیە
فەھاندەن.

^(۲) (ئیمروۆز و فەردا) دوو پەیقین فارسینە و پامانا (ئەقرۆ و سوبەھی) دەدەن.

نەجات دەبەم^(۱)

من كوردم وهك مهلى بئ بائ
دوژمن پر چهك من دەست بەتال
ئەو دۆستی زۆر، من بئ هەقال
ئەو بە تاكتیک من بئ خەيال

هەمدەست دەلیم من بئ باکم
خاوەنی فەرھەنگ و خاکم
دژی رەوشتی زوحاکم
لە ھەر زلھیزیك بئ باکم

كوردم تەنیامە و خۆم و بەس
وھكو چوار كەو لە ناو قەفەس
ئەوساش نام كەن تەنكە نەفەس
سیی ملیۆنم ھیشتا بئ كەس

پاونرام، دەرکرام، مالم ویران
قەت ناوەستم دەستە وەستان
سەرودتەكەم گشتی تالان
گشتی قورپان بو نیشتمان

ماف خۆراوم دوورە، وولات
من ھەر سوورم لە سەرخەبات
بئ رۆژئاوا، بئ رۆژھەلات
بە یەكگرتن دەبین نەجات

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل پیککەفتی (۱۹۹۱/۱/۱۰) ئ، ل (زیو- رۆژھەلاتی کوردستان) ھاتیە
قەھاندن.

شەرى كۆیت (۱)

مە گۆت ھاوارە صەدام زوحاکە
ویژدانا مرۆف قەبوول ناکە
هەردوو زل ھیزا گۆت یخ دلپاکە
وەختی کۆیت گرت دئ بەردا پراکە

دوینا ژبەر کۆیت ھاتە ھەژانئ
خۆ بەرھەف کرن ھاتن مەیدانئ
وان گۆت ئەم ھاتین پلشیا تالانئ
عێراق تالان کر چلئ زستانئ

گەلئ عێراقئ ئەفرۆ نالینە
کەسەك نابێژیت کانئ ھوون کینە
کەس لئ ناپرسی کا کی بەعسینە
ئیرۆ دئ بێژن بەعسی فاشینە

مە گۆت زۆردارا ئەم تالانکری
وەسا ھزر کر کو ئەم دئ مرین
ل بەر دربییت وان خۆ پاناگرین
مە گۆت ئەم کوردین ئەفرۆ ئاگرین

ل سەر مە برپژن کیمیا و ناپالا
ھندی بکوژن زارۆک و کالالا

(۱) ئەف ھەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۹۱/۲/۹)ئ، ل (ژیو- رۆژھەلاتئ کوردستانئ) ھاتیە
قەھاندن.

بۆ وه مزگینى كوردۆ ههفالا
دئ كین شیرینی نهپندیا سالا

كۆیت گۆت كورد و مرن دۆلارا
ئهم دئ دنه وه زۆر چهك و پارا
ئهم دئ دن ههوه سۆز و قرارا
دئ بین دۆستى ههف بۆ ههمى جارا

نئ پارتا مه گۆت ههروهكى بهرى
بۆ خاترا كهسئ ئهم ناكین شهپرى
چو جار ناگورین ئهم قى چهپهرى
ئهم ئاشتیخوازن دژی سههنگهرى

كۆچى مام ھەزار^(۱)

ھەر بەھار و چەند تالانىك
گەلى كورد و قوڭر پىوانىك

ھەر سالى شوبات وەرگەرئ
كارەساتىك دەر ئەپەرئ

رۆزگار دەورئىك ئەداتەو
كەلە كوردئىك ئەباتەو

ئىمسائىش وەك ھەر سالى تر
رۆزگار لىمان بووتە رىگر

كوسىتىكى خستە رىگامان
رەش پۆش كر خاكى كوردان

بە ھىوا بووین شوبات بمى شىنى نەكا
مام ھەزارىش بەرمو ئادار بە پىكا

بەلام ئاخىك و سەد داخە
ئەمسال شاعىر بەرمو باخە

قەرارىو بىت لەگەل مانە
بۆ يادى ئەم سەرورەرانە

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رىككەفتى (۱۹۹۱/۲/۲۲)ئ، ل (زىوہ- رۆژھەلاتى كوردستان) ھاتىہ

قەھاندن.

بئ و پەیمان نوئ کەیهوه
بۆیان سـررود بـئـ یـهوه

یاران لە سەر گۆرت کۆ بوون
گشت رەش پۆشی کۆچی تۆ بوون

مام هـهـژاری موکریانی^(۱)
هـهـژۆی بەرزى کوردستانى

تو گەنجینهی نیشـتـیمـانى
بە وهـفا بووی بـۆ بارزانی

لەگەل بەئین وهـفـادار بووی
بۆ کوردستان بە دڵ یار بووی

بۆ گەلی کورد، کەس و کار بووی
هەر چۆن فەرمووت وا هەژار بووی

^(۱) هەژار موکریانی (۱۹۲۱-۱۹۹۱).

نەورۆز (۱)

نەورۆزا ئیسال نە وەك جارانه
ئیسال نەورۆزا دایكا كوردانه
ئەقە نەورۆزا خۆرت و شیرانه
گەنج و كالین مە ئیرو دیلانه

گەلێ كوردستان هەقدوو بگرن
قان داق و تۆرا تەقدا بپرن
ئازادیا میللەت گران بگرن
دەستێ دوژمننا ژ بنی بپرن

ئیسال نەورۆزه برا نەورۆزه
بیژنە شههیدا جهژنە پیرۆزه
بیژنە كاوهی ئیرو نەورۆزه
جیهان بزانه كورد خوهیی هۆزه

خوشكا شۆرەشگیر ئیرو سەیرانه
مل ب ملێ هەق بكن دیلانه
واری پاقرکن دوژمن پۆخانه
ئیک دەنگ هاوار کن پۆزا كوردانه

دایكا كوردستان بەسە ب گازه
تو سەر هلینە ئەقرۆ ب نازه
تو سەرنج بدە قان پەیقین تازە
پابە ببینە گەل سەرفەرازە

(۱) ئەف هەلبەستە ل پێککەفتی (۱۹۹۱/۳/۱۸)، ل (حەریر- باشووری کوردستان) هاتیە

قەهانەن.

دۆستى خائىن^(۱)

چەند شەقىن دريژر و ساھى وەك نيشرپۇزا
مامە ژقانا سىنگ و بەرى تە و بشگۇزا

من نەزانى ئەم خاپاندىن دۆستا نزيك
من نەزانى ژيك قەكرن وئ زاڤا و بووك

من نە زانى دەف و دلپن وئ نە ئيكن
من نەزانى ئەقىنا وئ گەلەك رپكن

چما بېبەخت تە ژ من تال كر خەوا شيرين
بۆچى جانى تە دل كره ژان و برين

ھندى من كر ژبەر ئەقىنى نەنقىستەم
نە يى دىن بووم بۆچى تە ب چۆلى ئىخستەم

باش ھزركە رپكا ئەقىنى تە دانا
قەنج بزانه ئەزم ئىخسىرى كۇفانا

سەر مە بوورين گەلەك شەقىن رەش و تارى
مە بووراندىن ب قىنى قىنا پىر دژوارى

دەما من ئەو، ئىقىن ھنگقى دىشتن
ھەمى ئيش و ژانپت دلى من د كوشتن

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رپككەفتى (۲۵-۲۶/۱۹۹۱/۶)، ل (زىو- رۇژھەلاتى كوردستانى)
ھاتىە قەھاندىن.

من نه زانی ئەفه خه ونن یانی خه یال
ئەز هشیاریووم ته گۆته من بهسه بنال

بۆچی جانن ما تهی ئەزئی دینم
چاف تاریمه له ورا ئەزئی ته نابینم

مه گهر توی عه قهری به هاران
دی زئی باریست تاقه ههك به هاران

عه قهری بچی و ههر وی دهمی بی ساهی
ئهم به ره قین ئەقین به مریت ب ساناھی

ئه گهر ئەقین هوسا کیم و شل و خاقه
چ ئەقینه هوسا مری و بی بزاقه

ته گۆت وه عده ئەقینا کس هه نه گرم
ته گۆته من یان بۆ ته مه یان دی مرم

ئهو ده لقا کو هه لکه فتهی و مه بووراندی
ههر وی دهمی شیشا دلخ منا شکاندی

دۆستا تهیه داف و توور بۆ مه راچاندی
نی ههر ئەوه ئەقروکه تو یا خاپاندی

گهر پۆزه کئ ل گهل جانن نه ئاختم
بی خه و دبم باوهر بکه ئەز نانتم

من گۆت هه لات هه یقا پر شهوق و پۆناهی
دی دگهل من بی هه می شهقین عه قرو ساهی

ئەز دل قینم یی سۆزدارم که چی ئەقین
خۆشتیا من هو نارینن جانا شیرین

وا مەزانە (۱)

خۆشەویستیت ئە دڵ گەرمە وەکو ئاگر
هەر دوو چاوت بە دژواری بوونە پێگر
لە عیشقی تۆ من دەسوۆتیم بە بێ ئاگر
یارم هەبوو ئەجیی ئەویش بوویە جیگر

وینەگر نیم وینەم گرتی لە ناو گوێزار
بریندار نیم لە عیشقی تۆ منم زامدار
غەمت هینا بوو دڵی من دڵی بێ یار
عاشق نەبووم لەگەڵ تۆ یا بۆ مە دڵدار

هەزار نەبووم تو پێت ووتم هەژارمی
چیت لە دڵەکە پێت ووتم بژارمی
ئەقینداری پێگەیی سەخت و دژواری
کوسپی دل و هەست و بیرو بریارمی

خۆشتووستم خۆشم ویستی تو باری من
کێ پێی ووتی کە بوویە دڵداری من
لە دونیادا تۆ دڵ گر و بژاری من
هەر تۆی گیانە وەفادار و نازداری من

(۱) ئەف هەلبەستە ل پێککەفتی (۱۹۹۱/۶/۲۶) ئ، ل (زیو-ه- رۆژەلاتی کوردستان) هاتیە

قەهانەن.

واش مهزانه بهسا کاری لهگهه کهنه
ببمه دیلی وهکو کهوی ناو قهقههسن
بی مهبهستیش نابمه بهندت بو هوهوسن
نازانم کی ژانی دلم پین نهحهسن

فيقيي فيني^(١)

شيرينا من ب دل خووشي مه ئەقين كر
بهار نه بوو كو ته گولا ژيني شين كر
شيرئ فيني ب رۆندكيت خويني مه ب هيقيي كر
مهنا شيرئ ته نهزاني چما ته خو لمن دين كر

ئهو دلبهرا من دل برئ ل ناق پهنا
ل گهل من بي ل گهل ته مه نابم هندا
ومره جانئ بهه ژينه مل و زهنا
وهندا من ههرا يا بهرئ يه قهت ناشكينم سؤزا و بهندا

من ههرا دقئ هو دلبهرا و نارينا من
دل و ميلاك ههرا سؤتن تو دهرمان كه برينا من
گهرا تو خه جي سيامه ندم ئەزم فههاد شيرينا من
ئەز بي ژينم ههرا توي هيقيي به ژينا من

من پر دقئ من خووش دقئ چاقئ د پرش
ئهو سؤره تي ريتي ژ خالا بوو گولا گهش
ئهم سؤزدارين دي تو ومره هيدي ب مهش
ديل و بهندم دي تو سپيكة قئ بهختي پرش

^(١) ئەف ههلبهسته ل پيکهفتي (١٩٩١/٧/١١)ئ، ل (ژيوه- رۆژه لاتئ کوردستانئ) هاتيه

قههاندن.

بۆ تە حەلام^(۱)

ئەز كوشتم وی پروكس ســـــــۆرگول
تەه ژ مــــن ســــۆتن هــــناف و دل
تازە شــــین بــــوون كۆفــــان و كــــول
بــــوون تــــازی داركــــه و بلبــــل

ئەز نــــزانم جانا منــــى بــــۆچى ســــلى
ئەگەر ئەف دلە ئەفینە شیرینا من تو بلبلى
نــــى دزانى جانا منــــى بــــۆچى ســــلى
تو دەرمانى ئەقى لەشى تــــرى كولى

ئیرۆ خۆش بوو كیمەك دلــــى قیندارى من
تە گۆت بەلى لاقى ئەسمەر بــــئارى من
من دقى لەورا من گۆت تو یارى من
دئ كین كەنى ب تیریت چاقا زامدارى من

پەیک تە^(۲) هات نى پــــر خۆشى وی خەبەردا
ئەم نابینن ژ ئەقرو پــــقەه كۆل و دەردا
كول و ژان چو ئیــــدی بەسە وان دلبەر دا
دئ پــــر قین بین هەمى دەما هەمى عەردا

(۱) ئەف هەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۹۱/۸/۴)ئ، ل (زێو- رۆژەلاتى كوردستان) هاتیه
قەھاندن.

(۲) هنارتى.

دهما ئيرو من ئەفينا خو ناخافتى
ئەف دلئ پپر كولئ منه وئ بزافتى
كۆسپەك مەزن د لقينا من تە هەرافتى
بەس قينا وئ ئەف دلئ يئ نخافتى

تە دین کرم تە دل پەقئ چاف زالمئ
ئەز کرم بەندئ ئەفینئ جانکا من دارئ پرمئ
کەنگى بۆ هەف دئ بین حەلال دەزگرا من تو حاکمئ
کانئ ئەو رۆژ نەسیب بیتن و بگەهمئ

ل سەر ئەقان ئیش و ژانا تە مەحکەمە من بۆ دانا
کەتمە توورا ئەفینداریت دلئت زانا
هۆزانا ئەز دئ نقیسم دئ پئ پەقینم کۆفانا
لئقین تەنە دئ بن دەرمان بۆ قان ژانا

تو دل بەرا دلئ منى شیرین کەلام^(۱)
ئەقان رۆژا تە نابینم بۆ تە حەلام
قە چەند دەمە چاقە ریمە کانئ وەلام^(۲)
کانئ دلئ کو تە گرتی وەختئ دگۆت بۆ تە حەلام

تە گۆت من هیقى کر ژنیقا دلئ پپر كولئ من
بپژە دلئ خووش بخوینە بلبائئ من
من مزگینى بۆ تە ئانى دل كولئ من
تو بۆ منى و ئەز بۆ تەمە هەقائئ من

(۱) زمانئ شیرین، ئاخقتن خووش.

(۲) بەرسف.

وئ سلافكر (۱)

وئ سلافكر ل بهر په نجهرئ
دل و مـيـلاك ئـانـين دمـرئ
بوچى ناهيئى بكين و غهرئ
رؤژ ل بن عهقرى بيته دمـرئ

وئ هـلـدا بـو زهـنـدا نـازـك
مـن بارانـد بـو وئ رـؤنـدك
سـهـر خـاتـرا لـيـقـيـن تـهـنـك
ل مـن حـهـرام هـمـى كـهـچـك

مـن دـيـت تـهـو هـات ل مـن بـوـورى
وئ سلاف كر گۆت ئەز گوورى
گۆت ئەزم چاف نيرگز جوورى
ئەزم بوۆ ته جان و جوورى

مـن گۆت بـيـ تـهـ ئەزم غـهـرـيـب
(۲) ئەهـى دـلـبـهـرا ژـيـر و نـهـجـيـب
(۳) دئ تـهـ بـيـنـم و مـخـتـهـك قـهـرـيـب
(۱) كـهـنـگـى بـو مـن دئ بى نـهـسـيـب

(۱) ئەف ههلبهسته ل ريككهفتى (۱۹۹۱/۸/۱۲) ئ، ل (زئوه- رۆژه لاتى كوردستانى) هاتيه
قههاندن.

(۲) پاك.

(۳) نيزيك.

من ئەو دیت کو چووی بالاقن
وئ جل شوشتن دانە تاقن
وئ ئیشارەت دان ب قی چاقن
گۆت ئەز بویکم توژی زاقتن

گۆت حەرامم بۆ ھەر کەسین
خوہ نا دەمە دەست ھەوہسین^(۲)
ھەتا بییت رۆژا دەست پەسین
دئ ب م کەوا ناڤ قەفەسین

وئ گۆت و مرە ھەقائت من
ھۆ ئەسمەر و دەلالت من
تو چاق پەش و پەر خالت من
ب تنی تو یی حەلالت من

(۱) نێزیک مرقفی، خزم.

(۲) دەست پەسین (پەشقەکا فارسیە و رامانا) دەست گەھشتن) ددەت.

دل نەرمی (۱)

تە حەلاندەم تە دل نەرمی
بکە بزاق تە دل گەرمی
ئەز وەزنا هۆزانین تەمە
پاڤیژە زیمار و شەرمی

من تو دیتی چاف غەمگینی
بو چاقین تە من کر شینی
نی ئەز عەبد و بەندئ تەمە
بوچی ناھئ من بینی

کانئ وەعدا ئەفینی یئ
کانئ پۆژین پرگاری یئ
تە ئەز گرتەم قەت بەرنەدام
ب وان لیثا وئ ئەننی یئ

هەردەم بو تە دئ کەم شینی
تە ژبیر ناکەم ئەز ل ژینی
کەنگی تو میهانا من بووی
چارناقا من بەحرا فینی

(۱) ئەف هەلبەستە ل پیککەفتی (۱۹۹۱/۸/۲۰) ئ، ل (ژیۆه- پۆژەلاتی کوردستان) هاتیە
قەهانەن.

ئەف نەقین تە مەن ژبەرن
مەن بەاوەرن (.....)^(۱)
ئەز شاعیری وەصفا تەمە
ئەف چارەقەدە بو مەن فەرن

^(۱) هەلبەستقانی ب خوە ب فی شیوەی قالە هیلایە»

وڤغەرا تە (۱)

تو بخيڤر بچى ئەنى پەمبى
ئەف دلە زى تىژى غەمبى

رۆندكىن چاقا بەس بشيە
دلخ خەلات بو من بهيە

هەتا سەبىرا من و تە بىت
هەتا ئەولى من قەتیت

وڤغەرا تە بى خيڤر و خوەشى
تە دل گىرى و نافرۆشى

من تو دقخ وەفادار بى
بەس بو دلخ من تو يار بى

دلخ مە يى ئەقىن تىژى
ئەز و تونە برا هەف هەزى

تو پىر شەنگى پىر دەلالى
ل گەل زىنا من تو هەفالى

سۆز بىت سۆزا خو نەشكىنم
سەر قى سۆزى ئەز دى مینم

(۱) ئەف هەلبەستە ل پىككەفتى (۱۹۹۱/۹/۲۶)ئى، ل (زىوہ- رۆژھەلاتى كوردستانى) هاتىە
قەھاندن.

گەر سهەری مه بیات برینی
سوژا مه ناهییت گـۆرینی

ژینا من تهف ژانی و ئیشه
فینا ته بو من دل کیشه

بوچی ئەفین ته ئەز کوشتم
یئ بی کەسم ئەز بی پشتم

فین و ژیان چاقین تهنه
پشتا منی ناقین تهنه

ته وهغەر خیر ژ ته ناترسم
هەمی دەما دئ ل ته پرسم

نامین زیمهـارا فریکه
هەر سئ ناقین خوه ژی تیکه

هینگی جابئ ئەز دئ فریکه
دئ هۆزانا بو ته چیکه

ئومییدا من تووی جانئ
ئەز ئیخسیرئ ته مه خانئ

وی سینگ وەك باغئ سیفا
ژییر ناکهـم شهـریهـتا لیفا

شهف و پۆزا ل بیـرا مـنن
دەمیـت خوشی و ژینا مـنن

ژ من دووکەفتی تو جیران بووی
ئیشه دلی تو پی زان بووی

مه ئەفین ئاگر و پیـتن
سهـبـپـرا مه بو ههف ناهییتن

ئەو دوو چاقین تە ئاگر
مە زین و مەم ساخ قەکر

خۆشتیا من نەکە ی گری
دلی ب ئەقین قەت نامری

خەون و خەیاڵ توی دلبەری
هەر وەك سۆزا مە یا بەری

پاش چەند وەختا تو بچی واری
دیمە دەف تە هەر تو یاری

هەتا ئەز تیم بەلەنگازم
سەر ئەقینا تە دنایم

یئ دل پەر هیقی و داخازم
گەر بمینم دی تە خازم

دلبەستە چاف هەیتا قینی
ئەف دیرو و پیکار زینی

تە دل کانیکا هاقینی
توژی بو من وەك شیرینی

به‌له‌ما شانسی (۱)

بووینه پالنه دگه‌ل کارگه‌را
دگه‌ل ئاواره و ده‌ری‌ده‌را
دا دویر که‌ه‌قین ژ که‌سه‌را
ژ دلی ده‌رخین قان که‌ده‌را

قی ری‌کی ژی فایده نه‌ده‌دا
ئیش و ژانا دل به‌رنه‌ده‌دا
بو‌چ نیرگ‌زا سه‌ر هل نه‌ده‌دا
دارا ژینا مه به‌رنه‌ده‌دا

ئه‌فه خه‌یالا هه‌رده‌می
قایه سه‌ریاری سه‌رخه‌می
کی دی ده‌رمان کت ئه‌له‌می
کی ده‌ریاز کت قی به‌له‌می

دلی مه گرت مژ و ته‌ما
بووین هه‌لگریت باری خه‌ما
مه دل به‌حرا ئاف تی نه‌ما
بو‌چ ناگه‌هین چو به‌ره‌ما

(۱) ئه‌ف هه‌له‌سته ل ری‌که‌ه‌فتی (۱۹۹۱/۱۰/۱۸)، ل (ئورمیج- رۆژه‌لاتی کوردستان) هاتیه فه‌هاندن.

شیلان^(۱)

هەری ئەسمەر تە پەر دقیم شیلانا من
نێ تو فکری تو هەلبەست و هۆزانا من
ب تنێ تویی دێ دەرئێخی کۆفانا من
ناقێ تەیه ل سەر پەری هۆزانا من

ب تنێ تویی بۆت نیاز و ئاوازی
ناقێ تەیه ل ناف هزرا من د گازی
من دل داتە ئەورا بۆ هیخی و داخازی
گەر تو نەبی کەس دلێ من ناکەت رازی

مە بوورانن ساڵ و مەهێت ئەقینی
نێ شەف بەسە بلا بچین رۆناهی
بەندی بەسە کانێ دەستیپکا شادی
قەید و بەندا دێ قەتین دا ببینن ئازادی

هەتا کەنگی دێ هوسا بیت هەر دێ نازی
بلا بەس بیت بارگرانی و شینی و تازی
ئەم دێ بەردین ئەقان کۆترین شین و تازی
مە بزاف کر هەمی دلا دێ کین رازی

مە یا خاندی دیرۆکا ژین و قیانی

^(۱) ئەف هەلبەستە ل پێککەفتی (۱۹/۱۱/۱۹۹۱)ی، ل (ساردلو- رۆژھەلاتی کوردستان) هاتیە قەھاندن.

بلا بهس بیت غه‌ریبیا قن ئیرانی
هۆش و بی‌ری هزر و رازی بارگرانی
ئهم دئ ئاف دین باغی دلا ب قیانی

گاف و ده‌ما ناف مه‌ژی و فکرا منی
رۆژی خه‌یال، شه‌قین تاری ل خه‌ونا منی
گهر عاشقم ههر تو پیکا قینا منی
تو ئامانجی، ستیرا گه‌شا ژینا منی

توجارین^(۱) شۆپەشی^(۲)

چووم زاخووی زقپیمه قسه رهواندزه
هەر هه قالهك من زئی پرسى ژ نیقا دلخ خو عاجزه
من زئی پرسین چما خهلك ئیرو هوسا نه رازیه
ئهوان گۆتن ئهوی بهدکار^(۳) ئیرو ژ مللهت را قاجیه
پهشیمانی و ئاخ و خوهری کهتن دلان
بارئ مهزن یی پر گران کهت سهر ملان
باوهر نهما کهس ل کهسئ تیناپهری
ژ بوونا دزیا هندهك دبین دئ کین شهپری
لخ پر مخابن بو فان شههیدین کو مه دای
مانه حهیفه ئیش و رهجا مه بدن بای
مه گۆت خوهشه ئیدی کورد زئی ههمی ئیکن
مه نهزانی جهئ ئاغا دئ فان حزبا بو مه چیکن
قى وهلاتی هندهك ئاغا و عهشیر لئ بوون
ئهو کراسه گهلهك حزب تیدا چیبوون
کهتن شۆلخ تهف توجارین ناف شۆپهشی
پاره کۆمکر سهری مللهت ئیخست ههشی

(۱) بازرگانین.

(۲) ئەف ههلبهسته ل ریککهفتی (۱۹۹۱/۱۱/۲۰) ئ، ل (ساردلو- رۆژه لاتن کوردستان)

هاتیه فهاندن.

(۳) کهسانین نهباش.

مووسا و نهسرین^(۱)

بوۆ ته بیژم کچی نهسرین
مووسا ری پیتن بوۆ ته نهسرین^(۲)

بوۆچی ئەهفین ته کر خه یال
دلخ تزی ته کر به تال

ل ئەهفینخ ته بوۆچ سالکر
ئهو دلخ ساخ تزی کولکر

ئهو مووسا و تو نهسرین بووی
ئهو فه ره اد و تو نهسرین بووی

ئهو ده رمان و تو برین بووی
نخ ئهو ژین و تو ئەهفین بووی

چووی دهوۆکی موسا هشتی
ل ناق هزر و بی را کوشتی

چما ته گرت ریکا فیلا
چ ئەهفینه ته زوو هیلا

ته گۆت مووسا تو سه ر سووری
ژی به ر قن ئیکی قیت بووری

(۱) ئەف هه لبهسته ل ریکههفتی (۱۹۹۱/۱۲/۱۲) ئ، ل (ژیوه- رۆژه لاتن کوردستان) هاتیه

فه هاندن.

(۲) رۆندک.

كۆفان پرن ههنا پيژم
تم نه خوشيا ئەز دئ چيژم⁽¹⁾

ههژده سالا مام ل ئيرانئ
ب هيثيا زينئ و له عليخانئ
ئهوئين چهند سالا ژفانئ
چ بكمه فهلهك نه سيب كانئ

⁽¹⁾ دئ نام كهمن.

بارزانی^(١)

دیاری بوۆ ته گیان بارزانی
خهلات ژ ته پا ژیان ب ئه زانی
هه ر تو هیقی و ئۆمیدا کوردانی
بو دوژمنی ژه هری و ژ مه را دهرمانی
ما ج هه یه په شتر ل جانی
ئه و ژی دیاری بوۆ ته گیان بارزانی
چه ند شه ق و رۆژا ته بهن نه دا
چ ئاگرا ژ ته پا تین نه دا
ته هه ر پئی بوۆ گورگا نه دا
بکه قن ناف په زئی مه دا
تو هه ر مای هشیار وهک شقانی
هزار سلاف بوۆ ته بن بارزانی
مصته فای نه خشی کولایی
تو دناف دلێ کوردا هه ما
دل ته کر واری ئه قینێ
ژان و ئی ش تپیدا نه ما
مصته فا تو ستری تپتری
که فتی چاقی دوژمنی
خه نجه را جه رگ نه یاران
ژیک بژانیدی و هنجانی
مصته فای به حرا مه ندۆ

(١)

پان و کویر و بی کنار
 سهد دهقیبت گورگ و بهرازا
 بهحرا مهند ناکهن مرار
 مللهتی خو دمزی و مردکتهتن
 دا بیژیتن سهه ریخو
 نابیتن گیرو ل ریگه
 دی گههیتن مافی خو
 دوهی ههمی وهلاتی من ههژیا
 ههمی چیا سخ جارا چه میان و پابوون
 خر پباریت مه شیلی بوون
 کانیهت کۆفاننا دهریوون
 نه کهوا خاند، نه خۆناقهک
 ل گولیت بهارا مه باری
 زارۆیهت مه هندی گه پریان
 نه گول دیتن، نه تابیتا ته یا پیروژ
 چیا گه پرمی ته ل غوپهت و غه ربییا
 ما...^(۱) بیخ خودان و دیاری
 لهوا حهتا بهفرا مه ژی
 کراسی رهش کره بهر خو...^(۲) و پاش باری

^(۱) ههلبهستقانی قاله هیلایه.

^(۲) ههلبهستقانی قاله هیلایه.

دوژمن بزانه⁽¹⁾

دوژمن بزانه کا دئ چ بیژم
ئەز پیشمەرگی پارتیمە نه گیژم
ئەگەر خوشی ل سەر قئ ئاخئ نه پێژم
بزانه نه مەردم پەردل قریژم

خودایی مەزن بو ته گەلەك شاکرم
کو ته ئەز ژ پارتئ ئەژمار کرم
ئەو ئەهدئ من دایه بارزان و ئەدریس نابرم
ئەگەر من بپری بزانه کافرم

⁽¹⁾ میژوو یا قەهاندا قئ هەلبەستە نه هاتیه نقیسین.

كانى (٢١)

ئەقىرۆ كانى من ل وئ رۆزئ
پەرژ خوشى و پەنگە پەنگ
قەبگ وھیزن بويكا كوردا
ئەو دەلالا شوخ و شەنگ
دا بۆ بۆ نارىنا خوہ
ئەو نارينا تىر گرین
دا ب قەپرۆم دورد و ژانا
ئەز ژ ھار و گىژ و دین
كانى كەو بۆچى ناخوين
كانى وارئ گول گولى
ئەقىرۆ بۆچى ھوين بى دەنگن
دئ كەنگى خوش كن دلى
دا بىبىنم كچ و لاوان
مل ب مل بىنە شاھىي
بش كىنم ژان و ئىشا
ل من ھەتاقا ساھىي

(٢) مېژوويا قەھاندنا قى ھەلبەستەن نەھاتىە نقيسين.

دهس ههئینن کورددهوار

ل سهه چیا یی پرژ خوین

دا هاوار کهم دلهک سووتی

ههه بژی سهه بهستی و ژین

عهورین پەش^(۱)

عهورین پەش نە قچقچن نە گۆرژن ئیدی بەسە
گول سۆسنا نە پێژینن پەژمور نەکن ئیدی بەسە
تاقئ تەهیرۆک زو...^(۲) دەرپازین زوو.....^(۳)
کوردستانا بریندارە نە ئیشنن ئیدی بەسە
بەسە شامئ نەهۆر مژە نەکە دەنگئ
قیزین کەزی ونداکن ب هەزارا خۆرتین بەنگی
دجلە و فۆرات پچا دکم نە خولخلن نەکن هەوار
کوردستانا من مادەم گرتیە نە ئیشنن ئیدی بەسە
بەرفا سپی نەبارە نەکە تۆفان و هویژە
کوردین منن بئ ستارن نە پەنجینە ئیدی بەسە
بومبێن ناپالم هوون ل عوسمانا بەر ژیر نەبن
کوردستانا من جنەتە نە شەوتینن ئیدی بەسە

(۱) میژوو یا فەهاندنا ئق هەلبەستق نە هاتیە نقیسین.

(۲) هەلبەستقانی قاله هیلایە.

(۳) هەلبەستقانی قاله هیلایە.

دلی بریندار^(۱)

ژیهەر ئیش و ژانا من چ حال نینه
ئەه ی دختور وەرە دەردم ببینه
تو دەستم نەگرە دلم برینه
ئەز بەختی تەمە تو زوو بکەوینە

من دیتتە برین وەکی قان غەدار
دل ل من کون بوو جگەر هاتە خوار
ل خەلکی زێدە دبن هەر کەسین دلدار
بەس ئەزم نەخۆش بی کەس و هەژار

دختورا ل سەر دەردین من کرنه تەکبیر
چ دەرمان نەدیتن نه ل نیزیك نه ل دویر
جەرگ هەرشی هەژار و غەم گیر
پۆز ب پۆز زێدە دبن کول و تۆپ و تیر

ژیهەر دەرد و ئەلەم و جەفایا ئەز گێژم
لی کەسی نابینم حالئ خو بو بێژم
لی نکارم کەلا دلی خو برێژم

یا رەب چ بێژم چ هات سەری من
پۆز ب پۆز زێدە دبن ئەلەم و دەردین من
قەه ی ئەمر ئەقەیه حەسکرنا رەبی من
من گەلەك پێخۆشه ئەو چ بکە ژ من

^(۱) میژوو یا قەهاندا قن هەلبەستە نه هاتیه نفیسین.

ئەم شاگردین^(۱)

ئەم شاگردین ئەم شاگردین
دئ پیشقەچین دئ پیشقەقین
ب خواندئ دئ سەرکەقین
ب زانینئ دئ رزگار بین

دئ پیشقەچین دئ پیشقەقین
دئ سەرکەقین دئ رزگار بین

فند و شەمالا دئ ھەلکەین
دئ ھەر ھەلکەین دئ ھەر ھەلکەین
بۆ زارۆکا شەقئ رۆن کەین
دەشت و چیا ھەر دئ رۆن کەین

دئ پیشقەچین دئ پیشقەقین
دئ سەرکەقین دئ رزگار بین

چرایئ ژینئ دئ گەش کەین
ئاستەنگا ل بەر وان خووش کەین
ئەم شاگردین گەنج و ژیرین
خویندەقان و رەوشەنبیرین

دئ پیشقەچین دئ پیشقەقین
دئ سەرکەقین دئ رزگار بین

(۱) میژوویا قەھاندنا قئ ھەلبەستە نەھاتیە نقیسین.

براینۆ ئهف دۆزا مهیه
وهلات ل بهر چاقی مهیه
هه زانین ئۆمیدا مهیه
خوهندن ژى ئارمانجا مهیه

دئ پیشه چین دئ پیشه کە قین
دئ سههه کە قین دئ رزگار بین

ههوارهك بۆ خانى (١)

سـووتـيـئ كـوـردانى دـلـو
ئـهـقـرـو نـه زـيـنـدانى دـلـو
سـهـرـبـه سـتم، كـوردم، ئـازادم
تـو بـيـژـه قـه خـانى دـلـو

گـازى بـكـه خـانى بـيـنـت
خـوش مـلـلـه تـئ خـوه دـحـه بـيـنـت
ئـالـايـا ژـيـنا سـهـرـفـيـراز
ل جـيـهـانـى دا دـهـه ژـيـنـت

دا نـه بـيـژـن كـو كـرـمـانـجـين
بـئ هـيـقى و بـئ ئـارـمـانـجـين
سـسـت و خـاف و داد كـه فـتـيـنـه
ئـهـم بـ بـرـيـنا نـه زان بـيـن

قـهـدرى قـهـلـهـمى مـه زانـيـه
بـا وـهـرى مـه پـئ ئانـيـه
بـرـنـو و قـهـلـهـم هـه قـال بـيـن
ئـهـف شـۆـرـه شـه پـئ رابـيـنـه

دئ هـاـوـو ژـيـن ب خـانى
بـهـايـئ زانـيـن مـه زانـى

(١) ميژوويا قههاندنا قن ههلبهستن نههاتيه نقيسين.

زانين و هونەر دوو چهکن
پیتھییت ریکاکاروانی

کاروانی ریکاکا قی زینی
ریکاکا مه سورہ ژ خوینی
داب گههینہ پاشہرپۆزی
پرژ خوشی و تیئر ئەقینی

خانی بیژہ زین و مہمی
بہیلن گرین و خہمی
نہورؤزا سالا قی سالا
پیگہانیدی زین بو مہمی

پاشبەند

سۆرگول اوواریایی

سۆرگول من نه ئو باوه رایای
 نه ری بوچی بے ره نله و دل مای
 هه مای نیرزین له بیایی
 چا سۆرگول مای نه ئاقدای

* * *

هوومه نای باخو چه ودین سۆرگول
 له مای پر چه مان ز پره نین گول
 سۆرگول من به تنه دل کول
 له سه ناھوینت له و و بلبک

* * *

سۆرگول من بوچی مای بے ره ویش
 کاخه نه ن نابینم وان گولین گه شک
 کاخه نه و بیژنا لهند به زه وقت و هوه ویش
 چا به خانی ته به تنه مای پره ویش

* * *

سۆرگولته بوته له نه قیندارم
 ربه نه نه نه له دل بریندارم
 مانزافته پر ئاوخ و کوفانم
 ربه دلته سووخته هه دنالم

* * *

چا نه ژوکه رسته دیر که تے
نژگرا گران بهاو به که تے
لگه له من چه ند دل ره قو که به خت
نا هیاک ب من بکه تے چه تے

* * *

دے تو دهره ساخ که دتے برین
دابه من چه گت من برینت خوین
دانم بیکه ب خویش له برین
دایانهک پر جانازی و نه فیکه

* * *

له تو بیک له حال له هی گافا
دے ته تا قدم ب پوندکیت چافا
دازگار که روان بهندو دافا
به لکه بیک بیایه و بیم زافا

* * *

۱۹۷۶ / ۱۱ / ۲۷
زاخو
دولت

« گه دیانه زین نایه و لایه لایه »

١ / ١ / ١
١ / ١ / ١
١ / ١ / ١

چودم بۆ شارته : اخو کایرته پاک
نه د هیزک و خایرته ههزفه لاک
ئێبراهیم خه لیل و یرا ده لاک
وه که لهه دود و بارهتته بهه هه هه قال

⌘ ⌘ ⌘

چودم بۆ دهو کا جهوان و په نایه
نه وان سه برانگه ههتته خو بن و کرته
که له سه سهنگه و سه لاقاب نه ههتته
په ههتته کوتر کا به سه ردا دفرهتته

⌘ ⌘ ⌘

گه ههتته دێ ئامیدیا بهر خوشت
بهه ر دێ په د خێ بومه مه لده لهوشت
نه د که لها که ههتته و ده لاک و به په ههتته
ما بوم بته بیه سه د دا و عه تله لهوشت

⌘ ⌘ ⌘

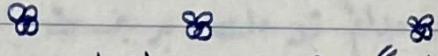
چودمه بارهتته کرته لهه دلایه
بومه کوردا ئاهه که زهتته و زهتته
لهه ت لهه قال و لهه تله کوترته
هه بومه دکت بهتته و خهتته

⌘ ⌘ ⌘

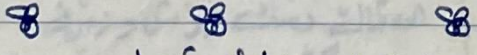
ز قویم بو تاکم و شیخانا جان
 نه و هه ر دوو پارچه کن و کوردستان
 چ و کورا کری که یف و سه بران
 لوان لهافینده هیت به عه حق و قیان

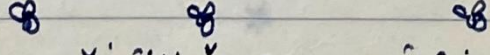
چووم سوله میانیت له جهن جوان
 سنفا به ننگ له نافع به هدیان
 ده به دنجان و هوارته و دوکان
 به یکنه کر که یف و سه ماو دیلان

سه ره قران گه یام به ره و روه و اندوز
 له گه له گه لاله و چومانایه و ژوز
 هه ک رۆفد بوته ب تاگری نه دروز
 روزه له لات قه نه مانی تاگرد و کوز

گه یام بوته لهه دزانته قیندا
 هه له بجایه سنوو و که خنه وار
 بوته لهات خووشترین ارین بها
 چ که ریانه له خووش بوله لهامادا

سه رنیف چووم شارنا خانقین
 جهن که یف و شانازی و ره قین
 بو زارد کیت کوردا تو لهه رینه
 برته قین و که هه و نه نه

١٩٥٥
٢٦ / ١ / ٥٥
زاخو

« لهه قالكه من »

ئهه لهه قالكه وهه دنالم
 ربه رته نه ز دینه وهه
 برینیه و دهردو کوفانم
 ربه رته ده بریندارم
 دیرکهم رته نهه لهه قالكه

★

لهه قالكه من چه ند برینیه
 ده زانم تو ده برینیه
 چونک تو زك من نابینه
 گه خوئیا تو نابینه
 مرم ربه رته نهه ده لاله

★

لهه قالكه دهك خوئیا و زه زه
 بلبه گه و ههرو دینه
 به ربه ببه ببه گه رینه
 چه گه ههته نه و گولانه هه
 لهه قالكه رینه و چه هه

★

نیرنگز آتیرنگافا

نیرنگز امن تو بر گولے
تو تین بیی لہری ملے
نہری بوجی تو دلا کولی
تہ روتن لامن جہگ و دل

نیرنگز امن جہ نہ بیی ضوشی
سرتیا من تو جاف رہ شوی
دہ لاک تو جہ نہ برہ وشوی
تہ کو شتم نہ ز رضام و کول

نیرنگز امن تو تیر ناکی
من دیتو لاکہ ل تاکی
جہ نہ یالہ جو لوی گاک
تہ دین کرم دہ لہ بلبک

ہہ - دیرم تہ نیرنگزے
تو وہ زک لکھارہ کا مزے
ہرا خور من تہ دزے
ہہ - تون نیرنگزا پر گولے

٧
هه چه ند بئرم ب دلوقاف
بو من تو کار و رانی
لته دکه عه شق و قیاف
نیزنا خوناف گرت و سل

تو نیزنا لقی جری
هه هاتم و بره و صوم
هه بو که بئرم نای کوی
نیزنا بوچی مای سل

ده ما هاتم دت بهاری
نیزنا من دت لوت هاری
رینتم به رها داری
من دیت نیزنا تیر چه سل

که هاتم وان که فنه واران
نیزنا گهش بو وه که جاران
لن باری بفر و باران
نیزنا وریبو وه تی قلفل

هه چه ند بئرم
نیزنا
هه چه ند بئرم

دلبه رى

نزانم بوته و بيزم ئىسى دلبه رى
 ته كه ز كوتم چه لاندنم شرنى لىفا شه كه
 لهندى لهاتم و گه ريام لوى مه فه رى
 من نه قيندارا خو نه ديت وه كه به رى
 كه تبوم به ندو دا قار و رى ره شه شه رى
 نه شام كوله و ده رديت خو بيم ده رى

* * *

دلبه رى بو پره وشاته هه - نه قيندارم
 ما نزانى شه ته دل بريندارم
 چونك بر نافع و شوق و كوله و كو قانم
 شه - سو گولا شرنى نه زدين و هارم
 چمانه خوتم نه فرودك بخت ده رمانم
 چونك دلبه رى شه را نه ز دلدارم

* * *

دلبه - تو نيز نرا گه شه لىفا چيا
 بو پر شه ملك وهك چنار و شه ننه بيا
 هه - توى نازكاته ياله لىفا زه ريا
 هه - دهوينت وهك بلبه شه شيفار يا
 كافى چمانه و ناخوينت له - كانيا
 كى بيم ته دلى من نه فرود سووتيا

* * *

دل به کولیلکا لناف چه م و باغانی
 نه نه چه نه ساله نه ز لته دم قیایه
 ما نزاخه بئی ته نایم ل چه باغی
 تو گولنه خوینا لناف به فرا زوانی
 دل کول و برینم بو من تو ده - ما ک

* * *

هندی دم گازی و گافیرین و سه ره هوار
 هه - تینه من نه فر و دو بیستک و کوره مار
 کافی نه و هه قالیته خردان و سه و ته رار
 هه نه دیالمن بین بیستری نه یا
 دیا هه ریتت جارهک دی بو من خرنی به لها
 ریتانه قرائی لبه - من بیست به روار

* * *

دا زهیر بکم وان ده دو چه سیت گران
 دا بگه لم دل به را خو وه که جا - ان
 دا بیروز کم چه زنا هه قال و هه قاران
 دا سکنه بکینه که یف و خووش و سه بران
 بیست یهک وهک لهی دندا و دل به ران
 خرنی دریا نه که سه به ریت و کامه ران

* * *

۱۹۷۸/۴/۴
 ناخنو
 دلسا

(٧)

««««« (ئەمى ناس) «««««

ئەندى مە دىفوازىنە دى داو بابا
ئەندى بېرىنە قەت نادىم جى بابا
بە نى شۆرە مە لاوتە قە شە دى بابا
بۆ مە قە گېرىنە مە لىرا خۇ نادىم

★

مە نە قېنە ئە و كورپت ئاغاد بە گە
زى نام پارە و زىر و جە گا
بوانە باخپت گولە و گولە جە بە گا
بۆز ئە قېنە بۆ وان قەت نادىم

★

مە نە قېنە كورپت ئە قان وە زىرا
گە مە بەن بەر خە جەرو شىرا
مە گرېدەن بەقە دىد و زى جىرا
تە قىنە ئە قېنە بۆ وان بانادىم

★

مە نە قېنە كورپت شۆرە مە لا
گە مە بەن بەر تارو بە لا
لە مە را بېتەنە سالا ئە لا
بەك گوتتە زوان را ئە ز نادىم

★

من نه قینت کورن قان زه نلینا
گه - من بیخنا بهر تاشی و مه گینا
نه قینان وهک یا بهم و زینا
دی بخوینا خو یا سو و ی تاقدم

★

نه ز قه ت س نام بوی یا به ختی
چه د بینه من بزورداری و به ختی
چوچار نام بویک له روی ته ختی
بلا بزم بزوری شی نام

★

منه دقینت هه ره نه و خورتقا هه زار
بنا هه ی له من بیت نه ییار
گه - چه لم بره ههرا کوره ما -
تاگری نه قینت دی لکه له هه نام

★

نه قینان نه فر و یا ژمه نه
به ره وه نه کرم که رو گتزه
ته و قان من رو له نه وهک گو لاقته
ته قینت نه قینت دی لکه له ریسم

★

١٩٥٨
١٩٥٨
١٩٥٨

د. س. ک. ک.

(9)

موصل
1978-11-7

دۆڭ یاریک بی یاریک

ئە قو و شتە دیرم فووشتە قیكە
جەوا بوو تە بئینم دیاریکە
دا جینە یاریکە هەروە یاریکە
دا من زبیرنە کە کە ل غەریبیکە

* * *

لخا نزانم ج بەگم دیاریکە
قەفە ک گول و نیرگزی ن بەهاریکە
یان قینادە فوویکە هەزاریکە
یان پەوشا وە لاکە ئە قیناریکە

* * *

ج بیژم یاریکە جەوا بنییم
تە قنە ئە قینە جەوا جرییم
کە نگی ئە وان لیقادە هەلییم
روایکە تە یە روو گول برییم

* * *

دەم و دەوران لە من و تە بوورین
جە رفا فەلە ک ئەم ر لەه قەو کرین
مە نە جەنگن یاریکە ج بفرین
دە جەوا گەم جاقیت تیرگین

* * *

جانا من به س به عین و گری
دیاریه ک من یا بو ته گری
یا له جه م وی بلبه په تگه بری
دی گه هت ده سته ته له که فری

* * *

باجی بزانه دیاری سور گولا
یا له دای ل هه ر چیان و ملا
ده زمانه ربو له هی ده کولا
گه ر گه هت ته بیژه لهه دوو دلا

* * *

دا برینت من بیته که واندن
دا روژد کیت من بیته وه مراندن
دا دلی من وی بیته هه واندن
دا شایان من بیته ره شانن

* * *

دی هنگه زانم تو یا من
هه قالا ده ردیت شایان من
هنگه و شه یالا لهه ر دلی من
نوین دیاریا سور گولا من

* * *

هاته کیشانن ل ١٨-١١-١٩٧٨

(١٠)

« خورتی کورتا » موصل ٩٩ / ١٤ / ١٩٧٨

خورتین کوردا ته ف لهێزانه وهکی شیری لناف جیار
که جین کوردا پر بهانه پرده شاره لاتی کوردا

ته ی خورت و گه جین مه کوردا ته ی جان و جه جیلین مه ردا
مه دویر بکه ن خانه ده ردا زانیاری بینت سه ردا

ته ف پاله و رتیجه رو جووتیار سوله که ن ب شالوک و لهه نجا
لهه بکیانن جوک و به یار جینت ته ف شاف و دنا

خوینده قار لادیت وه لاتی لهه لهوینت خورتین و شیری
ههوهک تیرۆرکین پرۆر لهه لاتی دا بومه بینت هه لاتی

بکه ن بزاف بد واری هه بات بکه ن بزانیاری
خویندان ب لهه واری لهوینت هه لکن مه فی باری

بۆ زاروکیا مه ردا بێرن زانیفتی دمی کادا بێرن
جهه رگ و دلا کا بێرن خوینا و بیدا بێرن

خورتی کوردا رابن ژ هه و له مه خووشی تیت قه بقه با که و
به س گو هه دن فیلبازین ده ره و زۆردان له سه ره مه ئێرۆ ته و

سالانۆیە سالانۆکیٚ جیهانی

23-1-1979

Musil

سالانۆیە سالانۆکیٚ جیهانی
گه ریا نه گه بکه بن کناق ملله تئیت جیهانی
بچینه ناڤ چارکناریٚ کوردستانا
کسوریا و عیراق و تورکی و ئیران

* * *

ناڤ هه می ملله تا نه قرو شنانازییه
ژبو سالا کانا نۆی هه وار و گازییه
ناڤ ملله ق کورد بئنی شینی و تازییه
که ناڤ دی تئیت پوختا دگ مه دخوانزییه

* * *

سالانۆیە پوختا تازه نه قرو هه لات
بق زاروکیٚ جیهانی بیٚ خودان وه لات
کوه پیروز بیٚ جاره گادی نه ق خه لات
گه ل پووشا هه می ده شت و چوله و چیا و لات

* * *

ژباکوری تا باشووری ته ق نه ز که ریا
ژ پوختا هه لات بق پوختا ناڤا قه که ریا
کوردستانا ژار بئنی نه ز کوردستانا که ریا
ژ به روان زاروکیٚ جیهانی باب نه ز هه لیا

* * *

عندی دگه رم ئە فوکه هەر دتیه هیانه
بۆ پۆترا قە شە نگی یازاروکیٓت جیهانه
بوجی زاروکیٓت مە بئنی جی بهیانه
چونکی سیۆینه یی سه روسه میان جیهانه

هه واره دیسا ئە ی ئاشتی خواریت جیهان
ناق هه ی ملله تابه که یف و سه یران
ئە و خوینا پێژو که قنه په رستیت جی ووژدان
ناهلین بگه هینه چ ماف و ژبیان

هیٓتی دگم ژوه ئە ی گه ی زاروگا
هوینی ده ربا زبنا ژ هه ی قان ئاق و چوگا
به من هوینی بمین و هه ی به گنگازو په یوگا
خورزگارکی ژ قان به ندو داق و توگا

گه ی خورتا ته ق بگه نا خه بات و بزاق
رابنا ژ یه ک دلو ده نگی هاق دلام و کاق
دوژمن هه ر نه دکت کارو نیچیر و راق
ته ق بخوین دا نه مین هه ر سست و خاق

ئە ق پاچه هه وژانه ههاته چکیرنه (هه له به ستارن) سه ر داره وازا
براده رت من یی خوشته قی (زبیر عرو ساک) گوته وی بهرو له زیت
هه وژانته بوژمن ده یان و نه یالته دام بو نه هه یان دنا و نه
هه وژانته بوژمن ده یان و نه یالته دام بو نه هه یان دنا و نه

گولامنت ... گولا که سکت و سین
 نه فینا دکت مه م و نین
 سوژا فه رهارد و سرتین
 فه یلا شقان و جگه رفوتین
 گولامنت ... گولامنت
 روهنیا چاقیت من

* * *
 گولامنت ... گولا نای
 نازگزا سه رکت نای
 بو دلاری خووش لهه قانی
 بو لهه زاری چرخه پانی
 گولامنت ... گولامنت
 دهرمانا جرینت من

* * *
 گولامنت ... دین دویری
 دهرمانا جرینت کویری
 سه یالا عه لے چه ریری
 سه لایا مه لایه هزیری
 گولامنت ... گولامنت
 دل به را لبه ر دکت من
 * * *

گولامنتے ... گول نہ جرینے
تو میدا له علینا نبه فینے
وهك خه جا سیامه ندی جرینے
نازکا پیره میوردی خه مگینے
گولامنتے ... گولامنتے
شرینا لبه ر دلی منے

* * *

گولامنتے ... گولامنتے
لهوزانا فه قینے ته یرانے
ره ونه قدارا دلی گورانے
دلبره رانمانی به درخانے
گولامنتے ... گولامنتے
رؤهنیا جاقیت منے

* * *

گولامنتے ... یاز نووی سین بووی
مه لبه ندا حاجی قادری گوی
لهیلینا بیل طے بووی
لاندکا له یار شه لهید هووی
گولامنتے ... گولامنتے
شرینا لبه ر دلی منے

* * *

٢٢
گولا لفاق به فرا زوزانے
فیانایا بیانی سه عیدی برانے
ره و شالههه وه لاتیه جیهانے
گولامنه گول کور دستانے
گولامنه ... گولامنه
دلبه را لبه ر دلی من

* * *
گولا نه فرو مه چاندی
بردنکیه چافا مه په چاندی
بخوینا سور مه نه مارندی
لفاق جیهانے مه لهه زانزی
هه واخه لک دے بگرن گولانے
گولامنه نه فرو تیر خونانے
پهش رو هانا تا بازانے
دے لهه بوته کین برانے
گولامنه ... گولامنه
نه مین و دل ره فیانے
* * *

ناقه رۆك

- پیشه کی ۷
- ناف و جهی ژدایکبوونا ههلبهستقانی ۷
- قۇناغین خواندنا ههلبهستقانی ۸
- زیندانیکرنا ههلبهستقانی ۸
- ئاوارهبوونا ههلبهستقانی بۇ ئیرانی ۹
- رۆلی سیاسی ههلبهستقانی د ناهه ار سالی (۱۹۹۱-۲۰۰۴) یدا ۱۰
- شههیدبوونا ههلبهستقانی ۱۰
- چه ند تییینین گرنگ ل سه ر ئەقی دیوانی ۱۱
- روی سۆرگول ۱۹
- بسک خه لهك ۲۲
- ددان زیپ ۲۴
- دهنگهك بۇ شنگاری ۲۶
- سیزدهی سوواتی ۲۸
- پهش روحانا پهرفه دایی ۳۱
- ئهمین پیشمه رگه ۳۳
- کوردستانا خه مگیر ۳۵
- گولا پهنگین ۳۷
- کۆتایی شۆره شا کوردان ۳۸
- گه پیه نهك ل ناف وهلاتی ۴۰
- گه پیه نهك ل شاریت کوردستانا دل بریندار ۴۲

- ٤٥.....بانگهك بو دلیریت كوردستانى.
- ٤٧.....دلۆفان و دلدارى.
- ٥٢.....گولا سۆر.
- ٥٤.....گولا گەش.
- ٥٦.....پرچ رهش.
- ٥٧.....گول چيچهك.
- ٥٩.....كوردستانا شرين بيه دلبرين.
- ٦١.....ههواره ل كوردينيى.
- ٦٤.....كوڤى كىل.
- ٦٦.....ل گهه ل قى چاخى ل سالا ١٩٧٥.....
- ٧٠.....من كوردم.
- ٧٢.....كهزى شوور.
- ٧٤.....جهژنا قوتابى.
- ٧٦.....بى زيانم.
- ٧٩.....گول شليان.
- ٨١.....كوتركا چهنگ سى.
- ٨٣.....گولبهپۆژ.
- ٨٥.....ههقالى من.
- ٨٧.....كولىكا نىسانى.
- ٨٩.....كهفو شينك.
- ٩١.....نيرگزا تير ئاف.
- ٩٣.....دى چاوا ژيم.
- ٩٤.....گول هورچك.

- ۹۶.....دلبەر.....
- ۹۷.....ئیمه قوتابین.....
- ۹۸.....بهه‌ارا بئ خه‌مل.....
- ۱۰۰.....۱۰۰ رۆژ د زیندانیدا.....
- ۱۰۱.....سۆرگولا و مریایی.....
- ۱۰۳.....دلبەر.....
- ۱۰۵.....شى ناکم.....
- ۱۰۷.....که‌و و چیا.....
- ۱۰۹.....دیاریه‌ک بۆ یاری.....
- ۱۱۱.....خۆرتی هیژا.....
- ۱۱۳.....سالا (۱۹۷۹) سالا زارۆکیت جیهانی.....
- ۱۱۵.....ئۆمید.....
- ۱۱۷.....رېڤینگ.....
- ۱۲۰.....گولا من.....
- ۱۲۴.....چرایی ژینی.....
- ۱۲۶.....نه‌ورۆز.....
- ۱۲۸.....گولا زمر.....
- ۱۳۰.....شو‌خا شرین.....
- ۱۳۲.....گولا‌فیژ.....
- ۱۳۴.....ژین.....
- ۱۳۶.....لیقه‌نا‌بم.....
- ۱۳۸.....گلی و گازنده.....
- ۱۴۱.....شیرین.....

- ۱۴۳..... من نههیله ههفال
- ۱۴۶..... پووړ سوړ
- ۱۴۹..... که چا کورد
- ۱۵۰..... چاف بهلهك
- ۱۵۲..... گوندین پهنگین
- ۱۵۴..... دهردی من گرانه
- ۱۵۵..... خویندکار و ژین
- ۱۵۷..... ئەز و دل
- ۱۵۹..... پهنگی ل مه ناهیلین
- ۱۶۱..... ئەز چ بیژم
- ۱۶۳..... دیرین
- ۱۶۴..... فهلهكا بن بهخت
- ۱۶۶..... شههیدئ چهلهنگ
- ۱۶۷..... کوردستان
- ۱۶۸..... زیندان
- ۱۷۰..... پارتیزانم
- ۱۷۱..... پووړ سوړئ
- ۱۷۳..... شقانو
- ۱۷۵..... دل بهرا دل پهق
- ۱۷۷..... شه مالک
- ۱۷۸..... شههیدئ زیوه
- ۱۸۰..... په مزی ناشتی
- ۱۸۲..... فهلهكا مه بن بهخته

- ۱۸۵.....رۆژی ڤمشی
- ۱۸۷.....بلا نیشانی تیرا بم
- ۱۸۹.....ڤین دئی مههیت
- ۱۹۱.....مائاڤایی کرنا ئیدریسی
- ۱۹۳.....پیشمه‌رگه‌مه
- ۱۹۵.....ئیکى ئاداری
- ۱۹۷.....بئ سۆز
- ۱۹۹.....ڤه‌سادى
- ۲۰۲.....بیرئانینا نه‌مران ۱۹۸۸
- ۲۰۴.....ڤینی رۆژگار
- ۲۰۶.....ده‌ستپیکا ڤینئ
- ۲۰۸.....شاری خوین
- ۲۱۰.....منم پیشمه‌رگه
- ۲۱۲.....سویند به‌نیشتمان
- ۲۱۳.....کاره‌ساتی ۱۹۸۸
- ۲۱۵.....به‌ارا سوئی
- ۲۱۷.....دلم مه‌شکپنه
- ۲۱۸.....دونیا باریک ده‌بینم
- ۲۲۰.....زوحاکی سه‌ده
- ۲۲۲.....تۆم ناسی
- ۲۲۴.....رپکا ژینئ منا هیلای
- ۲۲۶.....ئاخا من
- ۲۲۸.....ڤین شیرینه

- ٢٣٠..... ديارى فينى
- ٢٣٢..... ئەت پەرستىم
- ٢٣٤..... ئەفینى نامە
- ٢٣٥..... کرین بە عید
- ٢٣٦..... بەیانیک
- ٢٣٨..... گەلى من
- ٢٣٩..... دل بلبله
- ٢٤١..... چرای ژینم
- ٢٤٣..... تووړا خەما
- ٢٤٥..... بهارا کهو جووتن
- ٢٤٧..... هەرى داين
- ٢٤٩..... هەف دوو ناکوژين
- ٢٥١..... غوبلزی
- ٢٥٢..... هیما
- ٢٥٤..... ناقهك
- ٢٥٦..... بن ئيمانى
- ٢٥٨..... نایاب
- ٢٦٠..... هاتم مالى
- ٢٦٢..... ناقى تەمە
- ٢٦٤..... نه گۆراوم
- ٢٦٦..... نيزيك بوو
- ٢٦٨..... خاتر خاستن
- ٢٧١..... بووینه شقان

۲۷۲.....	نەجات دەبەم.....
۲۷۳.....	شەپەئى كۆيت.....
۲۷۵.....	كۆچى مام ھەزار.....
۲۷۷.....	نەورۆز.....
۲۷۸.....	دۆستى خائىن.....
۲۸۱.....	وا مەزانە.....
۲۸۳.....	فيقيئى قىينى.....
۲۸۵.....	وئ ئەز قىيام.....
۲۸۶.....	بۆ تە ھەلام.....
۲۸۸.....	وئ سلاقكر.....
۲۹۰.....	دل نەرمى.....
۲۹۲.....	وئغەرا تە.....
۲۹۵.....	دئ گەھىنە داخازا.....
۲۹۶.....	بەلەما شانسى.....
۲۹۷.....	شىلان.....
۲۹۹.....	توچارىن شوپەشى.....
۳۰۱.....	پىي راست بگرن.....
۳۰۳.....	مووسا و نەسرین.....
۳۰۴.....	دلئ من.....
۳۰۶.....	بارزانى.....
۳۰۸.....	دوژمن بزانه.....
۳۰۹.....	شاخ.....
۳۱۰.....	كانى.....

هالۆ مه دهموود دیوانا

© مافن چاپی یێن پاراستیه بو
سهنتهری زاخو بو قهكولینین كوردی

Zakho Centre
for Kurdish Studies

سهنتهری زاخو بو قهكولینین كوردی

✉ zcks@uoz.edu.krd ☎ +964(0)751 536 1550
📍 Iraq- Kurdistan region, Zakho- University of zakho

ISBN 978-9-92-291481-1

9 789922 916811 >